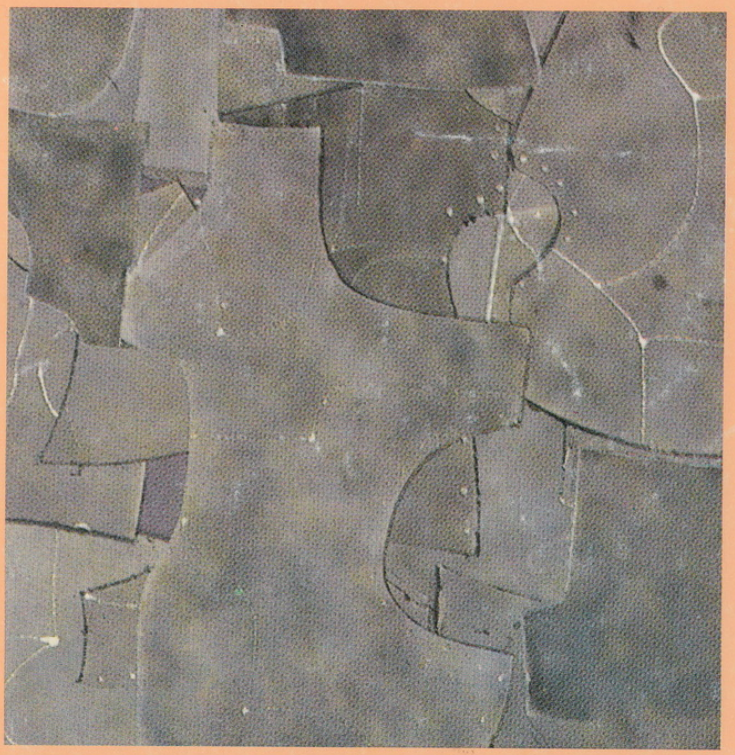
BİLGE KARASU

KILAVUZ

METİS EDEBİYAT DİZİSİ

Bütün Yapıtları 3

Bilge Karasu

KILAVUZ

Bilge Karasu 1930 yılında İstanbul'da doğdu. Şişli Terakki Lisesi'nde, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümü'nde okudu. Basın-Yayın ve Turizm Genel Müdürlüğü'nde, Ankara Radyosu Dış Yayınlar Bölümü'nde çalıştı. 1963-64'te Rockefeller Bursu'yla Avrupa'nın çeşitli ülkelerinde bulundu. 1974'te Hacettepe Üniversitesi'nde öğretim görevlisi olarak çalışmaya başladı. İlk yazısı 1950'de, ilk öyküsü de 1952'de *Seçilmiş Hikâyeler Dergisi*'nde yayımlanan Bilge Karasu, 1963 yılında D.H. Lawrence'ın *The Man Who Died* (Ölen Adam) kitabının çevirisiyle Türk Dil Kurumu Çeviri Ödülü'nü, 1971'de *Uzun Sürmüş Bir Günün Akşamı* (Bilgi Yay. 1970; Can Yay. 1986; Metis Yay. 1992) kitabıyla Sait Faik Hikâye Armağanı'nı ve 1991'de *Gece* (İletişim Yay. 1985; Metis Yay. 1992) kitabı ile Pegasus Ödülü'nü aldı. Bilge Karasu'nun öbür kitapları şunlardır: *Troya'da Ölüm Vardı* (Forum Yay. 1963; Can Yay. 1986), *Göçmüş Kediler Bahçesi* (Milliyet Yay. 1979; Gece Yay. 1989), *Kısmet Büfesi* (Adam Yay. 1982) ve *Kılavuz* (Remzi Yay. 1990; Metis Yay. 1992).

Metis Yayınları
Başmusahip Sokak 3/2, Cağaloğlu / İstanbul

Bilge Karasu - Bütün Yapıtları 3
Metis Edebiyat Dizisi: 42
Kılavuz, Bilge Karasu

© Bilge Karasu, 1990
© Metis Yayınları, Kasım 1991

Birinci Basım: Remzi Kitabevi, 1990
İkinci Basım: Metis Yayınları, Eylül 1992

Kapak Tasarımı: Semih Sökmen
Yayın Yönetmeni: Müge Gürsoy Sökmen

ISBN 975-342-005-6

Dizgi: Metis Yayıncılık Ltd.
Baskı: Yaylacık Matbaası, Cilt: Örnek Mücellithanesi

Bilge Karasu

KILAVUZ

METİS YAYINLARI

I

Gazetedeki ilânı, üçüncü düşü gördüğüm gecenin sabahı okudum. Kıpırtısız denizin ışıltısı, gazetenin yanından gözüme ulaşıyor, yataktan kalkalı yarım saat bile olmadığı halde, uykumu getiriyordu. Bir iki kez, satırlar büyür, anlayamadığım tuhaf söz bileşimleri üretir oldu; "düş görüyorum," dedim kendi kendime; silkinip baştan okumağa çalıştığımda aynı satırlar başkentteki taksi saatlerinin yeniden ayarlandığını, ya da, denetlenen bir şekerleme fabrikasında sağlığa zararlı boyalar kullanıldığının saptandığını söylüyordu. Kahvaltıda, her günkünün tersine, domates-poğaçayla yetinmiştim. Üçüncü çay uykumu açmadı. Yeterdi o kadarı. Kayalıkta oyulmuş merdivenden denize indim. Yukarıdan gözüme kestirdiğim bir gölgelik vardı bir kayanın arkasında. Kaya, koltuk arkalığı gibi yalızdı; sırtımı verdim, ilânlara göz gezdirdim.

Bir şey aradığım yoktu. Olsa olsa, "kiralıklar" arasında, beni ilgilendirebilecek bir şey çıkabilirdi. Ev sahibinin bir ay sonra kapıya dayanacağından, "ya çıkın, ya da kirayı şu kadar artırın" diye konuşacağından, emin gibiydim. Bu dairede geçirdiğim ikinci iki yıl do-

luyordu. İki yılda bir böyle bir depremin beklenmesi gerekeceğini anlamıştım. Ev sahibi, ilk ikinci yılın sonunda, taşınmanın gözümde ne kadar büyüdüğünü öğrenmişti. Niçin bastırmasın?

Ömrümde ilk kez, kendi isteğimle taşınayım, ev sahibinin isteyeceği fazla kirayı hiç değilse daha iyi bir yere ödeyeyim, diye düşünüyordum ciddi ciddi.

Sayfanın alt yanında çerçeveli bir ilâna takıldı gözüm. "Yaşlı Beye Refakatçi Aranıyor." "Refakatçi"ye güldüm. Hangi anlamdaydı bu refakatçilik? Gözümü kaydırıyordum ki yazının altındaki "Turunçlu" ile telefon numarasını gördüm. Uykum açılıverdi.

Ayaklarım yanıyordu; güneş yükselmişti. Dolmuşla Turunçlu yirmibeş dakika tutar, diye hesaplara başladım. Önce buradan telefon ederdim elbet. Bu "Yaşlı Bey" çok hasta değilse... Yemek pişen, sivrisinek akınlarına karşı biraz olsun korunan bir evde... Düşleyecek olduktan sonra sonuna dek gitmeliydim: Ev denize bakardı herhalde; dahası, yüzme havuzlu olabilirdi. Sıcaktan gündüzün durulmaz pansiyon odalarıyla, kahveler, denize girilebilir kayalıklar, yemek bitince de azıcık oturulabilir, yemeği yenir lokantalar arasında gidip gelerek biraz okumak, eşe dosta iki mektup üç kart yazmak için dört dönecek yerde... Üstelik, tatilde para kazanmak... Canım sıkılacak gibiyse, örneğin bir hafta, dişimi sıkmak... Değilse, ay sonuna dek buralarda kalabilmek...

"Aç gözlü olma!" Çocukken çok işittim bu lâfı. Ayağıma gelen fırsatı tepmemek açgözlülük mü olurdu?

Fırsatmış hem! "Niye bu kadar aptalım ben?" diye söylendim ardından. "Şu saate dek, adamın biri o işe girmiştir bile!" Ama, "Gene de denerim," deyip yukarı çıktım. Çay ocağından jeton aldım, üç adım ötedeki kulübeye girdim.

Telefon ikinci çalışta açıldı. "İlânınız... Ben, Bükönü'nde... Yirmiyedi yaşında..." diyerek özet-tanıtımımı bitiremeden dingin, pes, genç bir ses, "Görüşelim," dedi, "saat ikiyi çeyrek geçe burada olabilir misiniz?" Heyecandan mı, sıcaktan mı, bilemiyorum, soluk soluğa "Elbette, tabiî..." diye bir şeyler geveledim. "Yeşil Evler 27 A," dedi ses, telefon kapandı.

"Salak!" Kendimeydi bu, tabiî... Beceriksizce konuşuşuma da kızıyordum, başıma dert açışıma da. Kaçıncı "bir daha!" Gene de, biraz değişik bir sabah yaşamağı deneyebilirdim. "13:20'de dolmuşa binerim (10 dakika bekleme payı); 12:30'da bir şeyler atıştırırım lokantada (karnım guruldamasın); 11:40'da yıkanır, traş olur, giyinirim (işe giriyorum ne de olsa); 10:30'da şöyle bir kestiririm (ağırlık basmasın), güneş de odadan çıkıp gitmiş olur; bir buçuk saat var daha, denize girip çıkar, bir çay daha içer, gazeteye biraz daha göz gezdiririm." Usumdan bunları böyle geçirdiğimi unutmamış olmam tuhaf mı? Belki de!

Oysa o sırada, iki tuhaflığın farkındaydım, onu da unutmuyorum. Önce, "gevşeyeyim, dinleneyim; birilerine lâf yetiştirmek, bir şeyler beğendirmek, kimsenin inanmadığı ama herkesin vazgeçilmez saydığı birtakım incelikler göstermek gerekmeksizin, on gün geçireyim,"

diyerek çıktığım bu dinlencenin beni bayağı bayağı sıkmış olduğu ortaya çıkıyordu. Sonra da, tersine tersine düzdüğüm bu izlence, nedense, sabaha karşı beni uyandıran, gene de yakamı bırakmayan düşün bir yerini — neresini, nesini, çıkaramıyordum ya— anımsatıyordu.

Çay istedim, denize girmekten vazgeçtim, gazeteyi açtım önüme. Tepemde bir ağustosböceği cazırdıyordu. "Evdeki hesap" başlığının yarım kalmışlığı altında, 1. sayfadaki bir haberin arkası: "Soyguncular, mağazaya girdikleri andan başlayarak izlenmiş olduklarını söyleyen polisin gösterdiği televizyon kameralarını, gizlenmiş olmadıkları halde, görememişlerdi." "Yazık!" demek mi geldi içimden, ne?

Gözlerimi örttüm elimle. Yanımda kimse yoktu, piyanonun arkasındaki köşede dikilmiş duruyordum. Bir iki kişi, değişik yerlerde durup birileriyle el sıkıştıktan sonra çıkıp gitmişti. "Ben de çıkayım," diye geçirdim içimden. Karşımda, elinde bir tepsi tutan ev sahibesi "Siz gidemezsiniz," dedi, "ölmeniz gerek. Buyurun, şu balık ezmeli ekmeği alın." Duraksamış, bakmıştım yüzüne. "Şunu alın, haydi. Acı çekmeyeceksiniz. Olsa olsa hafif bir uyuşukluk, hafif bir buruntu. Bekletmeyin bizi." Sözler, sesler seçikti bu düşte. Bense, ağzımı açmadan tartışıyordum kadınla. Ama tartışmanın anlamı yoktu sanki. Balık ezmeli ekmeği geve geve gittim ardından. Bileğimden tutmuş çekiyordu. Pek az konuk kalmıştı ortalıkta.. Bir sehpanın çevresinde beş altı koltukta, kadınlı erkekli oturuyordu kalmış olanlar. Geniş bir minder vardı yerde, koltukların karşısında gibi.

Oraya uzandım. Hepsi gözünü dikmiş bakıyordu. "Ölmeniz gerektiğini bilmenizi beklerdik doğrusu. Niye uzattınız bu kadar?" dedi gülümseyerek kadınlardan biri.

Onlarla birlikte beklemeğe başladım. "Öldürenler ölmeli, değil mi ama?" diyorlardı arada bir; değişik sesler, değişik vurgular arayan, deneyen oyuncular gibi.

Eve girdiğimde şaşırdım. Hocamın eviydi bu. Çocukluğumda çok gelmiştim. Küçücük bir evdi; küçüklüğünden, sığılmazlığından ötürü de ilginç bulur, severdim. Onca eşyanın, o kocaman yatağın, o kocaman duvar piyanosunun nasıl gene de sığdırıldığını anlayamazdım. Oysa şimdi alabildiğine genişti aynı ev. Boğaziçindeydik herhalde: Denize bakan geniş pencerelerin önünde duruyordu piyano. Ama kuyrukluydu bu. Tam kuyruk, dinleti piyanosu... Salonda kırk kişi kadar vardık herhalde. Işıklar çok güzel ayarlanmıştı. Yumuşak bir sarılık yayılıyordu koyu mavilerin, lacivertlerin arasına. Ev sahibesi kırk yıllık arkadaşımdı, ama bu evini hiç görmemiştim daha. Piyanonun başında konuklarıyla konuşuyordu; koyu mavi kadife bir giysi vardı sırtında, simi belli belirsiz bir Hint tülüne sarınmıştı...

Beni görünce gülümsedi, bir adım attı, önüne gelmemi bekledi, "Gelebildiğinize pek sevindim," dedi, "özel kalem müdürünüz 'İstanbul'a gitmesi gerekebilir, ama Ankara'daysa muhakkak gelmek istiyor,' demişti. Buyurun! Hoş geldiniz!" Ben ben değildim besbelli; Ankara da Boğaziçine açılıyordu. Yaşını başını almış, önemli bir kişiydim bu düşte. Ama ev sahibesi de eski arkada-

şım olamazdı: Yirmisekiz, yirmidokuz yaşında gencecik bir kadındı çünkü. Balıklı ekmeği getiren ev sahibesi başka biriydi. Düşün ilk bölümünde mindere uzanıp bekleyen ben ise, gençtim, yani bu yaşımda...

Elimi gözlerimin üzerinden çektim. Kameraları ortada duran dükkâna ilişkin haber, karşımda duruyordu. Çay beklemişti biraz. Saatim 09:51 diye kıpışıyordu. O sabaha karşı gördüğüm düştü bu. Nasıl da anımsayabilmiştim böyle ince ince?

Denize baktım; girmeyecek, tasarladığım düzene uymak üzere gidip uzanacaktım. Ama uykum yoktu artık. Karşımdaki masada portakallı gazoz içen, mayolu bir adam vardı. Uzun bacaklı, sıska; vaktini neyle dolduracağını bilmeyenler takımına yerleştirdim onu hemen. İki gazete, bir mizah dergisi önünde dürülü durduğu için mi? Benden yana bakar, gözlemler gibiydi. "Okumak değil, konuşmaktır derdi," kararına vardım. "Bu sabah, ahbaplıklarla harcayacak vaktim yok," diye haber verdim ona içimden. Göz göze geldik. "Üsteleme, vaktim olsa da konuşmam," demeğe getirerek gözümü denize kaydırdım. Kalktım sonra.

Uzandığımda saatim 10:10 diyordu. Telefondaki sesin yüzünü kurmağa çalışırken uyuyakalmış olacağım. Uzaktan, sonra da çok yakından saatin dı-dı-dı-dıt'ı geldi. 11:30. Duşun altına girdim.

Dolmuş, beni beklermiş. Bindim, kalktı. Sürücünün arkasında oturuyor, biraz sonra gireceğimiz, aşılması en az oniki dakika süren sürekli dönemeçler bölgesinin başlayacağı noktayı —ne yalan söyleyeyim— biraz kay-

gıyla bekliyordum. "Dönemeç, düz yola oranla anlam taşıyan bir sözcük," diyordum içimden, " 'sürekli dönemeç' durumu anlatıyor ama, anlamsızlaşıyor da, yolu, kafanızdan, küçücük küçücük parçalara bölmedikçe..." Silkindim. İşe girmeğe gidiyorsam, kendimi, sorulabilecek birtakım sorulara hazırlamam daha akıllıca olmaz mıydı? Araba sertçe duraladı, kapıda bir karaltı algılamamla birlikte hızla ileriye atıldı. Sürücü ile esenleşen karaltı bize doğru baktı, yüzü yabancı olmayan bir delikanlı kılığına girdi. Bir an gözü bende kaldı. Kırık bir gülümsemeyle başını salladı. "Arkadaşı da gömdük ağabi..." dedi.

Kafam işledi. Beş gün önce Turunçlu'dan gelirken bu delikanlı gene yolun ortasında bir yerlerde arabaya binmiş, az önce geçirdikleri kazayı bütün ayrıntılarıyla anlatmıştı sürücüye. Dolmuşlardan birinde sürücü yardımcısı olduğunu söylemişti bize dönerek. Üç yolcuyduk yalnız; sürücü "Bükönü'nde işim var, beklemeyeceğim," demişti yola çıkarken. Kazayı biz de dinliyor, araba dönemeçten dönemece girip durdukça kaygılanıyorduk. Asıl kaygılanacağımız şey, elbette, sürücünün —yoldan çok— arkadaşına bakmasıydı. Yanımdaki yolcu, yalnız bana işittirmeğe dikkat ederek "İnsanlar yalnız kulaklarını kullanabilecekleri halde niye gözlerini de ille katarlar dinlemelerine," diye fısıldadı. Güldüydüm acı acı. Hiçbirimiz "sen yola bak hele," diyemediğimiz için şu sürücüye. Kaza düz yolda olmuş, karşıdan gelenle çarpışılmıştı. Yolculardan dört kişi ölmüştü. Karşı tarafın sürücüsü de. Delikanlının "Re-

şitağabi"si çok ağır yaralanmış, hastaneye yetiştirilmişti ama...

Çocuk beni tanımıştı, kaç gün sonra; gömdükleri de "Reşitağabi"iydi besbelli.

Bu sürücümüze diyecek yoktu. Gözlerini yoldan ayırmıyor, her dönemece usulca uyuyor, hızını ayarlıyordu. Birden "Ölen sürücüyü unuttunuz mu?" diyen bir kadın sesi sessizce konuştu bir yerlerimde. Ev sahibesi, düşümde, niye ölmem gerektiğini öyle mi açıklamıştı yoksa? Zaten bu sabah "üçüncü düş" diye düşünebilmem de bundan ötürü müydü? Ya da, bundan ötürü değil miydi? Cinayetle, bilmediğim, işitmediğim bir cinayetle suçlanıp...

"Hop, hoooop!" dedim kendi kendime, dönemeçleri unutup, "sen dinlenmeğe mi gelmiştin, kaçırdığın keçileri seyretmeğe mi?"

Kendi sözümü dinlerim ben; keçileri de, ölü sürücüleri de kışkış ettim. Düz yolda gider, otlayan koyunlara bakar gibi, baktım havadan aştığımız koya. Dönemeçlerin sonuna geliyor olmalıydık. Ovaya doğru pek kıvrılmadan inen yola geçtik az sonra; Turunçlu uzakta, denizin orada, mısır patlağı gibi duruyordu. Saatim 13:57'yi gösteriyordu. "Dikkatli sürücü bu yolu 32 dakikada alır," diye karar verdim.

Turunçlu'da pazar kurulmuştu. Garajla çarşının arası ana baba günüydü. Güç belâ atabildim kendimi hastanenin önüne. Oradan ötesi kolay olurdu.

Kocaman bir yellecin serinlettiği (kokusunu da biraz olsun dağıttığı) bir derici dükkânından sordum Yeşil

Evleri. Hanımın gülücüğünden, bu Evlerin "iyi" yerlerden sayıldığını çıkarsadım. Epey yürümem gerekeceğini de öğrendim. Yola düştüm.

27 A'nın kapısı önüne 14:13'de vardım. Terlememek için gölgelik yerleri kollamış, ağırca yürümüştüm. Kapıyı açan kadın, "Buyurun, beyefendi sizi bekliyor," dedi, tülbendini sıkıladı, kapının yanında duran plastik torbayı alıp çıktı, "ben gidiyorum," diye ekledi dışarıdaki sıcağa, çiçeklere doğru. Ardından bakakaldım. Kapıyı örttüm sonra. Kanatsız, kemerli bir kapının ardından, "Buyurun," dedi telefondaki ses. Yürüdüm.

Genişçe bir eski zaman yazı masasının ardında oturuyordu. Sağındaki bir koltuğu gösterdi. Adamı tanıyordum; daha doğrusu, yüzü çok bildikti. Her günkü adsız yüzler arasından her gün belli bir noktada rastladığımız için seçtiğimiz, bilir olduğumuz yüzler gibi. Ya da, belli, ama şimdi hiç çıkaramadığım, sık sık gelip gittiğim bir yerde, her gidişimde gördüğüm bir yüz gibi. Ya da... Ama bildiğim, yalnız yüzü de değildi sanki. Oturup "Hoş geldiniz/Hoş bulduk!" töreni bitesiye, yani ononbeş saniye içinde, adamı değişik işler yaparken, değişik yerlerde değişik biçimlerde davranırken de görmüş olmam gerektiğine karar verdim.

"İş için başkaları da başvurdu mu acaba?" deyiverdim. Dediğim anda da hatâ ettiğimi düşünerek, arkasını bağlayamayarak, durakaldım.

Önüne baktı. "Notlarına bakıyor." İçimden geçirdiğimi yanıtlıyor olabilirdi: "Sizden önce iki kişi telefon ettiydi. Teşekkür ettim. Sizinle konuştuktan sonra bu

telefon çalmadı zaten." Gösterdiği yeşil telefonun yanında bir sarısı, karşısında bir mavisi vardı.

Öteden beri bildiğim, sıkıntısını çektiğim bir durumda kalmıştım gene: Adamın yüzü bildik bir yüzdü ama bir türlü yerleştiremiyordum, onu —her zaman— gördüğüm çerçeveye. Çalıştığım, gezdiğim yerleri gözümün önünden geçirmem gerekiyordu, okul yıllarını, alışveriş ettiğim yerleri, kimbilir daha nereleri... İlk kez yirmi yaşındayken böyle bir şey başıma gelmişti. Ama vakit yoktu şimdi. Bu durumda konuşmak çok tatsız olacaktı; bakarsın, buradan çıktıktan beş dakika sonra...

"Bir şey sormuyorsunuz... Bu kadar çekingen olacağınızı düşünmezdim doğrusu. Oysa sabah telefon ettiğinizde bu işi ister gibiydiniz..."

"Yüzünüz yabancı gelmedi de, huzursuz oldum, kusura bakmayın," mı diyecektim? Özür diledim. "Evet," diyebildim sonunda, "aradığınız kişiden beklediğiniz nedir?.."

Battıkça batıyordum. Oda çok sıcak değildi ama terlemeğe başladığımı duydum. Sıcaktan geldiğim için de değildi bu ter.

Ağzının kıyısında, her yana çekilebilecek türden bir küçücük kıpırtı. "Sizi buyur eden Eminanım eve bakar ama, ilândaki yaşlı Beyle, yani amcamla, arkadaşlık etmek, doğrusu, güçtür biraz. Geçimsizcedir, baştan söyleyeyim. Bana alışmıştır, iyi anlaşırız. Ben oniki günlük bir yolculuğa çıkmak zorundayım. Onu yalnız bırakmak istemediğim için ilân verdim. Amcamı bu yaz, iki aylığına yanımda kalınağa güç razı ettim. Şimdi yalnız

bırakmak olmaz. Sizin vaktiniz sınırlı değildir, umarım."

"Ay sonuna dek, yani onyedi gün kalabilirim. Beyefendi şu anda nerede?"

"Ne yazık ki şimdi tanışamayacaksınız. Komşu köylerden birine gitti. Teber'e; pek eski bir arkadaşının yanına. Bu sabah onu oraya bıraktım. Akşam gidip alacağım, sekiz suları... Hiç yaşlı bir insanla meşgul oldunuz mu?"

" 'Evet' desem yalan olur; gerçi dedemin hastalığı sırasında, annemle birlikte, üç ay kadar baktık ona... Annemse yaşlı sayılmazdı; hastalığı pek kısa sürdü. Hastanede yatıyordu... Ama amcanız yatalak değil, hasta ile de karşılaştırılmaz herhalde..."

"Karşılaştırılmaz ama, yaşlıların benzeşen yanları vardır sanırım... Sabırlı olmanız, huyuna suyuna gitmeniz yetecektir gene de.. Balkonda otursunuz güneşsiz saatlerde. Gazete, kitap okursunuz ona. Ara ara yiyecek içecek bir şeyler verirsiniz. Hasta değildir; ama tez sabırsızlanır."

Eli sağ arkama doğru yönelmişti. İlk kez baktım, balkonu, çiçekleri, karşıdaki evleri, ortadaki havuzun — yüzme havuzu besbelli— bir ucunu gördüm. Gözlerim adama doğru dönerken televizyonu, kitaplıkları, rahatlığı hemen belli olan koltukları kaydetti. Adamın arkasında bir rafı dosyalarla, iki rafı ciltli kitaplarla dolu bir kitaplık daha vardı. Ruhbilim, hukuk, tıp kitapları, bir dizi de ansiklopedi seçebildim gözümü adamın gözüne dikesiye.

"Özür dilerim, adımı söylemedim galiba," dedim. O da söylememişti. Adımı biliyormuş gibi davrandı. Onun adıysa hiç bildik gibi gelmedi kulağıma.

"Peki Uğur. Anlaşıyoruz sanırım. Ben döndükten sonra da iki-üç gün kalabilirsiniz isterseniz. Biribirimizden memnun kalırsak, ileride de birlikte çalışabiliriz..."

"Yakalayabildiğim ilk beceriksizliği," diye düşündüm. "Yanımda çalışabilirsiniz, size iş verebilirim demiyor da, 'birlikte çalışabiliriz'miş!..." Niye bu adama tepki göstermeğe bu kadar hazırdım ki? O anda bu da şöylece geçti içimden.

"Bu para, sanırım, size az görünmeyecektir," diyerek bir zarf uzattı, gözü kaşı ile, paraya bakmamı istedi.

Baktım. Başımı salladım. "Odanızı göstereyim, yukarıya buyurun."

Tek kişilik, havuza, çiçeklere tepeden bakan bir odaydı. Amca beyin yanında yatmam istenmiyordu. "Amcamın odası," diye bitişik odayı gösterdi. Aşağı indik.

"Eşyanızı toplayıp gelirsiniz. İşte anahtarlar: Şu üst kilit için, genellikle kullanılmaz; şu da alt kilidinki. Girmenize bu yetecektir. Buyurun. Çıkarken iki kez çevirmeniz yeter. Yemekler buzdolabında. Ocak çakmağı, tabaklar, çatal bıçak, ekmek kutusu... Gerisi zaten görülebilecek yerlerde." Hepsinin yerini göstermişti. "Yedi buçuğa dek gelebilirsiniz herhalde. İstediğinizde yemek yersiniz; bizi beklemeyin. İsterseniz televizyona bakın. Ha, size şu kaseti de bırakıyorum; sanırım ilginç bulursunuz. Akşama görüşürüz."

Kapının önündeydik.

Bu kez, terlemekten korkmadan, gölgelik aramadan, gereğinden belki biraz hızlı adımlarla deniz kıyısına doğru inmeğe başladım. İçimdeki tedirginliği anlamağa, çözümlemeğe çalışarak.

Durup dururken "işe" girmek, dinlencenin tembelliğinden, sorumsuzluğundan, yaşlı, geçimsiz, yani huysuz bir adamın bakıcılığına balıklama dalmak... Bunlar beni ürkütecek şeyler değil. Düşündüm. Param verilmiş. Adam —işveren mi demeliyim bundan böyle, patron mu?— yokken canım sıkılsa da, ofurdayıp pofurdasam da, Amcayı bırakıp gidemem. Mi? "Ne halin varsa gör, yeğeninin parası da burada işte, benim yapacağım bu kadar," deyip giderim çok bunalırsam. İmza da atmadım...

Orası öyleydi. İşten bu kadar kolay sıyrılacağımı sanmak, belki aşırı iyimserlikti. Ama zincirle bağlı da değildim. Tedirginlik bununla ilişkili olamazdı.

Yokuşun dibine varmıştım. Karşıya geçtim. Rıhtım üzerinde gezinenler vardı tek tük. Çoğu denizden dönmüş, dondurma yalayarak, simit geverek oyalanıyordu. Kahvenin tentesi altında oturup gazete, kitap, dergi okuyanlar, sıcak, soğuk, bir şeyler içenler vardı. Bu saatin sessizliğini ancak yirmidört saat sonra bulabilirdim bir daha. "Oysa yarın," diye düşündüm, "bu saatte, yukarıda Amca Beyin yanında olacağım artık..." Güldüm, "özgürlüğümün son sessizliği" diye düşündüğüm için. Ama biliyordum, bu kılığa sokulup söylense de durumumdaki değişiklik beni tedirgin edecek bir şey ola-

mazdı. "Doğru dürüst" bir iş bulasıya dayısının bayağı zengin işi kırtasiye dükkânında öğleden akşama dek çalışıp dükkânı kapayan bir adam...

Kahveye girip oturdum. Bacaklarımı uzattım, gözümü tenteye diktim. Dükkânı düşünerek kendi kendime ne demek istemiştim, karar veremedim.

Dükkânda sıkılmadığımı mı, sıkılmanın benim gözümde aşırı önem taşımadığını mı?

Çay söyledim. Fazla oyalanmamalıydım. Bükönü, toplanma, Turunçlu'ya dönüş, eve çıkış, en geç 19:25'de kapıdan içeri girmek...

Bardak masa ile ağzımın tam orta yerindeyken durakaldım.

Patronun davranışı. Her şeyden önce! Sonra da kendi...

İlânı, benim başvurmam için vermiş gibi davranmıştı. Düpedüz. "Adam gönderip bulduraydı beni bari, Bükönü'ndeki kayalığın üzerinde!... Masrafa girmezdi o kadar." Ama bu kadar kolay savacağım bir kuruntu değildi bu. "Kimsin, nesin," yok. Bunları zaten bilir gibiydi, öyle konuşmuştu. "Keçilerim, keçilerim... Depreşme içindeler gene!" Benden olsa olsa iki - üç yaş büyük görünüyordu ama saldığı üstünlük havası, işveren niteliğinden değil de, yaşından, o da değil, alışkılarından, yoo, hayır, o da değil... benimle kurduğu, kurmak istediği ilişkiden, tamam, bu, bundan ileri gelir gibiydi.

"Dayım bile, kırksekiz yaşında olduğu halde..."

Ama bundan da öte bir pürüz vardı: Sanki her şeyi en ince ayrıntılarına dek tasarlamış, benim bu tasara —

hiçbir şeyden haberim olmadığı halde— harfi harfine uyacağımdan da emin görünmüştü. Bana güveniyordu. Tanımadığı halde.

Bir daha durakaldım.

Tanımadığı?... Olsa olsa, güvenip para vermesi, sözümde duracağımı düşünmesiyle ilişkili olarak söylenebilirdi bu; yani güvenilir bir kişi olup olmadığımı, amcasına gereği gibi bakıp bakmayacağımı bilmediği halde...

Yoksa ben onu bir yerlerden bildiğim duygusuna kapıldığım kadar, o da....

Tedirgin edecek bir şey varsa bu olabilirdi ancak. Adam beni neden, daha doğrusu, nereden tanısındı?

Ben onu düşümde görmüştüm!

Tente birden yerinden sökülse, üzerimi örtse, boğsa beni, daha başka türlü olmazdı. Yanılmıyordum. Emindim. Adamı, ya da ona benzeyen, çok benzeyen birini görmüştüm düşümde. Görmüştüm ki, şimdi, bunu görünce...

Çayın parasını verip çıktım. Dolmuşlara doğru yürüdüm. Burada duramazdım. Bağırasım geliyordu, kendimi güç alakoyuyordum. "Öyle şey olmaz," dedim içimden, birkaç adım yürüdükten sonra. "Olmaz, saçmalama!" Birkaç adım daha attıktan sonra kabul etmek zorunda kaldım. "İkinci" dediğim düşteydi bu. Zaten bu biribirine pek de benzemeyen düşleri "ilki - ikincisi - üçüncüsü" diye sıralamak bir şey demek olmuyor muydu? Bir ortaklıkları, beni bunaltmaları, kan ter içinde güçlükle uyanıp etkilerinden uzun süre kurtulama-

mam, "düştü bu, böyle bir şey hiç olmadı," diyesiye, diyecek duruma gelesiye, anlatılmaz bir kaygı içinde, dakikalarca, ne yapacağımı bilemez halde "bir şeyler" beklememdi. Ama hangi karabasan —adını hak etmiş karabasan demeli— böyle değildi ki? Gene de, çocukluğumdan bu yana hatırı sayılır bunca karabasanla boğuştum; bunların onlara bir benzemezliği var sanıyorum. Yılgı değil, korku değil asıl nitelikleri; her şeyden önce, ne olduğunu pek kestiremesem de, kaçınılmaz, defedilmez bir belânın *gelmekte* olduğu duygusunu veriyorlar. Üçüncü düşte ölümümün beklenişi, örneğin, sözünü ettiğim belânın pek berisinde kalıyor. Düşte bile, ölümün gelişi —bütün kaçınılmazlığıyla— doğal da, bu insanların toplanıp ölümümü tiyatrodaymış gibi izlemeğe kalkışlarının ardında bir şey var; dilegelmez, hızla yaklaşan...

Dolmuşların önünde kendime geldim biraz. Binip beklemeğe başladım. İki kişi gelse tamam. Düşler üzerine ilk kez mi kafa yoruyordum bu kadar? Ama yeni patronumu ikinci düşümden tanıdığımı kabul etmiş gibiydim az önce. Bunu unutmağa mı çalışıyordum yoksa?

"Al baştan," dedim; "her şeyden önce bir kişiyi düşünde gördüğün için tanıdığını düşünmen saçma!" Dolmuş kalktı. O yüz, bir yerlerde dikkatimi çekmiş olduğu için düşüme girerdi belki; ama "düşümden" tanıyor olmam... Zaten, düşümde gördüğüm de, bir yakıştırmaydı. Tümce kötü. Sözün kısası... Birden, sıkı sıkı yumduğum gözlerim, düşteki adamı görmeğe başladı.

Patrona benzemiyordu. Elbet! Tabiî!.. Dönemeçlere girdiğimizi haber veren yalpalama başlayınca da açmadım gözümü. Güçlükle de olsa, ancak bir parçasıyla yetiniyor da olsam, düşün en önemli yerini gözümün önüne getirebildim. Yedi sekiz ölü yatıyordu büyük bir odada, bir yükseltinin üzerinde, yan yana: Eski zaman kılıkları içinde; harmani gibi, biniş gibi bir şeylere sarınmış... Kumaşlar renkliydi, işliydi, pırıltılıydı. Önlerinden geçtikçe, parmağımı şöyle bir kımıldatmam yetiyordu, bellerinden omuzlarına, çaprazlama, kanlı bir iz, kanlı bir yara açılıyordu; tulgalı, taçlı, sorguçlu başları yontu başlarıydı, belli belirsiz bir gülümseme görüyordum yüzlerinde. İşim bitince —işimmiş, bir biçimde, o yaptığım...— benim gibi giyinmiş (yani onlar değil de *benim* gibi) bir adam beliriverdi yanımda. "Gördün ya, hepsini de sen öldürmüş oldun," diyen... Şimdi ama, kesinlikle patronun yüzüydü bu adamın yüzü. Yetti. Ötesini istemedim. Gözlerimi açtım, elimi gözlerimin üzerinden çektim.

Düşlerdekinden beterdi şimdi duyduğum kaygı. Bükönü'nden telefon edip adama "gelemeyeceğim, kusura bakmayın," diyecektim. Parasını yollayacaktım.

"İşim var, evden hemen ayrılmalıyım," dememiş miydi? Akşama dek beklerdim, telefon etmek için. Sözümde durmayacakmışım... Varsın öyle olsun!

Ama Bükönü'ne vardığımda, gittim eşyamı topladım. Büyükçe bir sırt torbası, omuzdan askılı bir çanta, epi topu. Bunlardaki tek ağırlık da, kitaplar.

Kaygım artıyordu. Kaygı da, korku gibi, kendi me-

mesinin oburudur. Düşteki kaygı, "öldürdün" fısıltısının gönlüme salabileceği kaygı değildi; bunu fısıldayanın, bir şeyleri kanıtlıyor olmasından, kanıtlarken de çok daha kötü bir şeyler bekletir hale gelmesinden doğan bir şeydi.

Kendimi yeniden Turunçlu'da bulduğumda saatim 17:37'yi gösteriyordu. Torbamla çantamın ağırlığı bayağı azaldı omuzlarım arasında bölüşülünce. Oysa kucağımda, yirmibeş dakika içerisinde, gövdemi uyuşturan bir yük haline gelmişti. Yükümü, herkes gibi yere bırakabilmeği ne zaman öğrenecektim ki? Adımımı güçlükle atabiliyordum.

Olmayacak bir şey oldu. Bir taksi sürücüsü "Taksi lâzım mı ağabi?" diyordu direksiyonunun başından. Yabancı olmayan birinin yüzüne bakmağa gönül indiren bir taksici çıkar mıydı burada? Yeni geldiğimi, belki de ilk gelişim olduğunu sanmasından mı? diye düşünecek oldum ama, dolmuştan yeni indiğimi görmemesi olanaksızdı. Yabancıya benzer bir halim olabileceği de düşünülemezdi, bana sorarsanız. Yürüyemediğimi, bir sakatlığım olduğunu sanıyordu herhalde. "Hayır," demeğe getirdim başımı sallayarak. "Götüreyim ağabi," dedi bir daha. Tuhaflık —böylesine anımsayabilmem de ondan ya!— durumdan, sürücünün bekinişinden çok, halindeydi, sesindeydi. Müşteri almak istiyordu; ama sokağa çıkmasına izin verilmediği için, top oynamağa giden arkadaşını gelip kendisiyle evde oynamağa kandırmağa çalışan bir çocuğa benziyordu daha çok; pencereden sarkıp "dokuztaş oynarız" diyordu sanki. Ama se-

sindeki içmişlik, dokuztaşı —ossaat— pek tehlikeli bir oyun haline getiriyordu. "Hayır kardeş, lâzım değil," dedim bu kez. Gaza basıp uzaklaşırken "Yazık," dedi, açık seçik.

Çevik adımlar atıyordum artık, kahveye ulaştığımda; "şimdi görse gene 'götüreyim ağabi' diye tutturur muydu?" diye düşünüp güldüm içimden.

Yukarı çıkmayacaktım daha. Üç saat kadar önce oturduğum masa boştu. "Üç saat değil, iki buçuk saat bile olmamış," diyerek usumdan geçeni düzeltiverdim. Oturup çay söyledim. "Eve götüre miydi beni?" Oturduğum yerden, yükle yokuş gereksiz görünüverdi gözüme. Filmimi çeviriverdim: Arabaya binmişim. Oncacık yolda kaza yapmadan yokuşun tepesine varırmışız. Olsa olsa "birine misafir olacaksınız galiba," diyecek vakti bulurmuş. Benim kısa, bıçak gibi "evet"im karşısında, hevesi azıcık kırılırmış. Kapının önünde çok susadığını söyler, biraz su istermiş. "Elbet, buyur," dermişim. Mutfakta bardak aranırken o dolaptan suyu çıkarmış bile olurmuş. "Ağabi, biraz alkol aldım da..."

Çayın gelişi, cıgaranın yakılışı aralarını verdikten sonra, filmi sürdürdüm.

Hiç de belli etmiyordu mübarek! O söylemese anlamazdim! Kahve pişirirmişim bunun üzerine. Balkon kapısı ardına dek açıkmış ama günün ısısını emmiş duvarlar odayı hamam sıcaklığında tutuyormuş. Güneş havuzun bir yarısını parlatıyormuş; bir de karşıdaki evleri... Adam birden soyunurmuş. "Şu havuza balkondan dalmak ne hoş olurdu!" Ossaat, balkonun dibine

tepe üstü çakılmış haliyle getirirmişim onu gözümün önüne.

Değişik çekim: Havuza girmesinin iyi olmayacağına inandırırmışım onu. Bakınırmış. Ortadaki sehpanın üzerine bırakılmış kaseti sorarmış. "Filimdir herhal; miki falan mı ağabi?" "Sanmam," dermişim. Üzerine, gene, pencereden sarkmışlığı gelirmiş. "Bir baksak ya..." "Ağabi" demesin artık, en az ben yaşta; hem, bu noktada... Filmi kesiverdim.

Kaset... Ansızın bir şeyleri bir şeylere bağlar gibi mi oldum ne? Kaset; gazeteye salt benim başvurmam için ilân vermiş gibi konuşan, davranan, yüzü —şöyle ya da böyle— bildik gelen, beni evine —bir anlamda— kapatan bir adamın verdiği kaset... Kaygımın başlıca kaynağı o kaset oluverdi sanki. Onda bir şey vardı elbet. Ama, canımı sıkacak bir şey. "Eminim, canımı sıkacak bir şey," diyecektim neredeyse.

Birden bir anı. Masanın başında oturuyorum. Bülent, yanımda dikilmiş, süslü bir kâğıda sarmağa çalıştığım bir armağana bakıyor. "Tanımadığın bir arkadaşıma yaş gününde vereceğim," diyorum. Yüzü asılıyor. "Sevdiğin bir insan, herhalde." "Evet," diyorum. "Çok kötü oldum birden," diyor. "Bu insan çok ağır bir hastalık geçirecek. Öyle geldi birden." "Yani bu armağan uğursuz gelecek mi demek istiyorsun?" Bülent'in öyle bir "bilici" yanı olduğunu işitmiştim de, görmüş, yaşamıştım da. Söylediğini işitmek beni, doğrusu ya, biraz tedirgin ediyor. "Yo, hayır, bunda bir şey yok. Ama bunu alacak olan çok ağır hastalanacak. Armağanını görünce canım

çok sıkıldı. Alacak kişi..." Alan kişi, gerçekten çok ağır bir hastalığa yakalanmıştı yaş gününden birkaç gün sonra. Epey sonra atlatmıştı da. Dört yıl önceydi bu. "Canı sıkılmak"tı Bülent'in dediği. Peki Bülent nereden karışıyordu şu ana? Bülent'in böyle içime girivermesi, beni kötü etti bu kez.

İkinci çayı biraz hızlıca yuvarladım.

"Hemen şimdi, gidip bakayım şu kasete..." Kalkmadım ama yerimden. Biraz önce, biraz sonra... Bir şeye daha kalıbımı basabilirdim: O kasettekini gördükten sonra, görmeğe başladıktan sonra, iş işten geçecekti. Bir şeyler olacaktı. Dönüşü yok bir şeyler...

Saçmalıyordum. Sürücünün filmini şıpınişi çevirmiştim ya, şimdi de kaset üzerine sabukluyordum. Oysa o sabaha dek —haydi, düşleri saymayalım— kendimi akıllı uslu bir adam bilmiştim. İş işten geçecekti ama — biri kulağıma fısıldıyordu sanki— kötülükten —her neyse o— korunmanın bir yolu vardı belki. Kaseti, bakmamın beklenebileceği saatten önce ya da sonra izlemek gibi. Ya da, "yeri geldiğinde" cama değil, oradaki kişinin baktığı yere bakmak gibi... Yani, filimdeki kişi bana baktığı anda, onun baktığı yere, herhalde arkama bakmak... Yazılmamış bir polis romanının abuk subuk bir kişisi olarak "akıllıca" davranmağa mı çalışıyordum, beceremeyeceğim halde? Kendimi, belli etmeden, çimdiklemem gerekiyordu. Bütün bunlar bir düşte miydi?... Hayır, uyumuyor, düş görmüyordum. "Ses mi gelir oldu kulaklarıma?" Tedirginliğim nasıl artmasın bu halime baktıkça? Kaseti usuma getirmekte neden sanki

gecikmiştim o kadar? Bu —durup dururken— kayıverişimde, sürücünün payı var mıydı?

Bir çay daha söyledim bardağı alan garsona. Denize baktım, sağa sola baktım. Bildiğim Turunçlu'nun bildiğim akşam piyasası hafif hafif canlanıyordu. Kahvede oturanlar artar gibiydi. Denizden gelenler vardı, ikindi uykularını iyice açıp gelenler vardı. Bir şeyler yeniyor, içiliyordu. Acıkmış mıydım? Bilemedim. "Evde yemek varmış ya..." Ya yemek de *benim* için hazırlanmışsa?... Uzatıyordum artık bu perili köşk filmini. "Evde yerim," dedim içimden. Çay deminkinden güzeldi. Bitirince kalkmağa karar verdim. Ama çaydan son yudumu alırken gene kaset geçti usumdan. Ne varsa vardı işte o kasette. Ama bir şey *vardı*. Garsonla paralar alıp verdik karşılıklı. Torba, çanta. Kapıya yöneldim. Kaldırımın kıyısında bir araba duruyordu. Düşünecek vakti bulamadım; arkamdan bir kol uzandı, sağ ön kapıyı açtı. "Götüreyim ağabi." Çantaları arka koltuğa attım, bindim. Yerine oturmuştu bile. "Yeşil Evlere, değil mi ağabi?" dedi. "Evet"im ne kısaydı, ne de bıçak gibi. Göbekten dolaştı, yokuşa vurdu.

Uyumuyordum. Düş falan da görmüyordum. Demin saçmaladığım, sabukladığım söylenebilir miydi?

"Bir arkadaşınıza misafir gidiyorsunuz herhalde?..." Tabiî, "hı-hı" türünden bir sesle yetinebilirdim; durum bu olduktan sonra... "Kokusu geliyordur, özür dilerim... Ağabi, af buyurun, biraz alkol aldım da..." Bakınam yeterdi artık. "Aslında içmem ben. Hele işe çıkarken... Ama çok kötü bir şey oldu da... Kendime gelmek için...

Arabaya dönüyordum, sizin dolmuştan indiğinizi gördüm." Tepeye varmıştık. "Kaç numaraya?" Söyledim. "Ya?.." dedi, yolu çok iyi bilen bir adam haliyle kapının önünde durdu. Parayı uzattım. "Almam ağabi, Yılmaz Beyin misafiriymişsiniz." Şaşılacak bir şey yoktu elbet. "Çok susadım, af buyurun, bir bardak su içe..." "Elbet, buyur," dedim elbet.

Kapıyı açtım, içeri girdik. Tedirginliğin ne yeri vardı ki? Evin anahtarının bende olmasına o şaşmadıktan sonra? Bir oyunun içinde olduğum duygusu, o ara, içimden esip geçti mi? Daha sonra mı öyle bir şey düşündüm? Doğrusu, bilemiyorum.

Yabancısı olduğum bir evde, kendim —en iyimser yorumla— konukken, konuk ağırlamağa kalkışmamın doğruluğu eğriliği üzerinde durmadım. Suyunu bir dikişte içmiş, oyalanıyordu. Ona bakmadan kahve arandım. Oracıktaydı. "Kahve içer misin?" dedim. Ne de olsa, "Yılmaz Beyin misafiri" olduğum için, borçlanmış durumdaydım. "Burayı benden iyi biliyor da olabilir," diye geçirdim içimden. Ama mutfağın iki kapısından içerilere bakışı buraya ilk kez girdiğini de düşündürebilirdi.

Bir oyunun bir taşı; belki iki taşı... Araç olmak, bir şeylere... Bunu da, gerçekten, o sırada mı düşündüm?

"İçerim, sağ ol," dedi. Bekleyebileceğim gibi. Oyunu değiştirmek, etkilemek, birimizden birinin elinde miydi? Radyonun düğmesine bastım. "Mutfakta duruyor radyosu Yılmaz Beyin..." Yadırgama; ama altı çizilmeden. Gerçekte, mutfakla oda arasındaydı radyo. Evin

tek radyosu da olmasa gerekti. *Un ballo in maschera*'nın uvertürü. İçimden geçirdim: "Tam da *Un giallo in maschera* içindeyken..." Sözcüklerle oynayabiliyordum yeniden. İyiydi durum. Azıcık yüreklendim. Ama maskeli bir polis romanı içinde olmak, olduğumu düşünmek, iç açıcı değildi gene de... Sözcük oyunu, durumumu en iyi biçimde anlatıyordu üstelik. Tedirginliğimle de gırgır geçebiliyor muydum gerçekten?

"Yılmaz Bey ne zaman gelir?" Merak, çekinme, amaç, amaçsızlık... Bu soruda bunlardan herhangi biri olabilirdi. "Bilmem ya, sekiz, sekiz buçuk suları..." İncecikten bir rahatlama mı sezdim "epey vakit var daha," deyişinde?

Elimizde kahvemiz, iki kişilik küçükçe kanapenin iki ucuna, neredeyse diz dize oturduğumuzda radyoda Lucia, delirişinin en güzel seslerini çıkarıyordu. Sürücü de radyoya kulak verir gibi miydi ki?

Önümüzdeki sehpanın üzerinde ispirtolu pembe kalemle yazılı bir kâğıt. Adımı seçtim, çektim önüme. "Biraz gecikebiliriz. Siz keyfinize bakın. Zahmet olmazsa kedinin karnını da doyurur musunuz? Yiyeceği dolapta, en alt rafta." Elbette, ilk işim o olurdu. Ama kedi görmemiştim ki ortalıkta... Adını da yazmamıştı ki çağırayım. Kahvemi bırakıp dolaba gittim. İştah kabartacak kadar güzel kokan bir kedi maması. Hayvanın tabağı, suyu, dolabın hemen yanındaymış. "Nasıl görmemişim?" Tabağı kıpırdatmak yetti. Bunaltıcı karanlığın içinden, gümüş tozu renginde bir tüy topu, ağır ağır çıkıp yaklaştı, işitilmesi güç bir "miyk"le gelip bacağıma

sürtündü, yemeğinin başına geçti. İki kulağının arasını hafifçe kaşıdım, biten opera programının ardından radyoyu susturdum, kahvemin başına döndüm.

"Soğuttun ağabi."

Işığı yakmak gerekiyordu artık.

Kanapenin gerisindeki lambanın düğmesini biraz güç buldum.

Işık yanınca sürücünün niye az önce gözüme bu kadar koyulaşmış göründüğünü anladım.

Gömleğini çıkarmış, başını ellerinin arasına almıştı. Saçı bu ışıkta neredeyse açık kumral gibi görünüyordu.

"Bir kahve daha içer misin?"

"Kahve değil, içki içmem işe yarar. Ama içemem elbet. İçmemeliyim. Zahmet olacak ağabi ama..."

Neydi unutmak istediği o çok kötü şey?

Güneşte böylesine yanmış olduğuna bakılırsa gömleğini pek seyrek giyiyor olsa gerekti. "Taksiyi akşamdan akşama mı işletiyor?" Hoş, Turunçlu gibi bir yerde böyle ipuçlarının bir anlamı olamazdı. Su kaynıyordu. Götürdüm.

"Çok kötü oldum ağabi. Kusura bakma; belki de yabancısın diye sana daha rahat söyleyebilirim. Bizim burada ayıplarlar böyle davranmamı."

Sözünü kesmemem gerektiğini nasılsa akıl ettim. Kahvesini karıştırıp sürdüm önüne.

"Sağ ol, ağabi... Yılmaz Beyin bahçesini bilirsiniz belki..."

Başımla, kaşımla "bilmem" demeğe getirdim.

"...İç tarafta, iki buçuk kilometre ötede. Oraya gideceği

zaman Yılmaz ağabi bana haber salar. Arabası vardır gerçi; ama burada hiç kullanmaz... Bugün saat üç gibiydi, 'hemen gelsin' diye telefon etmiş. Oradaydım zaten, atladım geldim. 'Bahçeye gidiyoruz,' dedi. Hali bir tuhaftı. Yolda 'Kuyuya biri düşmüş,' dedi, o kadar. Vardığımızda çıkarmışlardı bile. Kuyu dedimse, çok eskiden kalma; suyu çekilmiş mi ne? Adam tepesi üstü düşmüş olacak. Kafası ezilmiş gibi, parçalanmış gibi. Bir ben mi dayanamadım, fena oldum? Bilmem. Başkaları belli etmiyordu belki. Yılmaz Bey halimi görünce 'Atla git sen,' dedi. Döndüm. Filimlerde insanlar gidip içer ya böyle durumlarda. Ben de öyle yaptım... Şimdi burası ne kadar sıcak, değil mi? Soyunmak geliyor içimden; ama bir yandan da üşüyorum. Çok mu tuhaf, ağabi?"

Ne düşüneceğimi bilemedim. Kurduklarım geliyordu usuma. Sürücünün ilk andan bu yana davranışları... Bir an, "işletiyor mu?" diye geçirdim içimden. Yılmaz Bey benimle görüştükten sonra çıkıp bir yere gideceğini söylemişti. Yoksa ben mi kurmuştum bunu da? Ben gittikten sonra da bu "kuyuya düşmüş adam" haberi ulaşmış olabilirdi. Gideceği yerden vazgeçip... Tasası bana düşmezdi herhalde. Hemen sürücüyü... "Affedersin kardeş, adın ne? Bu kadar konuştuk, adımızı söylemedik biribirimize. Ben, Uğur..."

"Adım İhsan," dedi beklemediğim dinginlikte bir sesle, "ama anlattıklarıma bir şey demedin..."

"Haklısın," dedim, "ben de senin yerinde olsaydım İhsan, çok kötü olurdum sanırım."

Kahvesinden bir yudum aldı.

"Bildiğin biri miydi?"

"Zaten tanınır gibi değildi ya... Giyimine bakarsan yabancı gibiydi. Yabancının ne işi vardı orada? Ne zaman, nasıl düşer o kuyuya? Akıl erdiremedim."

"Kahveni soğutma. Biraz ısındı mı için? Gerçekte burası gündüzkinden de sıcak..."

"Taşın sıcağı bu ağabi. Bir saat sonra biraz serinler ortalık. Sahi, saat kaç?"

"Sekizi bulmuştur," dedim. Saatime belli etmeden baktım. 20:12 diyordu. "Yılmaz Beyler de gelir herhalde birazdan."

"Git," mi diyordum gerçekte, "biraz daha kalabilirsin," mi diyordum? Ama ev sahipleri gelince sürücü İhsan'ı burada bulmaları?...

" 'Yılmaz Beyler' dedin ağabi?"

"Yılmaz Beyle amcası."

"Amcası mı varmış?"

"Görmemiş miydin? Yanında kalıyormuş. Kendi bir yolculuğa çıkacak, amcasının yanında ben kalacağım o dönesiye."

Bu kez "beni işletiyor musun?" der gibi bakan o oldu.

"Bilmiyordum," demekle yetindi. "Sen gördün mü amcasını?"

Gazetedeki ilânı, görüşmemizi özetledim.

"Yılmaz Bey kim bilir kaç saat o işle uğraşmıştır." Sesinde garip bir uzaklık vardı, ya da bana öyle geldi. "Biraz gecikebiliriz"i başka türlü mü yorumlamalıydım şimdi? Ama "gecikebiliriz" deniyordu. Amca Beyi de

düşünmem isteniyordu besbelli.

O anda telefonlardan biri kısık kısık öttü. Yeşilinin almacını kaldırdım; "çevir" sesi. Sarısını denedim. "Uğur?" "Buyurun Yılmaz Bey," dedim. "Beklenmedik bir şey oldu. Çok can sıkıcı. Amcama haber verdim. Bu gece orada kalacak. Ben herhalde çok gecikirim. Canınız istediği zaman yatarsınız. Yemek yediniz mi bari?"

"Birazdan yerim efendim. Sizi beklemeyeyim mi?"

Ses kuru, sıkkındı şimdi. "Hayır." Telefon kapandı.

Dönüp kanapeye baktığımda İhsan yerinde yoktu. Ne zamandır bastırmağa çalıştığım tedirginliğim karın boşluğumda çalkalandı. Bu sabah uyanırken nasıl bir güne dalacağım usuma gelir miydi hiç?

Tuvalette basılan suyun sesi. Kapıyı gürültüsüzce kapadı. "Geliyor muymuş?"

"Gecikecekmiş."

Yemek. İhsan'ı buyur mu etmeli? Yatmak da istemiyorum, "yatacağım," demek de. Kaset! Kasete bakacağım daha. Kasete bakarken yalnız olmak istediğimi biliyorum. Ama ne var kasette? Neden bu soruyu soruyorum hanidir kendi kendime? Bu soruyu sormam bile garip değil mi?

İhsan'ın burada, yanımda olması, birden anladım, istediğim bir şey. Çoktan anlamalıymışım ya, jeton öyle çabuk çabuk düşmüyor bende.

Bir diyeceği var, çekiniyor, belli. Zorluyor kendini: "Ağabi... Bir su dökünsem ayıp olur mu? Rahatlarım biraz..."

"Duş yukarıda. Göstereyim İhsan. Dolapta ne var, bil-

miyorum ama, ne bulursak işte, biraz bir şeyler yiyelim, ne dersin?"

"Kalkıp gitmek gerek ya, istemiyorum. Yalnız kalmak, eve gitmek istemiyorum."

O da belliydi zaten. Karanlıktan korkan iki çocuk!

Dolaba gittim. Üç koca tencere dolusu yemek. İhsan'ın payı da, daha beş kişinin payı da düşünülmüş gibi. "Karnım da acıkmış ya," dedi İhsan, "oturup yiyesim yok gibi... Kahvede çay içerken çok dalgındın, belliydi. Kolay kolay kalkmayacağını düşündüm, oyalanmak için bir avuç çekirdek çittim. Üstelik kendimi zorlaya zorlaya..."

"Beni bekledin ha?"

"O sırada bir tek seninle konuşabilirim gibi geldi de..."

İnandırıcı bulmadım bu sözleri. "Yemek bol. Ben de duş yaparım, yemeğe otururuz."

Banyoya çıkardım onu. Yatacağım odaya girdim. Adını bilmediğim tüy yumağı yatağımın üstünde boylu boyunca yatıyordu. Yavaşça sevdim. İnce bir ses çıkardı, gözünü açmadı, gerindi, daldı gene. Soyundum, mayomu giydim. İhsan'ın sesi geldi: "Bu musluğu bilemedim ağabi... Sana zahmet..."

Duşun altında çırılçıplak bekliyordu. Musluk, eşini ancak bir arkadaşımın evinde gördüğüm, tuhaf bir şeydi. Bildiğimi uyguladım ama hızla gelen su beni de tepeden tırnağa ıslattı. Geriye attım kendimi. İhsan kahkahalar atıyordu. Gülüşü sevimliydi; kaç saattir ilk kez koyveriyordu kendini. Ama beni şaşırtan, çıplaklığı, da-

ha doğrusu, çıplaklığına ilişkin davranışıydı. Bunu da ben ilk kez görüyordum galiba. Çıplaklığından sıkılmıyordu, çıplaklığını sergilemiyordu. Denize çıplak arkadaşlarıyla birlikte, çıplak giren bir çocuk gibiydi. Üzerimden sular akıta akıta aşağıya inecek değildim. "Sen de gel diyeceğim ama burası pek dar," dedi suyun altından. Kapının ardındaki askıda üç banyo havlusu vardı. İkisi bir örnek, dallı çiçekli, biri ak biri sarı, geleneksel Bursa işi. Üçüncüsü düz mavi. Bunu ben kullanabilirdim herhalde. Mavi havluyu uzattım. Kurulanırken ben girdim suyun altına. Aşağıdan gömleğini getirmişti.Yavaş yavaş giyindi. Havluyu uzattı. Bekledi. Kurulandım. Odamda giyindim. İndik.

"Televizyonu açar mıyız ağabi?"

"Olur. Aç istersen."

Düğmeye bastı. Mutfağa gelip verdiğim tabakları, çatal bıçağı tepsiye dizdi. "Soğuk ne varsa onu yiyelim ağabi." Kanapeye oturduk.

Bütün bu olan bitende de bir bildiklik havası vardı. Belli bir şeyi anımsıyor değildim ama, bütün... Bütünde bir şeyleri çağrıştıran...

İhsan kendini filme kaptırmıştı. Ağzına ufak ufak lokmalar, ekmekler atıyor, yavaş yavaş cama doğru uzatıyordu boynunu.

Böyle bir şey... Hiç de böyle bir şey değildi. Gene de, nedense böyle bir çağrışım olmuştu... Geçen kış, başbaşa yemek yiyeceğiz diye hazırlık yapmış, arkadaşımla sofraya oturmuştuk. Kapı çalınmıştı. Çok sevdiğim bir arkadaş. Uğramış. İyi de... Sofraya buyur etmiştik. Biz sof-

rayı kaldırırken televizyonun karşısına geçmişti. Yalnız kalabilmek için, çılgın bir yalan düzmemiz gerekmişti. Yalanımız başarılı olmuş, hep birden sokağa çıkmıştık. Biraz sonra sokakları dolana dolana eve dönerken, evet evet, önümüzde bir taksi durmuş, içkili olduğu belli haliyle sürücü, "sizi götüreyim," diyerek üstelemişti. "Evimiz hemen şurada," diyerek vazgeçirmeğe çalışmıştık onu. Gene de kolay kolay uzaklaşmamıştı. Sevgilimle bu durumlara bundan böyle D-durumu adını vermeği kararlaştırmıştık. D-durumu ilân edilince, ne olursa olsun, bir yalan düzüp... Çok gülmüştük, o buz gibi havaya buğular salarak. Kapımızın önünde birden kolumdan çekmişti sevgilim. "Ya şimdi, içeri girince, onu televizyonun başında bulursak, 'nerede kaldınız?' diye sorarsa..." Kendi kendine ürkütücü masallar anlatan, korkarak bakınmağa başlayan çocuklar gibi, kapıyı ses çıkarınamağa çalışarak açmış, başımızı uzatmıştık televizyonun durduğu köşeye doğru.

Çocuklara benzetme... Akşamdan beri bunu yapıp duruyordum. Saflıkla beceriksizliği bu garip duruma uygulamak, beni biraz olsun yatıştırıyor muydu ne?

"Daldın ağabi," sesiyle irkildim.

"Sen filme dalmıştın ya..."

"Filim bitti ağabi. Bu kaçıncı reklam... Şu tabakları kaldırayım. Bulaşık yıkayalım mı?"

"Eminanım'a kalsın."

Onun kim olduğunu sormadı artık.

Mutfağın hali Eminanım'ı herhalde sevindirirdi ertesi sabah. Bulaşık hem çok az, hem yemeklerinin be-

ğenildiğini gösterecek durumdaydı.

İhsan pantolonunu çekti, gömleğinin düğmelerini yokladı. "Ben gideyim artık."

"Sen bilirsin İhsan."

"Ağabi, telefon numaram şurada yazılıdır..." Masanın üstündeki özel, mekanik rehberi gösteriyordu. Duraksadı. Bir kâğıt uzattı. "Sana evin numarasını, adresini yazdım. Sabah, iş çıkmadıkça, dokuz buçuğa dek evdeyimdir. Haber de bırakabilirsin. Ararsan çok sevinirim."

Çalışma düzeni pek özgüre benziyordu.

"Sağ ol!" dedim. "Arayacağım. Bir arkadaşım olsun buralarda! Ben de çok isterim." Uzun uzun el sıkıştık kapının önünde. Öpüştük. Arabaya bindi. Manevrası pek ustacaydı. Karanlıkta uzaklaştı, yitti.

Kapıyı kapayıp ağır ağır yürüdüm çalışma masasına doğru. Yılmaz Bey "şu kaseti bırakıyorum," derken masanın üstünü göstermişti. Kaseti, masanın televizyona yakın köşesinde görmüştüm. Şimdi orada değildi. Bakındım. Göstericinin üzerinde bir kaset duruyordu. Bana bırakılan o kaset miydi? Görünürde başka kaset yoktu. Rafta dizili duranlar dışında.

Doğrusu, biraz çekinerek uzattım elimi. Kaseti göstericiye soktum. Kanapeye geçtim. İhsan'ın oturduğu yere.

Filmin tanıtma yazıları yoktu. İlk saniyelerde, çıkıp inen, sağa sola kayan çizgiler, noktalar, vazgeçirebilirdi beni "kötü kopya" izlemekten. "Adam bana üzgü olsun diye bırakmadı ya bunu" diye düşündüm ardından. Sab-

rettim. Az sonra düzelir gibi oldu görüntü, gene bozuldu. Birkaç saniye sonra da filim, bütün seçikliğiyle akmağa başladı. Görünmeyen biri yürüyordu bir güney kentinin sokaklarında. Çekim gerçekten yürüme hızındaydı. Bir köşe daha döndük. Üzerinde, özenmiş ama kusursuz olamamış bir elden çıkma, harfleri koyu koyu çizili bir "OTEL" yazısı, kanatları ardına dek açılmış bir kapı. Yaklaştık. Eşiği atladık.

Yürüyen bendim sanki, filmin izleyicisi yani... Böyle çekilmiş bir Amerikan filminden söz edildiğini işitmiştim. Ama burası Amerika değil, Türkiye'ydi. Olan biten, görünmeyen bir kişinin gözünden gösteriliyordu bize. "Bize" değil, *bana*. Filmi durdurdum. Otelin defteri açık duruyor izleyicinin önünde. Ama yazıları —çok tuhaf bir şey bu— baktığı varsayılan adam okuyabilirken, biz, izleyicinin gözünü kendi gözüyle özdeşleştirdiğini ileri süren adamın gördüğünü göremiyoruz. "Biz" dedim gene. Oysa bu filme benden başka biri bakmıyor şu anda. Kaldı ki böyle çekilmiş, böyle tasarlanmış bir filim, her izleyiciyi öbürlerinden ayırıyor, tek başına bir göz-adam kılıyor. Ama bu da değil kendi kendimi uyarmağa götüren şey. Daha ürkütücü bir duygu kıpırdanmağa başlıyor içimde. Bu filim, sanki... Sanki *yalnız* benim için çekilmiş, ben göreyim diye yapılmış. Sabukluyor olabilirim, ama bu duygu karnımın bir yerlerinde bir şeyleri sıkmağa, ezmeğe başlıyor.

Yerimden sıçramamak için güçlükle tuttum kendimi. Kucağıma çıkan kediyi ürkütmemek için. Başını sevdim, sırtını sıvazladım. Kıvrılıp yerleşti. Yüzü kar-

nıma dönük, gözleri kapalıydı.

Filmi saldım gene. Merdivenden çıkıyorum şimdi. Bir kapının önünde duruyor, yumruğumu —gözlerimin hizasında— hafif hafif vuruyorum kapının tahtasına.

Birden, odanın içindeyim. Yaşlıca bir kadın seçiyorum, köşeye yerleştirilmiş yatakta oturan. Kadının yüzü yaklaşıyor. 60-65 yaşlarında olsa gerek. Belki benzemiyor ama "annem" diyorum sanki içimden. Yatağın başucuna yakın, balkoncuğa açılan kapıya yakın duruyor; elleri, bir eski zaman komodini üzerinde. Uzaklaşıyor. Yani ben, geriye kayıyorum. Şimdi, önümde, bu yandaki yatağın ayakucuna yakın yerde oturan genç bir adam var. Arkadan görüyorum onu. Kapıdan tak tak tak sesleri geliyor. Demek gözümü alıp götüren adam değilim artık. Kapının ardında kalmış o. Birden odanın içindeki kımıltısızlık bozuluyor. Genç adam kapıya doğru atılıyor. *Sessizce*, yani ses çıkarmadan, yani filmin ses kaydı bozulmuşçasına —demek az önce, farkına varmasam da birtakım sesler geliyormuş kulağıma— hızla ama ne yapacağını çoktan tasarlamış gibi, ortadaki masayı, iki sandalyeyi, iki irice bavulu, annemin (annesinin?) bastonunu, askılığı, yan yana, üst üste kapıya dayıyor. Baston bile sağlam bir kol demiri haline geliyor.

Filmi durdurdum. Ter içindeydim. Yüzünü göremediğim genç adam, bendim. İlk düşümdü bu. Üç düşün ilki. Diziyi başlatan düş. Düşümün filmiydi bu. Olamazdı. Öyleydi ama. İzleyici miydim hâlâ? Burada oturdukça öyleydi de... Bakındım. Yılmaz Beyin evinde, tele-

vizyonun karşısındaydım. Düşümü bir filimde, bir filimden, izliyordum. Aşağı yukarı sekiz ay önceki bir düşü. Kaygısını bunca zamandır içimden atamadığım. Düş de değil, karabasan. Genç adam karşımda, yüzünü bana çevirmek üzere bekler gibiydi.

Düğmeye basan parmağımı sanki başka biri devindiriyordu.

Çeviriyor yüzünü. Yanılmıyorum. O genç adam, benim. Annem kıpırdamıyor. Gözleri kaygı içinde. "Ne oluyor?" diye soruyor, ses işitilmiyor elbet. Genç adam, sessiz, "merak etme!" diyor.

Filmi durdurdum gene. Düşüm burada bitmişti. Ama filimde arkası varsa... Kendimi avutmağa çalıştım. Rasgele bir filimdi bu. Milyonda bir, milyarda bir —istediğimce büyütebilirdim paydayı— olasılıkla, biri, benim gördüğüm düşe benzeyen bir sahne tasarlamış olabilirdi pekâlâ. Niye olmasın? Dolayısıyla arkası da gelebilirdi ama benim düşüm orada kesildiğine göre düşüm olamazdı bundan sonrası.

Ne ki... Düşüm orada kesilmiş ise de onu "üç düşten biri" yapan, beni allak bullak eden, kesildiği yerden sonrasıydı. Bu "sonra"nın da düş olup olmadığına hâlâ karar verememiştim.

Kendi kendimi aldatmanın da anlamı yoktu, yaşadığım bu garip durumu yadsımanın da... Bir yandan da, bu durumun, biraz olsun, aydınlanmasını gizliden gizliye umuyordum. Herhalde umuyordum ki, yerimden kalkıp, pılımı pırtımı toplayıp, belki İhsan'ı çağırarak, Bükönü'ne döneceğime oturuyordum burada. Beni tu-

tacak bir şey yoktu. Bu durumdan başka. Ayrıca, ne demek istediğimi de biliyor muydum gerçekten? Birden, bir daha esti geçti içimden araç olma duygusu. Araç, bir şeye yarayacak araç, birinin aracı, araçlık... Boştu bunlar. Düğmeye bastım.

"Merak etme!" diyor genç adam bir daha. Bu kez sesi işidiliyor. Sonra ortalık kararıyor. Hayır, gözlerim yanıltmıyor beni. Aynı odadayız. Kapının önünde bir şey yok, bavullar, masa, sandalyeler, askılık yerli yerlerinde... Baston da yok, anne de yok. Yatakta genç adam yatıyor. Gözleri açık değil. Uyuyor besbelli.

İnsan, yüzünü aynalarda görür, genellikle karşıdan görür. Ben de yüzümü ancak o kadar bilirim. Yandan görüyorum adamın yüzünü. Bu yüzün benim yüzüm olduğunu düşünmekle kalıyorum. Birden filim gerçekten sesli hale geliyor. Şimdi, yatan adamın dudakları kıpırdamağa başlıyorsa da onun sesi olması gereken ses dıştan geliyor. "Olamaz," diyor. "Ben öyle bir şey yapmadım ki!... Yaptım mı yoksa?..." Yatanın yüzünde yılgı okuyorum. "Ama hiç hatırlamıyorum ki!..." Duruyor biraz. "Ben kimseyi öldürmedim." Sahne gene kararıyor.

Düğmeye bir daha bastım. Karşımdaki karanlık kıpışıyor; anımsıyorum, evdeki o yarı uyanışı o sabah.

Gözümü camdan ayırmak için çaba göstermek zorunda kaldım. "Anlat!" deseler anlatamayacağım o kaygı vardı içimde. Anımsayamadığım bir yerde, bir vakitte, birileri, beni çok yakınım, çok sevdiğim bir insanı öldürmüş olmakla suçlamıştı. Öldürdüğümü söyledikleri

kimdi, bilemiyordum. Ama erkekti, orası belliydi. Nedense. Böyle bir şey yapıp yapmadığımı ansımağa çalışıyordum oracıkta, o yarı uyanış içinde. Evdeydim. Perdenin kenarlarından sızan ışık, arkamdan doğru geliyordu. Filimde yatağın konumu evdekini biraz andırıyordu ama genç adam bir otel odasında uyanıyordu. "Biraz daha" uyanınca, böyle bir şey yapmadığımı söyleyebilmiştim kendi kendime. Kimseyi öldürmemiştim. Düşteki odanın kapısına gelenler kimlerdi? Kimler olabilirdi, beni bu suçlayanlar? Öç almak isteyenler? O sabah, kendi yatağımda, düşteki otel odasının kapısına dayananları "gelenler" diye düşünmüştüm. Birden çok kişi. Oysa filimde, bir kişi düşünülebiliyordu ancak. Bir süre benim yerime yürümüş, benim yerime bakmış bir kişi, üstelik!

Bu aykırılıkların önemi olabilir miydi?

Birden, kucağımdaki hafiflemeyi farkettim. Kedi kalkıp gitmişti. Ne zaman?

İşlemediğim bir cinayetin suçluluğunu taşıyordum düşlerimde. Öyle diyelim. Ama o anda, varolmayan birtakım şeyler görüyor değil idiysem, birileri, şu Yılmaz Bey ya da onu kullanan, aracı kılan biri, birileri, beni buna inandırmak ister gibiydi. Öyle mi düşünmeliydim? Öyle düşünebilir miydim? Neredeyse, içimden sorduğum bu soruları arkamda duran birinin "Evet" ya da "Hayır" (ama çok büyük bir olasılıkla "Evet") diye yanıtlamasını bekliyordum. Silkindim. Arkamda dümdüz bir duvar vardı. Sağımda da. Solumda tek açık yer balkon kapısıydı. Kalktım, kapadım o kapıyı, anahtarı

çevirdim kilidin içinde. Biri güler gibi oldu. Gülen bendim. Çıldırıyordum sağlama. Oturduğum yerden görürdüm kapıdan biri geliverecek olsa. Televizyonun camında, belli belirsiz, sokak kapısının yansısını bile görebiliyordum. Hâlâ duracak mıydım bu evde? Yalnız olduğumu sandığım bu evde?

Ürküye yeniliverdim. Bir koşu, rastladığım her ışık düğmesine bastım, yukarı çıktım, yakmadığım lamba, açmadığım kapı kalmadı. Gerçekten kimse yoktu. Kedi gene yatağımın ("yatağım" mıydı hâlâ?) üzerinde toparlanmış uyuyordu. Işıkları söndüre söndüre indim, yerime geçip oturdum. İki ışık yeterdi. Yaptığımın ne kadar delice, ne kadar da yerinde olduğunu yavaş yavaş kavradım. Hiç değilse... Hiç değilse, anladığım bir şey vardı. Ama bu anladığıma ne kadar güvenebilirdim ki?

Filmi saldım bir daha. Neden saldım, ne için saldım, farkında değildim sanıyorum. Filim renkliydi şimdi, ama bunu farketmem için de birkaç saniye geçmesi gerekti. Dolayısıyla önceki bölümün siyah-beyaz olduğunu anladım. Düğme işte burada yararlı olurdu.

Filmi geriye aldım; saldığımda karalı aklı bir noktacıklar dokusundan başka bir şey göremedim. Bir daha geriye aldım; epey bekledim geriye almayı durdurmadan önce. Saldım. Siyah-beyaz birtakım filim kırpıntıları, herhangi bir bağ, bir süreklilik göstermeksizin akmağa başladı gözümün önünden. Kovboylar at koşturuyor; karlı bir dünyanın ortasında bata çıka ilerleyen bir atlı, yanında güçlükle adım atan bir kadın; çekik gözlü insanlar cambazlık edercesine sevişiyor; eski zaman

arabaları çılgın hızlarla kovalaşıyor... Sonra, hazdan, hazzın doruğuna ulaşmaktan baygınlık geçirir gibi bir erkek yüzü; dudakları kıpırdıyor, yarı işitilir, yarı sezilir bir sesle "Ben hep seviştim, kimseyi öldürmedim," diyor. Kararma. Renkli bölüm başlıyor. Dümdüz, açıklık, kırlık bir yer. Gene görünmeyen biri, bu kez hızlıca, yürüyor. Bir meyve bahçesini sınırlayan alçak bir duvara ulaşıyor. Duvarın bir yeri aralık. Adam, ya da çekimi yapan, duruyor. Biri önüne geçip aralıktan giriyor. Biri daha. İkincisi İhsan. Öndeki dönüyor bana doğru. Bir an. Yılmaz Beyi tanıyabiliyorum. Çekimi yapan yerinden oynamıyor artık. Yılmaz Beyle İhsan, ağaçların seyreldiği bir düzlükte toplanmış kalabalığa doğru ilerliyorlar. Yılmaz Bey yaklaşınca kalabalık biraz aralanıyor. Kesinti. Aynı yere yakından bakıyorum şimdi, çekimi yapanla birlikte. Yerde, başı kanlara belenmiş, yüzü gözü seçilmez bir gövde yatıyor. Atleti —gömlek yerini tutan, mavi, resimli atleti— yırtılmış, kocaman kocaman lekeler —kan olsa gerek— var üzerinde... Ayağında alacalı bir bermuda. Yılmaz Beyle İhsan aralığı dolduruyorlar. Birden İhsan, allak bullak olmuş yüzünü çeviriyor bana, yaklaşıyor. Kararma.

Filmi durdurdum. Yeterdi bu kadarı. Aklımı çoktan oynatmış değil idiysem, şu anda oynatmamam, bayağı sağlıklı olduğumu gösteriyordu. Ya İhsan yalan söylüyordu, ya da... Ya da... Açıklayabileceğim, anlayabileceğim şeyler değildi bu gördüklerim. Telefona doğru iki adım attım. Vazgeçtim, yerime oturdum. Filmi sürdürecektim. Korku, kaygı anlamsızlaşıyordu sanki. Bir şey-

leri görmekliğim isteniyordu. Bu isteneni merak ediyordum. Düğmeye bastım gene. Kumanda âletini bunca süredir elimden hiç bırakmamış olduğumu anladım birden. Gözüm camdaydı. Bir şeyler kıpışıyordu gene. Geriye almayı bir daha denemek istemedim. Görüntü belirdi. Yılmaz Bey, öğleden sonra geldiğimde gördüğüm gibi, çalışma masasında oturuyor, bana bakıyor, gülümsüyor... "Görüyorsunuz ya, bir değil, birkaç cinayet söz konusu. Şu anda aklınıza gelebilecek olanları açıklamağa kalkışmanız halinde neler söyleyebileceğinizi rahatlıkla kestirebilirim." Bu konuşma... Bu konuşma biçimi...

Filmi gene durdurdum. Donan gülümseyişi, bu yargılayıcı gözleri, tanıyorum elbet. Çok iyi tanıyorum. Ama tanıdığım, Yılmaz Bey değil. Ateş basıyor. Gidip balkon kapısını açıyorum yeniden.

Bülent! Düşümde bile tanıyamadığım Bülent!..

Yılmaz Bey, Bülent'in vaktiyle sözünü bir iki kez ettiği ağabeyi olabilir ancak. Dişimi sıkıyorum. Dişimi sıkmalıyım.

Parmağımın dokunuşu yetiyor. Yılmaz Bey canlanıyor.

"Hepsi yakınınız; hepsi sevdiğiniz insanlar. Ara ara sevginizin yeğinliğine ya da tutsak ediciliğine dayanamayıp öldüklerini, kurdunuz, düşündünüz. Onları belki de öldürdüğünüzü, öldürttüğünüzü düşlediniz. Hiçbiri sizin elinizden ölmedi. Tersine, ulaşamadığınız bir ikisi dışında, baktınız onlara; öleceklerini belki bilerek, bekleyerek, belki de bilmeyerek, paralandınız acılarını

biraz olsun hafifletmek için... Ama hepsini bir arada düşündüğünüzde, içinizi yiyen kurt, yeterince çırpınmadığınızı, daha birçok şey yapabilecekken yapmadığınızı söylüyor. Babanız, anneniz, iki kediniz... Birinin elini, ötekinin başını, elleriniz arasında biraz daha tutabilirdiniz. Uykunuzdan uyandırmalarına, bir an da olsa, sinirlenmeyebilirdiniz..."

Alan genişliyor. Yılmaz Beyle arama, filimde, ben giriyorum.

Burada oturan ben de, filmde masanın solunda oturan ben de, bakıyoruz ona. Yılmaz Beyin yüzündeki gülümsemenin yerinde dünyanın olanca hüznünü görüyorum şimdi. Bülent'in yüzünde... "Ben ölürken çok uzaktaydın, biliyorum. Bir yıldır görüşmüyorduk. Öldüğümü iki yıl sonra, verdiği haberin farkında bile olmayan birinden işittin, söz arasında. Ama beni, kendi elimle öldürdüğünü, sen, bilmiyordun..."

Filim bitti.

Kaseti bulduğum yere bıraktım. Balkona çıktım. Deniz, yansıttığı ışıklara bakılırsa, kıpırtısızdı. İncecik bir serinlik yükselmeğe başlamıştı bahçeden, havuzdan. Yıldızların çokluğu şaşırtıcıydı. Turunçlu'nun uğultusu, buralara bile ulaşıyordu; ışıklarının görkemi gözümü alıyordu. Gecenin dinginliği de, kendi dinginliğim de ürkütücüydü.

Yaşlı amca, gelmiyordu zaten. Yılmaz Bey... O da gelecek değildi elbet. Hepsini ben uyduruyordum. Hiçbir şeyin gerçekliğine inanamazdım artık.

Ya da, uyanmalıydım bu karabasandan: Uyanınca da

kendimi hangi yatakta, koltukta, neredeki yatakta, koltukta bulacaktım ki? Denize bakan kayalıkta mı uyuyakalmıştım?

Elimi uzattım, kolumu gerdim, sağdan sola, aşağıdan yukarıya oynattım. Uykuda değildim galiba. Telefona uzandım. Bu saatte? 22:50. "Neden çekineceğim ki?" dedim, yüksek sesle.

İhsan "Doğrusu ya, aramanı bekliyordum ağabi," dedi, "hemen gelirim. Depo ağzına dek dolu olacak."

"Anlaşılamayacak şeyler hep kalacaktır yolumuzun orasında burasında," dedim içimden.

Televizyonun düğmesine bastım yanından geçerken. Bir maç görüntüsü. Bir daha bastım. Karanlık. İyiydi böyle.

Yılmaz Beyin verdiği zarftan paranın birazını aldım. Zarfı masanın üstüne bıraktım, "Yol paralarımı alakoyuyorum. Filme teşekkür ederim." Yazdığım notun burasında duraksadım. Uladım sonra: "Ama bakacak vakit bulamadım. Dönmem daha iyi olacak. Özür dilerim. Kusuruma bakmayın." Notu zarfın altına sürdüm.

Yalandan niye medet umuyordum sanki? Neye karşı? Ne demek istiyordum?

"Anlaşılamayacak şeyler"i düşündüm gene.

Televizyona bir daha bastım, kanal değiştirdim.

Gösterilen bir korku filmiydi galiba. Güzel bir kız, camın tümünü dolduran yılgı içindeki yüzüyle bakıyor, dudakları çığlık atmak üzere aralanıyordu titreye titreye...

Baktığı yere bakmalıydım. Kapıyı gördüm karşımda.

Dışarıda bir araba durdu, bir kapı kapandı. Camdaki kız, beklediğim çığlığı atmadı. Döndüm, kızın ne yaptığına bakmadan düğmeye bastım, cam karardı. Kapıya doğru gittim.

İki adım daha attım. Elim tokmağa uzanıyordu.

Kapı anahtarla açıldı. Yılmaz Bey duruyordu karşımda.

Arkasında İhsan, şaşkın şaşkın bana bakıyordu, başını sallıyordu "Bu da nereden çıktı?" der gibi.

"Benim hemen şimdi yola çıkmam gerekiyor," dedi Yılmaz Bey; yüzü dingin, hafif gülümser... "Siz de çıkıyordunuz galiba. Sıkılıp taksi çağırmış olacaksınız. İhsan güvenilir çocuktur. Buranın adresini verince onu yollamış olacaklar. Ben hep onu çağırırım da... Amcamı yarın İhsan'la birlikte gider, Teber'den alırsınız, buraya getirirsiniz. Haber verdim kendisine. Döneceğim günü size bir gün öncesinden telefonla haber veririm." İhsan'a döndü. "Yavrum şu çantayı al." Askılığın yanında, aynanın altında duran bir çantayı gösteriyordu. Görmemiştim çantayı o ana değin."Yukarı çıkıp ineceğim hemen." Çıktı. İhsan, gözleriyle "Bekle biraz, anlatırım," demek istiyor gibiydi. Yılmaz Bey yanımıza döndü. Çalışma masasına doğru baktı, kapıdan çıktı. "Bir arkadaşım, arabasıyla, beni çarşının başında bekliyor. Beni oraya götürün. Sonra istediğiniz gibi gezersiniz."

Yılmaz Bey Bülent'e hiç benzemiyordu. Nereden çıkarmıştım bu benzerliği? Halinde herhangi bir gariplik de yoktu. Sağ elini hep cebinde tuttuğunu farkettim birden. Çarşının başında çantasını sol eline alarak bekleyen

bir arabaya doğru yürüdüğünde de eli hâlâ cebindeydi. Bir şey tutuyor gibiydi cebindeki elinde.

Sonra İhsan gaza bastı. Bükönü'ne doğru gider gibiydik bir iki dakika süreyle. Sonra sola saptı, biraz ilerledi, durdu. "Bükönü'ne dönmüyorsun herhalde ağabi, değil mi?"

"Hayır," dedim. Bir şey söylemedi. Kötü yolun sarsıntısını azaltmak üzere dikkatle sürdü arabayı. Üç dakika kadar sonra, küçücük bir evin önünde durdu. Işıklarını söndürdü. "Gel," dedi, "rahat rahat konuşabiliriz artık. İstersen yarın sabah Teber'e buradan gideriz." Duraksadı. Gülerek, "Yılmaz Beyin evinden çıkarken kapıyı kilitleyip yokladın. Ama farkında mıydın yaptığının?"

Değildim. Söyledim. Birlikte güldük. Kapıdan içeri girdik.

II

Yılmaz Bey, onüç gün sonra, sabah (7:34 diyordu saatim) telefon etti. "Yarın gece eve dönüyorum. Her şey yolundadır umarım."

"Bekliyoruz Yılmaz Bey." Yanıtımı, onun biçemine uygun buldum. Bende bir şeylerin değiştiğini gösteriyordu bu, hoşuma gitti.

Değiştiğimi, çok değiştiğimi duymak, sanmak başka, biriyle konuştuğumda görüp farkına varmak çok daha başka bir şeydi. Yılmaz Bey için, değişmiş olmamın önemi olamazdı ki! Beni ancak şöyle bir görmüştü zaten. Yeni halimi tanıyacak kadar vakti de bulmayacaktı. Gelişinden iki gün sonra yola çıkmam gerekecekti.

Kendimden hoşnutluğum ancak o kadar sürdü. Yanıtımın duraksamasız dolaysızlığı benim açımdan belki bir şey gösterirdi ama Yılmaz Beyin sabahın o saatinde benim, neredeyse, telefonun başında bekliyor olduğum varsayımı, onun bana bakışında —haklı olarak— herhangi bir değişiklik olmadığını göstermez miydi? Bu saatte, burada, insanlar —genellikle— uyumaktadır. Pancurlardan sızan ışık onları uyandırabilir; öte yana döner, gene uyurlar. Yılmaz Bey burada kaçta yatar kaç-

ta kalkar, bilemem. Mümtaz Bey, dokuz buçuğa doğru aşağı iner. Yıkanmış, traş olmuş, giyinmiştir. Benim Eminanım'a kapıyı açmak için sekizi çeyrek geçe gibi kalkmam gerekiyor. Eminanım hep bu saatte mi gelir? Kendisine anahtar verilmemiş midir? Belki bana verdiği anahtar, genellikle Eminanım'a verdiğiydi; öyle idiyse, Yılmaz Bey o saatte kalkmış olmamı sağlıyordu işte!

Mümtaz Bey, herhalde, bütün bunları pek kolay anlaşılır bir hale sokarak açıklar...

Oysa ben, bu sabah, işimi vakitli bitireyim diye erken kalkmıştım. Mümtaz Bey, sivrisinek yaklaştırmayan âletin fişini prize taktığımda başucu lâmbasını söndürmüş, "Eminanım gelir gelmez beni uyandır. Seninle birlikte kahvaltı edeceğim yarın sabah," demişti. Eminanım geldiğinde hazırdım. Gidip Mümtaz Beyin her zaman aralık kalan kapısını tıklattım. Mümtaz Bey, elini yüzünü yıkamakla yetindi, picamasıyla indi aşağıya. "Geç, otur," dedi, "ben acıktım, sen de acıkmışsındır."

"Onu bir parça olsun tanıdıysam, bana ilginç şeyler söyleyip anlatmağa hazırlanıyor," diye düşünüyordum bu sevimli canavar halini gördükçe.

Bir yudum çay aldı. "Okumama izin verdiğin yazıyı, beni buraya getirdiğin günün ertesi mi yazmağa başladın?"

"Evet," dedim.

"Tazesi tazesine sayılır." Birkaç lokma çiğnedi, yuttu. Yer gibi yapıyor, bekliyordum ben. "Niye yazdın böyle bir yazıyı, diye sorsam, cevap verir misin?"

"Siz soruyorsunuz; vermeğe çalışırım. Sanırım... Sanırım, beni ters pers eden bir gün yaşamış olduğum için... Sonra, galiba, yazıyı yazdıkça, yazmanın tadına varmağa başladığım için. Ama bu son dediğime bakmayın siz. Karşınıza geçip yazı yazmaktan söz edecek değilim, ayıp olur. Bir ömürdür yazıyorsunuz..."

"Saçmalama. Yazı yazanların hepsi, günün birinde, yazmağa *başlamıştır*, bu işin hoşlarına gittiğini de duymuşlardır. Bırak bunları şimdi. Genç, umut verici yazarlar arayan bir yayınevi de yönetmiyorum. Yazın üzerine konuşmağa da sıra gelmedi daha. Bu yazıyı bana göstermeği kabul ettiğin için teşekkür ederim. İmdi, Yılmaz, beni sana gerçekten böyle mi anlattı?"

Başımı salladım.

"Ne deli çocuktur! 'Niye öyle yaptın?' desen şimdi, 'Ne bileyim, aklıma öyle esti de!' deyiverir. Peki Uğur, bunu altı günde yazdığını söyledin. Ondan sonraki günlerde de, benden çekinmeden, ben o masada çalışırken, bir şeyler yazdın sen de burada. O yazdıkların ne?"

"O günün arkası efendim. Bir çeşit günce..."

"Demek ki benden de söz ediyorsun, konuştuklarımızdan bir şeyler aktarmış olabilirsin... Bak, bu konuda çok titizimdir. Sözüm özetlenebilir elbet, ama bu arada çarpıtıcı bir yoruma uğratılırsa çok tedirgin olurum. Yazı, tamam. Sözlerimizse, çoğu zaman, bizim söylemediğimiz, söylemeği hiçbir zaman düşünmeyeceğimiz şeylerle bir güzel karılarak aktarılır. 'Ben böyle anladım,' der insanlar genellikle. Hoşlanmadığım halde konuşmaların şeride kaydedilmesini yeğlerim. Saçmaladımsa

ben de göreyim... Ama seninle konuştuğumuz gibi konuşurken... O yazdıklarını da verir misin bana?"

İç çektim uzun uzun. "Veririm," dedim. Kahvaltımız yerinde sayıyordu.

"Yılmaz'dan haber var mı?"

Aktardım konuşmamızı.

"Bol bol vakit var daha. Konuşmak için. Yılmaz gelince, sana anlattığı adam olmağa karar verdim. Gücenmece yok. O oyun oynar da ben... biz oynamaz mıyız?"

Oyun oynamak... Oyun... Benden mi bulaşmıştı ona da? Oyun içinde bir oyundu bu kez söz konusu olan. Dünya yeniden kıpırdandı ayaklarımın altında. "Niye o oyuna katılmak istiyorsunuz?" diye sormak istedim, vakit bulamadım.

"Peki, Teber'de, şair dostum Cengiz Mete'nin evinde nasıl buldun beni? Yazında atlamamışsam Yılmaz ne onun adını söylemiş sana, ne de bulunduğum yeri... Dahası, benim adımı da söylememiş..."

"İhsan... Teber'de Yılmaz Beyin bir iki kez gittiği bir ev olduğunu söylediydi. Oradan başlayalım dedik, bereket orada da bulduk sizi."

Mümtaz Bey sessiz sessiz, ama uzunca bir süre, güldü.

"Peki, İhsan'la o küçük eve girdikten sonrası da var mı bu güncede?"

"Yalnız burada, sizinle geçirdiğim günler var. Daha doğrusu, sizin söylediklerinizden, ara ara da yaptıklarınızdan parçacıklar, kırıntılar diyelim. Gerçekte, bir arada yaşamayı öğrenmemiz üzerine gözlemcikler, o ka-

dar."

"Oysa İhsan'la enikonu dost olmuşsunuz. Onu yazmamak yazık olur."

"Gözlerinin mavi olduğunu görmem üç gün gerektirdi. Onu, güncenin başlarında bir yere yazdım. Gerisi, belki, daha sonra gelir..."

"Öyle olsun." İnanmıyordu besbelli. İnanmamakta haklı olduğunu ben biliyordum.

Bir saat sonra, yıkanmış, traş olmuş, giyinmiş, gazeteye bakmıştı. Çalışma masasına oturdu. "Uğur, günce!" dedi.

Verdim. "İhsan'la denize gidebilir miyiz? İki buçuk saat sonra buradayım."

"Kaç! Kaç! Yazdıklarını okurken yanımda olmak istemeyişini anlamayacak değilim... Eminanım, kahvemi getirir, gider. İki buçuk saat sonra buradasın... İhsan geldi mi?"

"Şimdi kapının önüne vardı. İzninizle."

"İyi eğlenceler." Okumağa başlamıştı bile ben kapıyı açarken.

İhsan'la eve girdiğimizde Mümtaz Bey çalışıyordu. Başını kaldırmadı. Eliyle "keyfinize bakın," demeğe getirdi. Bu dili öğrendim artık. Yukarı çıkıp yıkandık, giyindik, rahatsız olmasın diyerek odamda oturduk. Az sonra, "Tamam!" dedi ortalığı çınlatarak. İndik.

"İhsan'ın haberi var mı yazdıklarından? Açıkça konuşabilir miyim?"

"Evet," dedim. Dayımın evinden, dükkânından, kendi evimden ne kadar uzaklaşmıştım, Tanrım!

"Üzerinde duracağım şeyler pek az. Yalnız, ondan önce sana bir şey önereceğim, bilmem kabul eder misin? Dayının dükkânında saat ikiye dek çalışıp üçte bana gelebilir misin, önümüzdeki ayın 10'undan başlayarak? İki yıllık bir iş öneriyorum sana. 'Doğru dürüst iş' diye bakar mısın böylesine? Bu iki yıl içinde öte yana göçersem, işin gene sürüp gider, merak etme. Göçmezsem, ileride bir daha düşünürüz. Sen şimdi bu öneriyi tart, buradan giderken cevabını verirsin."

İhsan'la bakıştık. Kafamız yatar gibi.

"Gelelim yazdıklarına... Güncenin biçimi biraz değişik... Gün, tarih gibi şeyler yazmamışsın maddelerin başına. Bir 'P' ile —perşembe olacak, ayın yirmisi yani— bir 'ertesi gün', bir de 'iki gün sonra' ile yetinmişsin. Süzüp süzüp gerçekten birtakım parçacıkları kaydetmekle kalmışsın. Şöyle bir yoruma ne dersin? Gerçek bir günce yerine, yani, olan bitenin o an için taşıdığı önemi belli edeceğin, unutulmaması için kaydedeceğin bir günce yerine, sanki sonraları yazacağın bir şeylere yarasın diye tutmuşsun bu notları... Erteleyen, 'eşref saat' bekleyen kişilerden misin acaba? Ne dersin?"

Bu adamda tuhaf bir kafa var. Bir gözlemden yola çıkıyor, karşısındakinin temel bir özelliğine konuyor bir sıçrayışta. Bu falcılık her zaman başarılı oluyor mu bilemem ama şimdiye dek üç kez yaptı bu işi, üçünde de beni gürül gürül okudu. "Galiba," dedim, biraz düşünür gibi yaptıktan sonra. Düşündüğüm, başka şey elbet.

Şu anda yaptığıma da dikkat etsem ya! Başına herhangi bir şey yazmadım. Oturalı beri de, öyle parçacıkla, kırıntıyla yetinmeyip öykü yazıyorum. İlk günün yazısı gibi. Adam beni mum gibi, kil gibi biçimliyor, besbelli.

"Örneğin, ilgi duyduğun, edinmek isteyip aldığın, 'şunu okuyayım' dediğin kitapları da, çoğu zaman, hemen okumaz, bırakırsın, günü gelince okumak üzere... Bunu da bildim mi?"

"Bildiniz." Ben de yeni yeni farkına varıyordum bu huyumun!

"Üzerinde durmak istediğim ilk nokta şu: Sevgi-sevgisizlik diyerek kendi kendine sorduğun soruları bana açtığında, kendini, yeterince sevgi gösterememekle, sevdiğini sandığın, düşündüğün halde bu sevginin gereğini, sırası geldiğinde, yerine getirememekle suçlamıştın. Düşlü yazında da seni bununla suçlayan birini görüyordun videoda. Ben de sana, bağlanmanın da, kopmanın da, bence, pek doğal olduğunu söylemiştim. Sesim o anda sana soğuk görünmüş olabilir. Olsa olsa acıydı belki. Bunu tartışmayacağız elbette!... Bu söylediğim benim sözümdü ama, buna pek yakın bir şeyi, Eliot benden çok önce söylemişti,

There are three conditions which often look alike

diye başlayan III. bölümünde *Little Gidding* adlı şiirinin...

Kişilere, nesnelere, kendine bağlanırsın; bir gün bunlardan koparsın da. Gerekeni yapmadığını düşündüğünde haklısındır, değilsindir, bilinemez ama, o anda,

kopmuşluğunu yaşıyorsundur belki. Kopmuşluk, ölüm de demektir. Bir ölümü yaşarken —ya da, beklerken— bağını öldürmen, duyacağın acıyı azaltmak isteğinden ilerigeliyor da olabilir. Senin sözündü: 'İkimizle ilişkili kararlarını kendi kendine veren bir sevgili karşısında,' öyleydi, değil mi?, 'çekilmekten başka çıkar yol bulamadım.' Kırıldığın, gücendiğin için yaptığını sanmış olabilirsin bunu. Bana sorarsan, kendini savunuyordun, daha çok acıyı daha çok duymamak için; sevgiyi kendi elinle azaltmağa, koparıp yolmağa kalkıyordun... Bir şeyleri silerek bir geçmişin yükünü yeğnileştirmek, azaltmak... O ölçüde de, kim bilir, geleceğini biraz olsun özgürleştirmek... Öyle kopuşlar güçtür, izi kalır; kopmağa kalkmak kendini de parçalamaktır. Bir yanıyla... O küçük notuna bu söylediklerimin bir katkısı olur mu?

Bir de, 'Mümtaz Bey o gün' (ayın onbeşi cumartesi günü diye hesapladım) 'ilk kez konuştu benimle. Varlığımın ancak farkına varmış gibi,' demişsin. Buraya geldiğimizin üçüncü günü... Abartıyorsun. 'Farkına varmak' da değil, 'ilk kez konuşmak' da... Ben buna 'aklı yatmak' ile 'açılmak' derdim. Yılmaz'ın anlattığının etkisi olsa gerek. Sen de kendi gözünü o gün kullanmağa başlamışsındır belki. Ne dersin?"

Gerçek bir soru muydu bu? "Belki," dedim, belli belirsiz.

Güldü. "Kendi hesabıma yapmıyorum bu ufak düzeltmeyi. Gerçekte senin dikkatini çekiyorum... Ayrıca, şunu söylemek isterim: Genel olarak çok dikkatle dinliyor, dikkatle aktarıyorsun... Şimdi de ilk yazın üzerin-

de biraz duralım mı?"

"Çay ister misiniz?" dedim. Hem soluklanmak için, hem biraz devinmek için. Böyle durumlarda niye katılır kalırım?

"Dolapta buzlu çay olacak. Emine'den istedim. Şekerlisi de var, sizin için şekersizi de... Hem bunca süredir cıgara yakmadınız. Nasıl durabiliyorsunuz?"

Çayları getirdim. Cıgaramı İhsan'ınkinden yaktım. Bekledim.

"Her şey, gerçekten bu kadar tuhaf, bu kadar anlaşılmaz geldi mi sana Uğur? Yoksa, bir korku romanı, bir gerilim öyküsü mü denemek istedin?"

"O günü yaşadığım gibi yazmağa çalıştım Mümtaz Bey. O kadarını söyleyebilecek durumdayım."

"Bana kalırsa, başka bir gün, başka yerde, üzerinde bile durmayacağın birtakım rastlantılar, o gün sana hep anlamlı görünmüş. Olan bitenlerin hepsi de sana yönelmiş değildi ya!... Yılmaz, ilânı verirken senin durumunda birini hiç öngörmemiş değildi herhalde. Buralara dinlenmeğe, gezmeğe gelen bir genç başvurabilirdi pekâlâ. Yanılmamış da; buradasın işte! Beni huysuz bir adam diye tanıtırken seni sınamak istemiş olamaz mı? Senin birtakım düşler gören, düşler görmüş bir adam olduğunu nereden bilsin?

Kaseti açıklayacak durumda değilim. Sen onu nereye kaldırdın ki? Hem, onun bıraktığını gördüğün yerde kaset mas'et görememiş, bulamamışsın. Kızına ama, asıl o kaset faslı bir düş olamaz mı? Kendin de söylüyorsun zaten..."

"Kaseti, yazıda söylediğim gibi, bulduğum yere bıraktım. Yılmaz Bey, İhsan, ben, o gece evden hep birlikte çıktık. Ertesi sabah bizden önce Eminanım gelmemiştir; perşembeleri gelmez zaten. Buraya sizinle birlikte döndüğümüzde bıraktığım zarfla not, masanın üzerindeydi, hemen alıp cebime attım. İhsan dışarıdaydı. Siz doğru yukarı çıktınız. Kaset daha o an, yoktu."

"Sonrasını da hep birlikte biliyoruz."

İhsan, sesini kısıp bana bakarak "Nedir bu kaset işi?" diye sordu. "Yazıyı sen de okursun birazdan," dedim, "Mümtaz Beyden alalım da..."

"Sen telefon ettiğinde buradaydım, Yılmaz'ın yanında. 'Bulduk galiba,' dedi. İnsan sarrafı derlerdi eskiden Yılmaz gibilerine. Konuşmandan, uygun kişi olabileceğini düşünmüş. Sonra İhsan geldi, bizi Teber'e götürdü."

Birden sıkıldım, hafiften ter bastı. İhsan'a bakmak istemedim. Mümtaz Bey ona "yalancı" diyordu düpedüz. "Yerinizi biliyormuş işte!" dedim, kimi kayırmağa çalıştığımı bilemedim.

"Bilemezdi, çünkü beni kahvenin orada bıraktı. Dostum oraya gelecekti. Öyle sözleşmiştik. Kahvede bir iki tanıdığıyla selâmlaşıp iki lâf ettikten sonra Yılmaz buraya dönmek üzere yola çıktı. Hem beni 'Yılmaz Beyin Amcası' olarak bilmese gerek. O gün, olsa olsa, Yılmaz'ın konuğu gibi görünmüşümdür. Eve girdiğini hiç anımsamıyorum. Beni daha önce hiç görmemiş olabilir."

Mümtaz Bey kırdığı bir potu düzeltmeğe mi çalışıyor-

du? Yazıdan, dolayısıyla ilk günden söz edildiğinde ben yeniden o havaya mı giriyordum? Gözümü yere dikmeğe karar verdim. Hiçbirinin yüzüne bakmamak daha iyi olacaktı.

Saat başı.

Neden sonra Mümtaz Bey "Siz ister bir şeyler yeyin, ister çene çalın. Ben biraz uzanacağım. Akşama dek, son deney dizisi üzerine bir yorum taslağını bitirmem gerek. Uğur, günce de burada, yazı da. Al sakla, kâğıtlarıma karışırsa sen uğraşırsın." Yukarı çıktı. Kapısını kapadı.

İhsan, "Ben biraz acıktım galiba," dedi, "ya sen?" Mutfağa giderken elini omuzuma koydu. Eli ağır geldi. Konuşmalıydık herhalde. Ama sessizce atıştırdık iki üç lokmamızı. "Altıya doğru gelirim. O merak ettiğin tiyatroya götürürüm seni. Vakit azalıyor galiba."

"Gideriz herhalde," dedim. Kapıyı kapadım ardından. Mümtaz Beyin masasından kâğıtlarımı aldım, küçük masaya oturdum. Çekmeceden dosyayı çıkardım. İhsan'la küçük evde konuştuklarımıza ilişkin üç not tutmuştum, kısa kısa. Dosyayı açtığımda, notları boş birkaç tabaka kâğıdın altında değil, üstünde buldum. Ne düşüneceğimi bilemedim gene.

*

Önce bunları yazdım. Üç kısa notu nasıl geliştirip nerede kullanacağımı düşünürken Mümtaz Bey aşağı indi. Masasına gitti. Duraksadı.

Onun o masanın başında, yüksek arkalıklı koltukta oturmasına öyle alışmışım ki, buraya ilk geldiğim gün orada Yılmaz Beyin oturuyor oluşunu bayağı yadırgıyorum. Ev Yılmaz Beyin, orası belli, orası kesin. Ama masa, sanki hep Mümtaz Beyin olmuş.

Mümtaz Bey mutfağa doğru gitti. Davranacak oldum. "Otur, otur," dedi. "Çayımı ben alırım. Sen de ister misin?"

"Biraz sonra alırım," dedim.

Masasının başına gitmedi, yanıma geldi. "Bu akşam gezecek misin yemekten önce?"

"Sözünü ettiğiniz eskiçağ tiyatrosuna gidelim diyoruz. Dönmeden önce görmek isterim. Geç mi kalırız?"

"Yoo, hayır; yeter ki dokuzda falan yemeğe oturalım. Belki bir şeyler konuşuruz... İşimi bu akşama dek bitirirsem yarın biraz gezdirirsiniz beni. İhsan isterse bu gece yanında kalsın, burada... Sabah, kahvaltı eder etmez çıkarız. İtirazın var mı?"

"Rica ederim," dedim. "Benim işim size 'refakat etmek' değil mi zaten?"

"Bırak şimdi işi mişi... Tamam, teşekkür ederim. Ben şimdi çalışmağa oturayım," dedi ama kıpırdamadı yerinden. "Bana niye bu kadar güveniyorsun Uğur?"

Bakışım çok mu tuhaftı? Azıcık telaşlı bir sesle "Tamam, sonra konuşuruz. İşine bak. Unut bu sorduğumu," dedi. Masasına gitti. İki dakika içinde o geniş masa, çizelgeleri, kâğıtlarıyla örtüldü. İki dakika daha geçtiğinde masasının ötesinde hiçbir şey kalmamıştı sanki, onun gözünde.

Ben de önümdeki kâğıtlara döndüm. Ama dünya, yok olacak yerde, masamı, beni, köşeye sıkıştırıp duruyordu. Neden sonra yazıya verebildim dikkatimi.

Bunları yazdım. Ama bir şey dikkatimi çekiyor. Mümtaz Beyin "titizliği"nden söz etmesinden sonra, konuştuklarımızı konuşulduğu gibi yazmağa çalışmışım. Bunları artık görmeyecek herhalde. Neyi ne kadar doğru aktardığını bilemem; eninde sonunda, usumda kalanı yazıyorum. Belki de ağır ağır, farkına varmaksızın, uydurmağa, bir öykü yazar gibi yazmağa başlıyorum. Ne önemi var? Bundan sonra, isterse, bunları okuyacak tek kişi, İhsan; ötesini düşünmek gereksiz... Ama kâğıtlarını artık çekmecede bırakmamam mı gerekir? O gecenin notlarını, evde başka biri olmadığına göre (Eminanım?... Olacak şey değil!) Mümtaz Bey okumuştur, en azından karıştırmıştır, bakmıştır diye düşünebilirim. Onları boş kâğıtların altına yerleştirdiğimi sanırken yanılıyor da olabilirim elbet. Ama o notlara, en azından, elini süren biri varsa, ben farkına varmayayım diye değil, varayım diye öyle yapmıştır. "Bana niye bu kadar güveniyorsun?"... Ne demek istedi? Ardından da, "Unut," dedi... İhsan'a okutmak bahanesiyle bu kâğıtları toparlayıp yanımda götürürüm. Sonra da nereye kaldıracağımı, nerede saklayacağımı kararlaştırırım.

Değişmişmişim! Hah! "İhsan'a okutmak bahanesiyle..." diye yazan başka biri sanki. Kendi yazımı bir yerden alıp başka yere götürmek için bir bahane bulmam gerekiyor hâlâ. Değişmekten söz etmek ne alıklık!

Önemli olan, değişip değişmediğim değil, değiştiğime niye bu kadar inanmak istediğim. Evet, niye?

İhsan'ın kafamda aklanması gerek, her şeyden önce. Küçük evdeki gece, ben sormadan, usumdan bile geçmeyecek şeyler üzerinde durarak anlattıkları, aramızda bir sözleşme yaratıyordu. Benden bir şey gizlemiyordu, gizlemeyecekti. Hiç değilse beni de ilgilendirecek konularda. Belki öyle anlamak istedim ama anlattığı, bence, buydu. Benim de ondan bir şey gizlememin anlamı yok. Aynı koşullar söz konusu oldukta. Dolayısıyla, "ilk gün"den sonrasını da okur. Hem benim gizleyecek bir şeyim yok zaten. Ama Mümtaz Beyi bilmiyor değildi. Bilmediği, olsa olsa, bir "Amca"nın varlığıydı. Eve girmemiş olsa bile, Yılmaz Beyle onu Teber'e götürdüğü sabahtan önce onu görmemiş olması... Mümtaz Bey buraya ne zaman gelmiş, bilmiyorum. İhsan'ı sık sık çağırıp bir yerlere giden Yılmaz Bey Mümtaz Beyi nereden, nasıl getirmiş buraya? Karşılamakla yetinmişse (nerede, ne zaman?) buraya nasıl gelmişler? Teber'e giderken, konuşmalarından İhsan nasıl anlamaz bu "amca"lığı? Evet, konuşmamız gerek.

O günden sonra düşler kesildi üstelik... Ya da, en azından, unutup gidiyorum görüyor olabileceklerimi.

Bu eve adım attıktan sonra yaşadığım tuhaflıkların sözünü uzun uzadıya ediyorum da, üzerinde durmadığım, dünyanın doğal verilerinden saydığım Gümüş, belki de bu evin en akıl sır ermez varlığı... Gündüzün nerede bulunduğu belli: Yatağımın üstünde. Günün saatlerine göre yerini değiştirir. Ama oradan kıpırda-

maz gibi. Yemeğini, südünü vermeğe davrandığımda yanımda bitiverir. Gece nerede yatar, hâlâ anlayamadım. Eve girişi çıkışı nereden olur, bilmiyorum; herhangi bir kapıyı, pencereyi açmamı istemedi; balkondaki saksılara ilişmediği kesin. Balkon yanı ikinci kat, herhangi bir geçit vermez. Gümüş'e bile. Tek geçit kapı ya da mutfak yanı... Bunları da ancak şimdi düşünüp yazdım. Yola, bahçeye açılan, hep açık duran bir yer mi var? Ne tuhaf! Bunca gündür bir arada yaşayışımızı, bu soruların hiçbirini sormadan sürdürdüm. Kedilerin hesaba gelmezliğini baştan kabul ediyoruz. Bir şey daha: Mümtaz Beyle Gümüş'ü bir arada görmedim galiba şimdiye dek. İhsan'la odamda oturduğumuzda ise, Gümüş'ün, İhsan'ın elinin başının üzerinde gezinmesine, onu kaşımasına itiraz ettiğini bir kez olsun görmedim.

Kendime buzlu çay aldım. Mümtaz Beye de götürdüm. Başını kaldırmadan, eliyle teşekkür etti.

Küçük ev notlarına bakmaktan gene vazgeçtim, "ilk gün" yazısını gözden geçirmek istedim. Belli belirsiz bir duygu içindeydim önce; sonra o duyguyu anladım. "Anladım," ne demekse... Kendi yazdığım bir şey gibi değil, bir başkasının yazdığı bir şeymiş de, örneğin Mümtaz Bey gibi birinin yazdığı bir şeymiş de, ben de okuyormuşum gibi olmak istedim.

Tuhaf! Hiç beklemiyordum bunu! "Başka biri" olmak için kendimi çok zorlamam gerekmedi. Yazıp unuttuğum, yaşayıp yazıp unuttuğum şeyler, yazıda — yani ben okurken— önem kazandı.

Açıklayamayacağım şeyler olarak kalıyor çoğu. Ama

iki üç tanesi, şimdi, başka bir anlam edinir gibi oluyor...

Örneğin, ne idüğü belirsiz, bir türlü de belli olamayan, o kasetle bozmuşum. Kim bilir, Mümtaz Beyin söylediği doğrudur belki de... Gerçekten o kaset işi tümüyle düş mü?

Şimdi bile, neresinden tutsam, çözülmez bir bilmece.

Buna karşılık, kasete değil, televizyondaki filme baktığım o birkaç saniye —miydi?— içinde, camdaki kıza değil, kızın baktığı yere baktığımda kapıyı gördüm. Birkaç saniye sonra o kapıyı, anahtarıyla, Yılmaz Bey açmıştı.

Kendimi korumuş mu oldum? Hiç değilse, apansız, beklemediğim birinin arkamdan seslenmesiyle içine düşeceğim şaşkınlık durumundan korundum denebilir. Hem terslik burada işte! Yılmaz Beyi beklemem gerekirken (er geç geleceğini biliyordum çünkü, hiç değilse öyle söylemişti...) gelmeyecekmiş gibi davranmıştım, ya da, geleceğine inanmaz olmuştum. Sözünü ettiğim korunma, bir bakıma, *ondan* değil *kendimden* korunmak kılığına giriyor.

O gece İhsan'ın ilk anlattıklarından biri de Yılmaz Beyin eve gelişiydi. Deposunu doldurtup Turunçlu'dan ana yola çıkmış; daha çabuk varmak üzere. Sesim pek kaygılıymış, bir şeylere sıkıldığını anlamış. Yeşil Evler'in başına geldiğinde karşıdan gelen bir arabanın bizim ev hizasında durduğunu, arabadan birinin indiğini görmüş. Araba hemen Turunçlu'ya doğru uzaklaşmış. İhsan, inen adamın duvardan atlayıp eve yaklaştığını görmüş. Kendi, girişe sapıp ağırdan alarak gelmiş eve

doğru; kapının önünde kimse yokmuş. Kendi durup arabadan inince Yılmaz Bey, kapının sağındaki çıkıntının arkasından gelivermiş. "Sen miydin?" diyerek elini cebine atmış, anahtarını çıkarıp kapıyı açmış. Hemen sormuştum. "Hangi eliyle, dikkat ettin mi?" İhsan biraz düşündükten sonra, "Yaaa... Anahtarı tuttuğu elini görebildiğime göre, sol eliyle... Dikkat etmiş olmam gerekirdi. Sen ne gördün de?... Sahi, çantasını da sol elinde taşıyordu arabaya doğru giderken..."

Ertesi akşam da, bir ara dışarı çıkıp kapının sağındaki çıkıntının arkasında ne var diye bakmıştım. Mutfağın penceresi vardı. Oradan bakılınca karanlık mutfağın ötesinde ancak televizyon, onun da arkasında balkon kapısı görünüyordu. Pencerenin ötesinde duvar vardı, Yeşil Evleri sınırlayan duvar... Yılmaz Bey, olsa olsa, televizyona bakmış olabilirdi. O sırada da kız, atmayacağı çığlığı atmağa hazırlanıyordu herhalde. Demek, kasetin izleneceği zamanda bir değişiklik yapılması gerektiği yollu sabuklamamın da, sabuklama sayılmayacak bir yanı olabilirdi. Ne ki, bütün bunlar beni "kötülük"ten koruyabilir diye düşünmüştüm o gün. "Kötülük" neydi, orasını bilemiyorum ki!

Yazmasaydım unutup gidecektim belki, çoğunu... Oysa şimdi geviş getirip duruyorum. Şu "aracı olmak", "araç olmak", "bir oyunun taşı, ya da taşları olmak"... Niçin böyle düşünmüşüm? Kim kimi yediyor? Ya da, yeder gibi? Hiçbir şey bilmiyorum, bilemem. Ama şu andaki durumda, bildiklerimle yetinirsem, Yılmaz Bey Mümtaz Beye bağlı, ben —ortada olmasa da— Yılmaz

Beye... Öyle düşünebilirim. Yılmaz Bey, günlerdir yok. Mümtaz Bey beni, belli ede ede, özgür bırakıyor. Daha doğrusu, yanına birinin verilmesini istememiş, ama böyle biri verildiğine göre, ahbaplık etmek, havadan sudan konuşmak fırsatlarını kaçırmayan, o birinin varlığını büsbütün anlamsız kılmamak için arada bir ondan bir şeyler isteyen ama istediği gibi vakit geçirmesi için de onu kendi haline bırakan bir adam gibi davranıyor. Evin genç konuğu ile yaşlı, çalışmasını sürdürmeğe bakan bir amcanın (iyi ya!) ilişkisi... Evin sahibi iş yolculuğuna çıktığı zaman, diye bir şeyler eklemek gerekir tabiî...

Buna karşılık, işin içinde bir oyun varsa, birimiz, birkaçımız, ya da hepimiz bir oyunun içinde isek (nasıl bir oyunsa bu...) Mümtaz Bey oyunun içinde bir oyun oynamağa kalkıyor, "Yılmaz dönünce, ben de onun sana anlattığı adam olacağım," diyor, bana başka türlü davranacağı için şimdiden özür diliyor. Yani ipi Yılmaz Beyin eline verir gözükmek istiyor. Niçin? Benim açımdan nasıl bir değişiklik yaratabilir öyle davranması? Yılmaz Bey kim? Yani, ne?

İhsan ise, hepsinin dışında, hepsinden uzak. Gibi. Ama bana yakın. Gibi. "Taksi" sürücülüğünü asıl merakına, araştırdığına bahane ettiğini anlatıyor. İşin tümü bir oyun belki, ama bu oyundaki taşlardan biri, yalnız biri, ben, neyi oynadığımı bilemiyorum. Oyundaki yerimi bilmek şöyle dursun, birilerinin beni oynatıp oynatmadığını da kestiremiyorum.

Ölümden de kaygılandırıcı olan, dönülmez olan du-

rum, bu muydu acaba?

Kimseyi öldürmek usumdan geçmedi. Bunaldığımda, "ölse, bütün bu tutsaklıklar, bu tedirginlikler biter," diye düşündüklerim oldu ama bu bunaltılar pek kısa sürmüştür. Ölümlerin getirdiği özgürlük ise, boşluktu, yalnızlıktı, kuruluktu. Bunu da öğrendim.

Buna karşılık, kendimi öldürmeği çok düşündüm. Tasarladım. Hazırlandığım bile oldu. Bunlar, bunalım anları değildi. Karara yakın şeylerdi. Hiç değilse öyle gibi geldi o sıralar. Çoğu zaman böyle bir kararın saçmalığı beni vazgeçirdi. Kimi zaman "daha iyi bir an bulabilirim," dedim. Bu cinayetli düşlerin ardında kendimi öldürmemle ilişkili bir suçlama mı var kendi kendime yönelmiş?

Böyle durmadan yazmak da saçma.

Kâğıtlarımı dosyaya yerleştirip yukarı çıkayım, kitap okuyayım biraz. Sıkıldım artık. İhsan da birazdan gelir herhalde.

*

Yola çıkarken İhsan'a, Mümtaz Beyin isteğini iletim. Dokuza çeyrek kala eve dönersek yeterdi. "Konuşmak istiyormuş, 'yarın da gezelim,' diyor. Nerelere gitmek ister, bilmiyorum. Eminanım yarın gelmiyor. Erkenden yola çıkmamız için bu gece yanımda kalabileceğini de söyledi."

"Kalırım. Bu adam çok şey seziyor, ya da, anlıyor. Kalırım elbet! Ayrıca, bilgimizi artırmamıza da yara-

yabilir, böyle bir konukluk..."

Bir iki dakika bir şey konuşmadık.

Sonra, "Kafandakini seziyorum. Bil ki, şimdi söyleyeceklerimi günlerdir söylemediğim için dayanılmaz bir yük taşıdım şu ana değin. Sana her şeyi söyleyemezdim ilk gün. Sen de hak verirsin bana, sanırım, konuşmamızdan sonra..." dedi, gene sustu.

Sesindeki değişiklikler çekiyordu dikkatimi daha çok. Kafasını taktığı bir işin ardına düşen bir gazetecinin sesiyle konuşmağa başlamıştı. Kendini suçlayan dostun sesi kırıktı, sıkıntılıydı.

"Ama onüç gün niye sustum? Büyük ölçüde seni tedirgin etmemek, kendi haline bırakmak için..." Sımsıcaktı şimdi sesi. "Küçük bir ölçüde de, kendi işimi düşündüğümden..." Küçücük bir gülme payı. "Bu andan sonra, bana güvenmeni istememin anlamı olmaz. Olsa olsa, dünyada en çok güveneceğin insan olmağa çalışır, olduğuma seni inandırmağı başarırım." Asıl işi tiyatro oyunculuğu olabilirdi... Ama *ben*, bu tutumu sürdürmesem daha iyi olacaktı. "Dahası, en çok güvenebileceğin insan olmak isterim. Lâfla olmaz, işle olur, biliyorum. Biraz sabırlı olmanı, bana... kredi açmanı, dostluğumuz adına isteyebilir miyim senden?"

Yüzüme bakmıyor, sorusunu yanıtlamamı da beklemiyordu.

"Özür dilerim. Sana başka şeyler düşündürmüş olabilirim... Öyle şeyler düşünmen için de belki biraz çaba mı gösterdim, ne?"

Yüzünde kırık bir gülümseme: Bir gülüm taslağı.

Sözünün arkasını beklemek istemedim. "Sana bir iki soru sorarsam, 'evet' ya da 'hayır'la yetinirsen, daha kolay olur mu İhsan? Sıkılmanı, güçlük çekmeni istemiyorum. İleride, örneğin Ankara'ya dönerken, Ankara'ya döndükten sonra, ötesini anlatırsın... Sorularımı da yanıtlamak istemezsen, varsın öyle olsun. Belki..."

Bekliyordu. Arkasını getiremedim. En önemli sorudan başladım. "Mümtaz Beyle ilk karşılaşmanız, Teber'e gittiğiniz sabah mı oldu?"

"Hayır." Sesi bu kısacık sözcükle yetinmeyeceğini belli ediyordu. "Onu geçen yıl gördüm. Herhalde birkaç günlüğüne gelmişti... Herhalde Yılmaz Beyin yanına... Dikkatimi çeken, buranın en gölgeli kahvesinde, senin de oturduğun rıhtım boyu kahvesinde, saatlerce oturup kitap okuması oldu. Yurt dışından yeni dönmüştüm... Yabancı değildi; gazete, dergi değil, kitap okuyordu. Okudukları sıradan kitaplar değildi. O kahvede ben de saatlerce oturup kitap okuyordum. Herkes denize giderken dönmüş oluyordum; denizden dönüldüğü, kahvenin dolmağa başladığı saatte ben kalkıyordum. Mümtaz Bey günün birinde çıkageldi işte... Dört gün sonra da görünmez oldu. Dört gün, arada bir, kalemiyle kenara bir şeyler not ederek, birer kitap okuyup bitirdi burada. İkinci gün, bir gezmenle selâmlaştı, masasına buyur etti. Fransızca konuşuyorlardı; üç masa ötemdeydiler; ancak seslerini biraz yükselttiklerinde..."

Biraz tuhaftı bu konuşma. Bana öyle geldi nedense... İhsan sorumu yanıtlıyordu ama asıl konumuzdan uzaklaştıkça uzaklaşıyordu. Uzakta, tiyatroyu seçtim.

Döndüm baktım, en az üç tümceyi kaçırmış olmalıydım. O ise, koptuğumu farketmemiş gibiydi.

"İtalyanca konuştuğu adamla da, yarım saat içinde, tartışmağa başladı. Bu kez yakındaydım ama anlayamazdım dediklerini. Son gün kimse ile konuşmadı... Tuhafıma giden, dört gündür, bana hiç dikkat etmemiş görünmesiydi. Gerçi ben hep arkasında kalıyordum, denize daha yakın bir masa seçmişti o...

Her gün aynı yerde oturdu. Ama bana önemli görünen şu oldu: İkinci gün konuştuğu adamla üçüncü gün konuştuğu adam, bir hafta sonra fransızca konuşanın kaldığı pansiyon odasında ölü bulundular. İkisi de uyku hapı alarak intihar etmişti. Soruşturmayı yürütenler, buna karar verirken, ikisi arasındaki ortaklığı ikisinin de İsviçreli oluşlarında buluyor, orada da duruyorlardı. Ben, bir ortaklıklarını daha biliyordum..."

İhsan kurduğu, yazmakta olduğu bir öyküyü de anlatıyor olabilirdi. Aradan bunca gün geçtikten sonra, tam da kendisine güvenmemi istediğini söylemesinden sonra, sözleri karşısında bu kanmazlık tutumum niyeydi ki?

Tiyatronun önüne gelmiştik artık.

"Gezelim İhsan," dedim. "Böyle giderse değil Ankara yolunda, Ankara'da bile güç bitiririz konuşmalarımızı. Gel, vazgeçelim..."

Neden vazgeçecektik? Ne-den? Durumun, tutumumun tuhaflığı, birden çok yanıyla, kafamı bayağı bayağı kurcalıyordu. İhsan'ın varlığı bile... Ürktüm. Ne demek istediğimi düşünmek zorunda kaldım... Sanki onun

varlığı bile anlamsızlaşıyordu.

Hesap mı soruyordum? Hesap sormanın gereksizliği, yersizliği miydi içimde duyduğum? Öğrenmeği yararlı, gerekli gördüğüm, saydığım birtakım şeyleri, öğrenmek istemiyor muydum artık? Daha çok saçmalamamak için indim arabadan. Dosyam elimdeydi hâlâ, birden farkına vardım. Yürüdüm. Arabanın kapısı kapandı arkamda. Dönüp bekledim.

Çağının —hiçbir özelliği olmayan— "taşra" tiyatrolarından biriydi bu. Çoğu yerde gördüğüm gibi, bunun da taşlarını yerinden oynatmış zeytinler vardı. Ama tek tük; yalnız üç dört ağaç... Ne görü değeri, ne de yıkılına tehlikesi... Sahne yıkıktı ama taşları güzel güzel, yan yana dizilmişti; yamaç ancak oniki sıraya izin vermişti. Yazıt yok, gözü çekecek herhangi bir yontu, bir süs yoktu.

En yukarıdaki sırada bir çift, denize bakıyordu. Delikanlı, birden karar vermiş gibi, art arda birkaç resim çekti. Sonra kızın beline sarılıp bir şey söyledi. İndiler, yola çıktılar, uzaklaştılar. Tiyatroda ilginç bulduğum tek şey, onlardı besbelli.

Tepeye çıkıp biz de denize baktık. Turunçlu'nun bu yandaki kıyısı; iki üç ev, bir çakıllığa çekilmiş iki sandal, bir ağaçlık. Karşıdaki ada; koyu bir yeşillik, tepesinde çıplak bir kayalık.

İrice bir keçi, ardında oğlağı, sahnenin solundan girip üçüncü sıraya çıktılar, biraz yürüdüler, durdular, otları

yoldular. Sol yanımızdan iki keçi daha göründü. Daha babaç.

Yolda iki araba durdu; altı kişi indi, yolaktan çıkıp tiyatroya girdi. Keçilerle insanlar, bir törene gelmişler gibi, biribirine karışmadan, biribirine yaklaşmadan, biribirinden kaçmadan, tiyatroyu aşağıdan yukarıya, soldan sağa, dolanıp gezdiler. Biz sahneden geçerek yola doğru yürürken, yeni gelen bir arabadan inen ailenin küçük oğlu, keçileri görünce, gevrek gevrek gülmeğe başladı. Elini uzatıyordu onlara doğru; çağırıyor, ürkmeyen ama sakıngan duran keçilere bir şeyler anlatmak istiyordu.

Oğlanın yüzünden eline, elinden keçiye kayarak baktığımda ortalık karıştı, başım döndü, gözlerimi yummam gerekti.

Tefler, ziller, çalparalar, dümbelekler, kavallar; telli, dilli, üflemeli, adını bilmediğim sayısız çalgılarını var gücüyle çalarak ortada dönenen bir alay insan... Ortalık inim inim inliyordu.

Tütsüler, ayin ateşleri boğucu, geniz yakıcı, göz yaşartıcı dumanlar salarak havayı karartıyordu. Tiyatroyu dolduranlar, dalgalı bir deniz uğultusu içinde bekliyordu. Sesler bıçakla kesiliverdi. Bıçak, onu tutan elin titreyişine uyarak yalımlar saçıyordu havada. Bıçaklı el, hızla, tekenin boğazına indi. On kişinin zaptetmeğe çalıştığı hayvan, fışkıran kanı içinde debelendi. Çalgılar inceden başlayarak gökgürültüsünü andırır bir çılgınlığa ulaştığında bir dalga insan tekeyi örttü. Tulumlardan şaraplar boşandı. Tekenin kanına, etine, erkekliğine, de-

risine ulaşamayanlar, kaçışan keçileri kovalayıp yakalıyor, onları parçalıyor, onlarla boğuşuyor, onlarla çiftleşiyorlardı. Sonra sağanak boşandı. Kokular, renkler karıştı, aktı; ateşler soğudu.

Gözlerimi açtım. İhsan kolumu çekeliyordu. "Nerelerdeydin?" dedi, kırık gülümseyişiyle. "Üçbin yıl öncesinde," dedim.

İnsanlar da, keçiler de, bütün ağırbaşlılıkları, bütün ayrılıkları ile yerlerini değiştirip duruyorlardı tiyatroda, arkama baktığımda.

Yola doğru inerken gene kolumdan çekti hafifçe, "Yüzüme bak biraz," dedi, "iyisin, değil mi? Başın mı döndü? Gözünü yumup durakaldın birkaç saniye. Merak ettim."

"Bir şey yok," dedim, gülümsedim. Yüreklendi. Her zamanki gülümseyişiyle "Amma hazırcevapmışsın," dedi, "üçbin yıl öncesini nasıl da pat diye söyleyiverdin?"

Bir şey demedim. Saatine baktı. "Yediye geliyor. Bu tiyatro seni pek ilgilendirmedi. Vakit var, biraz öteye uzanalım mı?"

"Güzel bir gölgelik bulalım, arabayı oraya çek, konuşalım, daha iyi... Tiyatro, bilemedin, bin sekiz yüz yıllık. Üç bin yıllığı da bulunmaz buralarda..."

En kalın gövdeli ağacı bulup sırtımızı verdik. Dosyayı gösterdim. "Okumak ister misin?" Bir şey demeden alıp açtı, içindekileri gözden geçirdi.

"İlk yazıyı iki kez mi yazdın?"

"Sen üsttekini oku. Alttaki, Mümtaz Beye verdiğim.

Onunkini biraz makasladım da..."

"Makasladıkların?..."

"Bilmese de olur, diye düşündüklerim vardı; seninle ilişkili, bir parçacık da Yılmaz Beyle ilişkili... Bir de, o gece anlattıkların vardı. Onları hiç bilmiyormuş gibi yazdımdı zaten yazıyı. Ama onları hiç bilmeseydim bile, yazdığım kimi şey, *bileni* başka yorumlara götürebilirdi. Oraları biraz törpüledim."

Bu kadarını benden beklemiyor olacaktı. Kaşları havada, bir tuhaf baktı. Okumağa başladı. Uzandım.

Yüzümde böceksi bir şey geziniyordu. Gözlerimi açtım. Parmağıymış. "Hava kararmağa başladı. Dönelim mi yavaş yavaş?"

O an biribirimize ne kadar yakındık! Küçük evdeki gibi... Üstelik yolun başında değil, çok, çok ötelerde...

"Sıra bende," dedi.

Bu hızla giderken arabada yazı bile yazılabilirdi.

"Gecikmeli açılmalar konusunda ödeştik, ne dersin?" dedi İhsan.

"Gecikmiş olmanın şu anda önemi kalmadı tabiî! Allahtan, daha önce de olmamış, görünüşe bakılırsa... Ama Mümtaz Beyle tanışıklığınız konusunda söylenecekleri bitirelim de..."

"Temmuz başındaydı. Evi onartıp gördüğün hale getirmiştim. Yerleşiyordum. Pek az param kalmıştı ama değişik olasılıkları gözden geçiriyor, acele etmiyordum. Bir arkadaşım gelecekti Turunçlu'ya, onu karşılamağa gittim. Otobüsten inenler arasında o çok okuyan adam da vardı. Onu karşılayanın Yeşil Evler'de oturduğunu

bilmiyordum ama çarşıda, taksilerin orada görmüştüm birkaç kez. Arkadaşım iki gün kaldı, gitti. Aklım adamdaydı. Onu kahvede bir daha görmedim. Geldiği gün, kendisini karşılayanla birlikte taksiye bindiklerini görmüştüm. Uzun etmeyeyim, Yılmaz Bey araba gereksindiğinde bana telefon eder oldu. Biribirimize alıştık. Mümtaz Beyle ilk görüşmemiz, bir bakıma, gerçekten, Teber'e gittiğimiz sabah oldu. Ne var ki, Yılmaz Bey o gün ona 'amca' diye değil, 'hocam' diye sesleniyordu. Sen de görmemiş olduğuna göre, o gün, ilk gün, bana fazla yardım edemedin. Hocalıkla amcalık bağdaşmaz şeyler değildi elbet, ama 'Hocam' dediği adamı sana amcası diye tanıtmış olması tuhaftı. Hoşuma gitmedi. Biliyorsun, sana o gece anlattım. Kuyuya düşmüş adamın kimliği hemen belli olmuştu. Turunçlu'ya yalnız başına geldiği, ama birkaç Norveçli yurttaşıyla daha o sabah görüştüğü anlaşılmıştı. Postanede telefon ediyormuş, Norveçliler de norveççe konuşan birini bulunca, konuşması bitesiye beklemişler. Biraz gezip havadan sudan konuşmuşlar sonra. Peer Peersen onlara gezilecek, kalınacak bir iki yer göstermiş. İçlerinden biri, daha sonra, soruşturma sırasında, 'Peersen'in telefonda konuşurken karşısındakine bir profesörle tanıştığını, onu çok ilginç bulduğunu söylediğini işittim,' demiş. Telefonu kapamadan önce de, 'birkaç gün daha kalmağa karar verdim,' demiş Peersen. Konuşmasına kulak misafiri olan adamı buldum, konuştum. Adamcağız hem başkasının konuşmasını dinlediği için utanıyor, hem de üzülüyordu, 'keşke dikkat edeydim her söylediğine,

diyerek... Peersen'in kuyuya düşeceğini kimse bilemezdi tabiî... Bunları öğrenince, senden uzun süreler uzak kalmamağa çalıştım. Anlıyorsun, değil mi? Peersen'le konuşan profesör kimdi, bilmiyoruz, ama... Yılmaz Beyin bahçesindeki kuyuya düşmüş olması da kafamı kurcalıyor doğrusu.

Bir şey daha var: Sana ne zaman yola çıkacağını söylememiş Yılmaz Bey. Oysa çantası hazırmış, o gece gidecekmiş; sen, nedense, ertesi gün falan gideceğini düşünür gibiymişsin, yazdığına bakılırsa... Amcasının, ya da, Yaşlı Beyin yanında kalması için aradığı adamı bulmasaydı gitmeyecek miydi? Bilemeyiz.

O akşam sen bana telefon ettikten sonra o çağırdı beni, özel sürücüsüyüm ya, 'On dakika içinde evde ol,' dedi, ben de 'zaten çağırdılar efendim,' dedim, kapının önünde hep birlikte yaşanacak sahneyi düşünerek. İşte Yılmaz Bey, bunu anlayamamış, belki de —belli etmediyse bile— sinirlenmiştir.

Senin canını sıkan bunca şeye karşılık, bak, biz de onu bir parçacık şaşırtmış olduk... Gerisini anlattım sana...

Peki ama, düşündün mü? Mümtaz Bey beni bir sabah sürücü olarak görüyor, ertesi sabah da kendisine 'refakat' edecek adamın arkadaşı olarak görüyor, şaşmıyor pek fazla. Bu arkadaşlığın ilerlemesinden rahatsız olmamış gibi davranıyor. Aklın kolay yatar mı buna? Bizim gördüğümüz, yalnız çok okuyan bir adam değil, ondan da çok, çok çalışan bir adam. Aksi, huysuz, kendisine gazete kitap okunacak bir adam falan da değil. Üs-

telik, Yılmaz Bey gelince sana onun anlattığı adam olacağını söylüyor. 'Oyun oynayalım,' diyor... Bir oyun *daha* mı bu? Aynı oyunun bir parçası mı?..."

"Seni bu kadar etkiledim mi?" dedim gülerek. Ama söylediğimin çocukça olduğunu bildiğimi de belli ederek...

"Niye etkilemeyesin? Adamın kuyuya düştüğü haberi üzerine bahçeye giderken, 'akşam üzeri bir misafirim gelecek Bükönü'nden, dolmuşların orada beklersen tanırsın belki, al eve götür,' demişti Yılmaz Bey. Sonra seni anlattıydı. Bunu da, ancak şimdi söylüyorum sana; gene özür dileyerek... Öyle iyi anlatmıştı ki, seni görür görmez 'odur' diye düşündüm.

Bahçede gördüğümün beni kötü etmesi, numara değildi. İçkiydi biraz numara olan... Ağzım koksun diye daha çok. Ben, bilerek yanaştım, sen bilmiyordun. Ama yazdıkların, uyumadığını gösteriyor. Niye etkilemeyesin?"

"Sen zaten bir şeylerden kuşkulanmışsın. Bir şeyler kurmak için beni beklememişsin. Ondan..."

"Doğru, ama... Bırakalım bunları şimdi. Evin önüne geldik. Arkası... bu gece."

*

Yemekten sonra Mümtaz Bey, "İşi bitirdim. Arabamız altımızda. Gidip bir yerlerde dondurma yiyelim," dedi. İhsan'a döndü, "Sessiz bir yer bulabilecek misin bu gürültü cehenneminde?" diye sordu. "Bul, oturup biraz

çene çalalım, biribirimizin sesini işitebilelim, ondan sonra dile benden ne dilersen, masallardaki gibi!.."

İhsan biraz şaşırmış göründü, düşündü, "Galiba öyle bir yer bulabilirim," dedi; "ne dileyebilirim?... Onu da biliyorum galiba..."

Kaygılanmadım desem yalan olur.

Yola çıktık.

Turunçlu'dan üç adım ötede, denizden üç metre yukarıda, insanların tek isteğinin elektronik düzünlerle kafayı bulmak olduğu inancını paylaşmıyor görünen yaşlıca, dimdik, alımlı bir kadının işlettiği küçük bir kahve bulunabileceği akla gelir miydi?

Dondurma pek güzeldi. Mermer görünüşlü gülkurusu buzlucamdan, çok yayvan kupalara konmuş olması dikkatimi çekmekle kalabilirdi ya, Mümtaz Bey, altın yaldızla çizilmiş incecik çizgilerin biribirinden ayırdığı üç yılandan oluşmuş ayağı parmağının ucuyla sıvazlayarak "En az yetmiş beş yıllıktır bu kupalar," deyince, patrona, Mümtaz Beye, kupalara bakışım bilendi; dondurma bile payını aldı bu değişiklikten.

"Uzun süren bir işi bitirince çocuk yanım uyanır," dedi Mümtaz Bey; "konuşmak, şakalaşmak..." Sesini biraz daha kıstı, "İnanmayacaksınız, oyun oynamak gelir içimden... Masabaşı oyunları, söz oyunları... Kim bilir... Bir top oyununa bile katılmağa kalkışabilirim... Merak etmeyin, sizi güç durumda bırakmayacağım bu gece... İhsan'a teşekkür etmeliyiz Uğur, burayı bildiği için..."

"Bitirdiğiniz çalışmanın konusunu sorabilir miyim efendim?" İhsan fırsat kaçırmıyordu, besbelli.

Mümtaz Bey, söyleyeceklerinin kolay anlaşılmayabileceğini, ya da, karşısındakini ilgilendirmeyebileceğini düşünen insanların hem dikkatli hem sıkıntılı haliyle, "İnsanlar, kendilerini nasıl bilir, nasıl tanımlarlar? Genel çerçeve, bu. Örneğin, kimi insan şöyle şöyle bir insanım der; kendini, olduğuyla tanımlar. Kimi insan ise, olmadıklarıyla bilir kendini, kendini tanımlarken en sağlam bildiği, 'şöyle olmadığı,' ya da 'böyle yapmadığı'dır. Bu iki... eğilimi —diyelim— ortaya çıkarmak, daha iyi tanımak, öğrenmek için giriştiğimiz bir araştırmaydı bu. Hoş, 'bitti' dediğime bakmayın. Elde ettiğimiz sonuçları denetlemek üzere yakında yeni bir çalışmaya girişeceğiz... Temel mantıksal yapıyla ilişkili olabilir bu..."

Sözünün uzunluğundan ürkmüş gibi duruverdi.

"Çok ilginç," dedi İhsan, "teşekkür ederim. Hiç böyle bir şey düşünmemiştim. Yakınlarıma bu açıdan bakmağı deneyebilirim bundan böyle..."

"Pek kolay olmaz İhsan, şimdiden bil..." dedi Mümtaz Bey. Gülümsüyordu. "Bak, Uğur, belki de, kendini olmadıklarıyla' tanımlayanlardan biridir... ama araştırmaksızın, böyle bir şeyi ben de kesinleyemem."

Piyango bana çıkıyordu. Söze karışmak istemedim gene de.

İhsan, yumuşacık bir sesle, daha çok kendi kendine sorar gibi "Dirime, ölüme bakışlarında da bir ayrım yaratıyor mu bu ayrı eğilimler insanlarda?"

Mümtaz Bey İhsan'a —ansızın— değişik bir ilgi duyarak baktı, ya da bana öyle geldi. Duraksadı. "Kesin bir

şey söyleyemem, ama, galiba, böyle bir ayrım ortaya çıkabilir... Araştırılırsa, böyle bir şey bulunabilir... Sanırım..."

Dondurmalarımızı, tadına vara vara yediğimizi sanıyorum gene de. Üçümüz de, konuşur (ya da dinlerken) ne yediğinin farkına varamayanlardan değildik galiba.

Deniz, az ötelerin göğe vuran şenlik aydınlığından serpintilerle yetiniyor, gecenin dingin çırpıntılarında, arada bir, altın rengi bir kırıntı sürükleniyordu kıyıya doğru. Büyük koylardan fışkıran gürültü, burada, kısılmış bir radyonun yumuşak arkadaşlığına dönüşüyordu.

"Gündüzün de burası bu kadar güzel midir İhsan?"

"Güzeldir ama sıcaktır efendim. Küçücük koyun bütün sıcağı buraya dolar. Çardak sıktır, gölgesi hoştur, gene de çok oturulmaz. Denize sabah erken, akşam gün batarken girmek isteyenler, çocuklarını denize getirip götürenler görülür daha çok burada... Yukarıdaki evlerden gelirler, dönerler. Buranın vakti, işte bu saat..."

İnsanın kafasını karıştıran, yüreğini ağzına getiren, içini kaygılara salan hiçbir şeyin kalmadığı bir geçitteydik. Geride kalan unutulmuştu sanki; ötede bekleyenin sesi henüz gelmiyordu. Altımızda bir iki küçük kaya bulunsa gerekti; denizin soluğu kırış kırıştı bir yerlerde.

Kahveyi işleten hanım üç masaya gidip bir şeyler söyledi. Bir şey sorar gibiydi daha doğrusu, herkes de kabul eder gibiydi. En son bizim masamıza yaklaştı. Sıcak, pes, dolgun bir sahne sesiyle Mümtaz Beye "Işıkları biraz azaltsak rahatsız olur musunuz efendim?" diye sordu.

Hiçbirimiz —başta, öbür masalara teker teker yaklaşıp konuştuğunu görmüş olan ben— bunu beklemiyorduk besbelli. Mümtaz Bey bize baktı, "Çok iyi olur sanırım," dedi. Yumuşak, kararlı ses teşekkür etti, uzaklaştı. Işıklardan birkaçı sönünce, denizin aydınlığı artar gibi oldu. Mümtaz Bey, inanamayarak, "İhsan," dedi, "bu kadarını beklemezdim. Gerçekten!"

İhsan, yanındakinin uyanıp uyanmadığını kestiremeyen bir âşık fısıltısıyla, "Bu akşamki müşterilerin de payı olsa gerek bunda," deyiverdi.

Garson masaya bir tabak bırakıp çekildi. Biribirimizi güçlükle seçiyor, kulaklarımızı uyandırıyorduk. Ama tabaktakilerin ne olduğunu anlamak için yalnız tadımımıza güvenmek zorundaydık. Mümtaz Bey, "Yahu, bir düşün içindeyiz Uğur... Bunların artık hiçbir yerde yapılmadığını sanıyordum..." diye fısıldadı. İncecik, gevrek, ağzımda nemlenir nemlenmez esnekleşen kurabiyenin turunç tadı, bana, unutulmuş bir dünyayı anımsatmıyordu doğrusu. Buna karşılık, alışılmış bir dünyayı haziranın ikinci yarısında allak bullak eden ıhlamur kokularının, Ankara'nın ortasında, bir vazoda, yüzlerce kilometre ötelerden gelmiş bir mimoza dalının, inanılmazlığını duyuruyordu.

"Bu noktalara gelindiğinde artık ölmek mi gerekir?" deyiverdim. Öyle. Düşünmeden.

"Uğur, Uğur..." diye fısıldadı Mümtaz Bey, "Nerelere uğradın gene?" Dizimde, İhsan'ın eli; avutur, "buradayım," der gibi...

"Düş sözcüğünü siz kullandınız Mümtaz Bey. Düşler

her zaman kaygı verici olmaz ya... Mutlusu da vardır, arada bir," dedim, sesime, çevreden bir mutluluk tınısı bulup katmağa çalışarak.

İhsan da, güleç bir yüzle konuştuğunu duyurarak, "Mümtaz Bey, garip şeyler soruyorum belki bu akşam ama... İnsanların, mutlu oldukları için, bu mutluluğun *içindeyken*, canlarına kıydıkları olur mu?"

Birileri bir bulutu tutmuş, buruşturup atıyordu. Bir peygamberdevesi, erkeğini öldürüyor, yiyordu.

Öteye geçmiştik galiba.

"Sorun, enine boyuna düşünülecek bir soru, İhsan. Yanıtımı —verebileceğim kadarıyla— ertelememi hoş gör. Başka zaman konuşuruz." Sustu.

Ama dünyayı dinlemiyordu artık. Dinlemiyorduk.

Az sonra, gene kısık ama çok değişmiş bir sesle, "Seni tanımağa hiç çalışmamışım İhsan, özür dilerim. Başlangıçta bir veri olarak çıktın karşıma. İki ayrı yüzün vardı. Hiç oturup konuşmadık sanki bu akşama dek. Aklımın işte olmasına, günlük akıp gidişte Uğur'la arkadaşlığını rahatlatıcı bulduğuma ver. Hesapça Uğur benden sorumlu olacaktı ama benim gibi bir insan Uğur gibi bir insanla bir çatı altında yaşayınca kendi sorumum çok artardı. Neyse... Sen, göründüğünden, —burası güç işte...— görünmek istediğinden —böyle de diyemeyeceğim—..." Karanlıkta sözcük dizilerini tarıyor gibiydi. "...Bana ilk göründüğünden çok başka biri olmalıydın. Belliydi bu. Ölçütüm Uğur olabilirdi ancak. Ama şimdi, işimi, beni merak eder gibisin; konuşman başka bilgiler, başka ilgiler belli ediyor... Uğur benimle çalış

mağa karar verirse, umarım, seninle de görüşmeği sürdürürüz. Olmaz mı?"

"Çok sevinirim."

İhsan'ı tanımak, anlamak, benim için de uzun, güç bir iş olacağa benziyordu.

Mümtaz Bey saatine baktı. "Gençler, geç oluyor. Gidip yatalım. Ben kararımı değiştirdim. Yarın beni Teber'e götürün erkenden. Akşam gelip alırsınız. Yılmaz geldiğinde evde olalım. Oralarda güzel yerler var, İhsan bilir ya zaten, denize girersiniz, gezersiniz. Sen de bu gece bizde kalıyorsun, değil mi İhsan?"

Arabada, "Gümüş'ün tabağına bol koyarsın yiyeceğini. Bütün gün yalnız kalacak, sıkılır," dedi; ardından, "bu akşam yediğimiz börekten de alın yanınıza, su da alın, meyva suyu da... Teber'deki kahve dışında, yörede oturup bir şeyler içeceğiniz tek bir yer yoktur hâlâ..." diye uyardı.

Mümtaz Bey buydu herhalde. Yılmaz Bey onu başka türlü mü görmek istiyordu?

*

Yatar yatmaz uyumuş olacağız. Kuşların cıvıltısıyla uyandım. Saatim 6:20'de kıpışıyordu. Elimi İhsan'ın alnında gezdirdim. Gözünü açtı, pancurlara baktı. Saati sordu. "İki saatimiz var daha," dedi. Yüzünü yüzüme yaklaştırdı.

III

"Uğur, Cengiz'i ara, gelmek istediğimi haber ver. Balığa falan çıkmasın."

8:32. Mümtaz Bey, iki dirhem bir çekirdek, hazır. İhsan'la musluk başında, duş altında, ocak ya da buzdolabı önünde çarpışa tokuşa bitirdik hazırlığımızı. Kahvaltı ettik. Arabaya binmek üzereyken Mümtaz Bey kalem kalem saydı: "Gümüş, tamam. Börek, meyva suyu, su, tamam. Cengiz'in kitapları, tamam. Siz kitap alacak mısınız?"

İhsan'ın yanına bindi. Gümüş'ten ilk kez söz açmıştı dün gece. Ben mi farkına varamamıştım ilgisinin? Belki de "ilişkilerinin" demeli...

Uyuklamış olabilir miydim? Teber yolu pek kısa sürdü. Hiç kimse de konuşmadı galiba. Cengiz Bey, bizi de, ısrarla, ikinci bir kahvaltıya oturttu.

Mümtaz Bey, "Beşte buradan yola çıkalım. Yılmaz'm gecesi kaçta başlar, ne kadar sürer, belli olmaz," dedi bizi uğurlarken.

Teber'den çıktığımızda İhsan konuşmadan, bir şey söylemeden, batıya doğru sürdü arabayı. Çok ağır gidiyordu. Bir şeyler uğraştırıyordu onu. Birden kararını

verdi, arabayı çevirdi, Turunçlu'ya doğru uçmağa başladı. İlk kez görüyordum böylesine hızlandığını. Sustum.

Turunçlu'ya bir kilometre kala hızını düşürmeğe başladı, evden ikiyüz metre geride durdu, yoldan ayrılıp küçük bir ağaçlığa soktu arabayı.

"Ne oluyor İhsan?" dedim o zaman.

"Eve, o akşam Yılmaz Beyin gittiği yerden yaklaşacağız. Kendimizi komşu evlerdekilere göstermemeğe çalışalım."

"Gene hafiyeliği tuttu," diye düşündüm. Ses çıkarmadan ardından gittim. Eve girdik.

Yazı masasının ardındaki koltuğu gösterdi. "Otur," dedi. Yılmaz Beyle Mümtaz Beyden sonra ben de oturmuş oldum o koltuğa. Kendi masanın sağındaki koltuğa oturdu. Cıgara tuttu, yaktık. Kalktı, balkon kapısını açtı, yerine oturdu. "Fazla kokmasın içerisi... Uğur'cuğum, sen yol boyunca uyukladın. Bense konuştum. İlginç şeyler de öğrendim. Ama işittiklerim, kurduklarıma yaramadı."

"O halde kurduklarını değil, dinlediklerini sorayım."

Kaşlarının altından baktı. Haklıydı, gereksiz bir lâf etmiştim.

"Yılmaz Beyin amcası mıydı gerçekten? Oradan girdim söze. Pek dolaylı, uzak bir akrabalıkları varmış; çocukluğunda Yılmaz Bey onunla görüşürken, ona gerçekten 'amca' dermiş ama fakültede öğrencisi olunca 'Hocam' demiş, bir daha da başka türlü seslenmemiş.

Sana onu 'amcam' diye tanıtması, olsa olsa, amcalığın, hocalığa oranla seni daha çok etkileyebileceğini düşünmüş olmasından ilerigelebilirmiş; öyle diyor Mümtaz Bey. Bunu da, gülerek söyledi; 'oysa tanısaydı...' dedi. Mümtaz Bey seni pek sevmiş, öyle anlaşılıyor. Neyse... Ticaret işleri, bahçe, mal mülk yönetimi, şu bu gibi şeylerle uğraşırmış ama 'Yılmaz'ın gönlündeki sevda,' dedi Mümtaz Bey, 'daha okuldayken giriştiği birtakım garip araştırmalar...' Anladığım kadarıyla, bu araştırmaların garipliği, kimsenin aklına gelmeyen birtakım noktalardan yola çıkışlarından... 'Ne yalan söyleyeyim,' dedi Mümtaz Bey, 'Yılmaz'ın bu düşünceleri kimi zaman bana da çok değişik şeyler gösterdi, düşündürdü. Üzerinde çalıştıklarım oldu, kendisine yol gösterdiğim, yardım ettiğim de oldu...' Ama Yılmaz Bey, anlaşılan, hiçbir şey yayımlamamış daha. 'Dosyalarını dolduruyor. Çok önemli bir sonuca ulaşırsa, oradan başlayarak bir şeyler yayımlamağı düşünüyor,' dedi. Bütün bunlar, dün gecenin ürünleri, farkındasın...

Ha, geçen yıl gelip gelmediğini de sordum. Gelmiş, dört gün kalmış, dönmüş. Yılmaz Bey o sırada gene bir yerlere gitmek zorundaymış, evde tek başına kalmak istememiş... Ardından ne dese iyi? 'Dört gün, rıhtımdaki kahvede oturup kitap okudum. Dinlenmek istiyordum. Kahvede benim gibi oturup kitap okuyan biri daha dikkatimi çektiydi. Gençten biri... Hani sen şimdi böyle sormamış olsan, senin gibi, sana benzeyen biri diyeceğim...'

Geçen yaz nerede olduğum üzerine herhangi bir şey

söylememem daha akıllıca olur diye düşündüm. 'Nerdeee... Yok canım...' diye yorumlayabileceğini umduğum bir gülümsemeyle yetindim. Haberin ola...

Gene de, soru üstüne soru sormayayım diye sustum. 'Çok rahat, sevimli bir evin varmış biraz yukarılarda. Görmek isterdim bir gün,' dedi. 'Tabiî... İnşallah.... Ama...' dedim. 'Önümüzdeki yıl... Kim bilir...' dedi. Yarın bir ara gitmeği düşünebilirdik ama, arabanın bakımı yapılmalı. Uzun yola çıkıyoruz.

Neyse, konuya dönelim. Şimdi, bu dosyalara bir göz atalım diyorum... Kitaplar konusunda, yardımınla, biraz bilgi edinmiş olduk. Adam, üç alanın çakıştığı bir yerlerde geziyor, belli. Dosyaları karıştırsak bile birçok şeyi anlamayabiliriz. Senin alanın belki çok uzak değil..."

"Ama değişik," dedim.

Telefon çaldı. Birgün önce Yılmaz Beyin çaldırdığı telefon. Elimi uzattım. İhsan, gözleri kocaman kocaman açılmış, bileğimi kavradı. "Burada değiliz ki! Ne yapıyorsun! Hem... Büyük olasılıkla Yılmaz Beydir... Mümtaz Bey değilse..."

Telefon altıncı çalıştan sonra sustu. Saymışım içimden.

"Hemen çıkalım," dedi İhsan."Yazık oldu."

Araba gene uçuyordu. Teber yönünde. Teber'i geçtik. İhsan yavaşladı. "Şurada denize girilecek güzel bir yer var. Hiç değilse bu fırsatı kaçırmayalım."

Gölgesi yaygın iki aylandız duruyordu yan yana. Arabayı oraya çekti. Taşlık bir yolaktan denize indik.

Güneşte yatarken İhsan, "Mümtaz Beyin iş önerisine ne diyorsun?" diye sordu.

"Sen ne dersin?"

"İlginç de olabilir, yararlı da... Benim de bir önerim var: Daireni —dayınınkinin iki kat üstüydü, değil mi?— evet, daireni şu andaki kiracısına ilişmeden kirada bırakır, ev sahibin kapıya dayanmadan oturduğun daireden çıkar, benimle birlikte oturur musun? Hem nerede benim evim, bir bilsen..."

Pek şaşkın bakmış olacağım.

"Meğer Mümtaz Bey benden iki sokak ötede otururmuş! Geçen kış burada kaldım, pek arada bir gittim Ankara'ya. Rastlaşmamış olacağız. İyi de olmuş, bir bakıma. Şimdi, Mümtaz Beye, evine yakın bir yer bulduğunu, benimle birlikte oturacağını anlatırsın, gerekirse. Şimdilik, hiç değilse..."

"Şimdilik"i doğru mu yorumladım acaba?

"Dayım bu durumda biraz kaygılanır, hattâ gücenir ama karşı çıkmaz. Bir iş daha bulmama da sevinir herhalde. Onu biraz alıştırmam gerek... Sen benimle mi döneceksin Ankara'ya?"

"*Birlikte* döneceğiz. Bu araba benim. Unutuyorsun arada bir... Hem, evi oturulur hale sokmam gerek... Birtakım işler... Birkaç günümüzü alır."

"Ben ayın otuzu gecesi yola çıkmak niyetindeydim. Yılmaz Beyin gelişi görevimi sona erdirdiğine göre, bu tasarımda bir değişiklik söz konusu olabilir... Sen Ankara'ya bu kadar erken dönmek istemeyebilirsin diye düşünmüştüm de ondan öyle sordum. Yoksa, 'birlikte

döneriz,' dediğini unutmuş değilim."

"Bir yılı aşkın bir süredir buradayım. Değişik bir gökyüzüne, denizsiz bir çevrene itirazım olmayacak sanırım. Seninle birlikte olmak daha ilginç!"

Güldü. "Hem beni çalıştırırsın!"

Ben de güldüm. "Gazeteye ilân ver. 'İlginç bir çalıştırıcı aranıyor,' diye... Bakarsın, benden önce telefon eden olur. 'Bu iş tam bana göre,' diyen biri..."

"Öteki ilânı da, Yılmaz Bey adına, ben götürmüş vermiştim zaten..."

"Ya..."

İhsan gülerek kalktı, tabanlarımı gıdıkladı.

"Kalk denize girelim, sonra Teber'e dönelim. Telefon eden Yılmaz Bey idiyse, Teber'e de etmiştir. Mümtaz Bey bizi bekliyor olabilir. Ne sevinir bizi görünce!"

Teber'in kahvesine ulaştığımızda saatim 14:12'yi gösteriyordu. Bir şey içelim dedik. Masaya bir çocuk geldi. Cengiz Beyin misafiri biz miydik? Bizdik. Bizi eve bekliyorlarmış. İhsan belli belirsiz göz kırptı. Kalktık.

Sofradalarmış. Bu kez yemeğe oturtulduk. Yılmaz Bey öğleye doğru telefon etmiş, bir saat arayla evi iki kez arayıp kimseyi bulamayınca "Teber'i arayayım," demiş. Tam birde yola çıkabilecekmiş. Dört buçukta evde olurmuş. Mümtaz Bey, bir yandan yemeğini yiyor, bir yandan bunları anlatıyordu. "Ondan önce varalım eve," dedi. Sesinde telâşa benzer bir şey mi sezdim, ne? Sanki onu orada karşılamak istiyordu.Ya da, ne bileyim, o geldiğinde kendi de evde olmak gereğini duyuyordu. Ne olduğunu çıkaramadım ama bildiğim Mümtaz Beye

aykırı düşen bir şey vardı bu telâş benzerinde.

Cengiz Bey bizimle konuşmak istiyordu ama arkadaşının telâşını o da sezmiş olacaktı; üzümden birkaç tane yemiş yememiştik ki, sofraya bakan delikanlı kahveleri getirdi.

"Cengizciğim, sen kasımdan önce bir Ankara seferi yapmazsın, bilirim. Geldiğinde, elbet, bende kalacaksın. Ben bir daha gelemem buralara bu yıl. Bu çocuk yarın, öbür gün dönecek. Sanırım İhsan da gidecek. İşim bittiğine göre, Yılmaz'ın yanında bir iki gün daha kalır, ona arkadaşlık ederim ama ben de daha çok durmam. Kaldı ki Yılmaz'ın yolculuk dönüşü kim bilir ne işleri çıkar, kalsam da görüşemeyiz onunla doğru dürüst... Kasımda görüşürüz, tamam mı?... Her şeye teşekkür ederim. Seni sapasağlam gördüğüme sevindim. Burası gerçekten yaramış sana... Kim bilir, bir gün ben de..."

Cengiz Bey gülümsüyor, başını sallıyordu; bir şey demeden... Kucaklaştılar, sırtlarını uzun uzun sıvazladılar.

"Beklerim," dedi Cengiz Bey, arabaya bindiğimizde, "hepinizi beklerim, bir daha geldiğinizde..."

Cengiz Beyle bir daha görüşemeyecekmişiz gibi bir duygu...

Eve vardık. 16:10. Mümtaz Bey, "Uğur gel yardım et bana, bu kâğıtları toplayalım, zarflara yerleştirelim," dedi, "Yılmaz masasına rahat otursun... İhsan, sen dokuz sularında gel. Dün akşam gittiğimiz kahveye gidelim gene... Yılmaz herhalde erken yatıp dinlenmek ister."

Buyurucu sesi, bu son tümcede biraz kırılmış gibi geldi bana.

İhsan gitti. Kâğıtlar, zarflar, düzene girdi; Mümtaz Beyin odasına taşınıp çantaya yerleştirildi. Yılmaz Beye, olsa olsa, bir özet anlatılacaktı besbelli.

Yılmaz Bey, gerçekten dört buçukta geldi. İşimizi bitirdiğimiz, Mümtaz Beyin "Saat dört buçuk," dediği sırada.

Aşağıda kapı açılınca Mümtaz Bey indi. Ben odamda kaldım. Gümüş her zamanki yerindeydi. Beş dakika sonra ben de indim. "Hoşgeldiniz," dedim.

Balkonda oturuyorlardı. "Çayınız var mı?" dedi Yılmaz Bey. "Yaparım," dedim. Yılmaz Bey çantasını alıp odasına çıktı. Az sonra duşun sesi geldi.

İndiğinde üstünü değişmişti. Çay götürdüm, kurabiye götürdüm. Masanın üzerinden beyaz bir dosya aldı, bana uzattı. "Size getirdim. Umarım hoşunuza gider."

Teşekkür edip aldım, açtım.

Bir Goya baskısının hoşuma —hem de çok— gideceğini nasıl kestirmişti? "El sueño de la razón...." yazısını taşıyan resimdi bu. Bir daha teşekkür ettim. Onlara birer fincan daha doldurup odama çıktım.

*

İlk kez bu boyda görüyordum bu resmi. Bendeki, küçük bir posta kartı boyutlarındaydı, bir kitaptaki yüz şu kadar resimden biri... Başka bir iki kitapta, küçücük, seçilmez bir şey oluyordu. Bu ise...

Yarasalar, baykuşlar, kediler, gece karanlığının yaratıkları güçsüzlük anlarımızın uğursuz düşmanları, öncesiz bir korkunun kapkara ışınlarıyla çevreliyordu uyuyan adamı.

"Usun uykuya dalması..." diyordu resmin altında Goya, "...canavarlar üretir."

Çocukluğun, insanın dünyayla dolaysız ilişkisi çağlarının bırakıtını, ressam da, resimde uyuyan adam da, kullanıyor, kullandıkça büyütüp çoğaltıyorlardı. Ressam, "usun uykuya dalışı"nın karşısında en güçlü savutuyla kafa tutmak isterken... Korkunun tarihinden habersiz uyuyan Gümüş'e uzandı elim. Mırıltısı yavaş yavaş yükseldi.

Bu resimde de kedilere, beni öfkelendiren simgesel işlevleri sürdürtülüyordu. Neden bilmem, ya da, çok iyi bilmem gerekir, her dilin, her ekinin taşıyıp durduğu bilmeceler bırakıtı geliverdi usuma. Herkesin bilmesi gerektiği için çocuklukta öğrenilen bilmeceler... Onlar sorulduğunda yanıtı bilmeyen, yabancı kalan, bu bilmeyişi canıyla ödemek zorunda kalır. Sözün doğrusunu bilenin yaşayacağı, bilmeyenin öleceği bir dünyanın bırakıtı bilmeceler...

Gümüş elimi bir dişliyor, bir yalıyordu.

Birden bir aykırılığın farkına vardım: Bu sabah, Mümtaz Beyin Gümüş'e ansızın ilgi gösterir olması şaşırtmıştı beni. İki kez Gümüş'ü anmıştı bunca günden sonra... Oysa kedinin sahibi, bunca günden sonra, evine dönüyordu. Ne o Gümüş'ü soruyor, ne Gümüş —bütün kedicilerin bildiği o yirmi-otuz dakikalık— "küs-

künlük" gösterisine kalkışıyor, ondan sonraki —ölçülü, ama sevgi dolu— "hoşgeldin"e gönül indiriyordu.

Şu anda bana gösterdiği yakınlık bile, bir "kıskandırma" oyunu olamazdı Yılmaz Bey aşağıdayken.

Gümüş de, kestirilemezliğini, tedirgin ediciliğini, dolayısıyla ürkütücülüğünü kendi ölçüsünde, getirip katıyor değil miydi geleneğe?

Goya'yı mı aklıyordum, kedileri mi, kestiremedim ama resimdeki kedilerin konumlarıyla olsun, görünüşleriyle olsun, "uğursuzluk"tan çok ürkütücülük taşıdıklarına karar vermekten yanaydım.

Ardından da, kapkara geceyi titreştiren kıpırtısızlıkları içindeki canavarların, donmuş iri gözlerin doldurduğu bu uykuyu Yılmaz Beyin, neden, ne düşünerek benimle ilişkili gördüğünü sormağa başladım kendi kendime. Beni bilmeyen, tanımayan bir insan —böylelikle ilk güne dönüyor değil miydim?— bu resmi seçip getiriyordu bana. Sürekli bir sınav içindeydim sanki... Resim, kaç ayrı düzeyde bir bilmeceydi şimdi?

Gümüş'ün yanma uzandım.

Yılmaz Bey nasıl bir soruydu? Bu sorunun nasıl sorulması gerekiyordu?

Evimdeydim. Yatak odasının kapısını açıyordum. Eşya azalmıştı. Ortaya çekilmiş, üstü kırmızı perdelerle, yer yer rengi solmuş perde astarlarıyla örtülmüştü. Ev badana ediliyor olmalıydı; ya da temizlik yapılıyordu.

Ama en ufak bir boya izi, bir temizlik belirtisi yoktu ortalıkta. Annemi görmüyordum, ama olsa olsa bu işleri o yapmıştı. Hem de tek başına... Odasına girdim. Orası da aynı durumdaydı. Eşyanın yeri değişmişti. Örtüler yeşildi galiba burada. Taşınıyor muyduk? Ama taşınma hazırlığı da değildi bu. Son odanın kapısını açtım. Odamdaki çekmece dolabı buraya gelmişti. Anamın boy aynası da buradaydı. Geri kalan her şey gene kırmızılarla örtülmüştü. Biri çağırıyordu beni. Ben öldüğüm için toplanıp örtülmüştü her şey, odaların ortasında bırakılmıştı. Çağırıyorlardı beni. "Geliyorum," dedim. Uyandım.

Gümüş başını göğsüme dayamıştı. Aşağıdan çağırıyorlardı. Mümtaz Beyin sesi. Ama tuhaf bir tınısı vardı. "Yemeğe gel," diyordu.

Sofrayı balkona kurmuşlardı. Her şey hazırdı. "Niçin daha önce çağırmadınız," diyecek oldum. Yılmaz Bey, hiç beklemediğim bir gülümsemeyle "Göreviniz bitti Uğur, bundan böyle konuğumuzsunuz. Olsa olsa, bir konuğun katılacağı ölçüde katılırsınız işlerimize..." dedi. "Mümtaz Bey sizden çok memnun kaldığını söyledi. Çok teşekkür ederim."

Mümtaz Bey, bana kalırsa, somurtup duruyordu. Sözünü ettiği üzere "huysuz adam"ı mı oynayacaktı bundan böyle?

"Mümtaz Beyi memnun edebildimse ne mutlu bana!"

Ben de becerebiliyordum işte "durumun gerektirdiği" sözleri...

"Uğur, sessiz olmasını da, bağımsız olmasını da bildiği için iyi bir arkadaş oldu. Ben işime baktım, o da işine baktı. Elimi uzatınca onu şuracıkta bulacağımı biliyordum."

Bir tabla gibi, örneğin! Ama kendi işini yapan bir tabla, belki başını alıp giden bir tabla!

Şaka bir yana, böyle tepkiler de bir yana, Mümtaz Bey'in bu sözleri yarı babacan, yarı asık bir yüzle söylediği de kolaylıkla görülebilirdi. "Hiç yaramazlık etmedi, babası..." Yaramaz çocuk şikâyet edilmeyecektir ama bir yandan korkusu giderilirken bir yandan da, üzerinde kurulan egemenlik daha da ağırlaşacaktır. Çocuklaştırılmak hoşuma gitmedi. Ama oyundan haberli olduğum için, canım sıkılmadı. Gene de bütün bunların niye yapıldığını anlayamıyordum.

Yılmaz Beyin kaşlarını kaldırıp Mümtaz Beye şaşkınlık içinde bakışı, doğrusu, oncacık sıkılmaya değerdi. Mümtaz Bey hızını alamamıştı: "Çay dedim, çay geldi; meyva dedim, meyva... Oku dedim, yaz dedim, okudu, yazdı..." Durdu. Bildiğim sesiyle sürdürdü sözünü: "Kuzum Yılmaz, niye bu kadar ürkütmek istedin şu çocuğu? Yok, Mümtaz Bey şöyleymiş, böyleymiş; yok, şöyle yapmalıymış, böyle etmeliymiş..."

Yılmaz Bey onu bırakıp bana, beni bırakıp ona baktı. Düğmelerimize basılmış gibi, aynı anda üçümüz de kahkahalar atmağa başladık.

Doğrusu bu kadarını da beklemiyordum. Hepimiz daha rahat davranıyorduk artık. Ya da bana öyle geldi.

Yemeğin sonuna doğru Yılmaz Bey, "Biliyor musu-

nuz Uğur, size getirdiğim Goya'yı, o gece otele döndüğümde, dosyasından çıkardım, uzun uzun baktım ona. Bu resim öteden beri beni düşündürür. Başka başka zamanlarda baktım; başka başka yerlere götürdü beni. Bu boyutlarda olanına ilk kez rastlamıştım. Ertesi gün gittim, bir tane de kendime aldım. Siz kendinizinkini Ankara'ya götüreceksiniz, ben bunu buraya asacağım. Geldiğinizde, evinizin bir parçacığını burada da görebileceksiniz. Çünkü... Umarım artık bu eve hep gelirsiniz. En azından, her yıl, yaz aylarında... Belki daha sık..."

"Birlikte çalışabiliriz..." sözü çaktı geçti...

"İnşallah... Ben de isterim... Çok teşekkür ederim..." İstiyor muydum? Kestiremedim.

Sofrayı kaldırdık. Kahve pişirdim.

Kahvesinden bir yudum aldıktan sonra Yılmaz Bey, gülümseyerek, "Gene o resmi düşünüyordum da..." dedi, "canavarlar nerededir, neremizdedir, marifet bunu bilmektir herhalde... Öyle karar verdim."

Üzerinde düşünmemi, durmamı istiyordu bu sözlerin... Resmin seçilmesi kadar önemliydi, benimle alışverişinde, bu dedikleri. Sürüp gidecek bir alışveriş var mıydı gerçekten?

O anda, Yılmaz Bey, bir fotoğrafın içindeymişçesine kıpırtısız duruyordu; bana bakıyordu; kahve fincanını masa ile ağzının arasındaki yolun tam ortasında tutuyordu; fincanı tutan elinin üstünde, pembeliği belirgin bir çizgi vardı; kapanalı çok olmamış bir kesik yarası gibi...

Sözünü edecekken kendimi güç tuttum.

O akşam cebinde tuttuğu, kullanmadığı sağ eli...

Oysa ilk görüşmemizde sağ eli hep karşımdaydı. "Güzel elleri var," diye düşünmüştüm, birden anımsadım. O sırada elinde bir şey yoktu.

Herhangi bir kaza... Benim evden çıkmamla onun eve dönüşü arasında... O akşam, cebindeki elinde bir şey tutmuyordu herhalde. Eli sargılar içinde olsa gerekti.

"...bilemiyoruz, ne yazık!"

Başımı sallamaktan başka çıkar yol yoktu. Yara izine bakarken sözcükler uçup gitmişti. Sıkıldım.

Mümtaz Bey, "Dün gece İhsan bizi bir masal bahçesine götürdü Yılmaz," dedi; "bu gece de gidelim istiyorum. Öbür gün Ankara'ya dönmeğe karar verdim, dolayısıyla yarın gece erken yatacağım. Çok yorgun değilsen, sen de gelmek ister misin?"

"Bu gece de ben erken yatayım. Beş gündür uykumu alamadan kalkmak zorunda kalıyorum yatağımdan... Bari yarın sabah..." Düşündü, yüzü asıldı. "Yarın da çok işim olacak. Bir ara motorla karşıya, Gökçeköy'e geçmem de gerekebilir. Pofff..." Olanca soluğunu saldı. "Ben size iyi eğlenceler dileyeyim..." Mümtaz Beye uzun uzun baktı. "Keşke bu kadar çabuk dönmeyeydiniz!... Ama bilirim, karar verdiyseniz, ne söylesem boş, bir şey değişmeyecektir... Eylûl ortalarına doğru ben size gelirim bu durumda.... Sizinle de görüşürüz herhalde Uğur... Masal bahçesine gelince... İhsan siz gittikten sonra beni götürür bir gece... Şimdi gelecek mi sizi almağa?"

"Birazdan gelir, değil mi Uğur?"

"Sanırım... Dokuz gibi... Öyle demiştik..."

"İyi geceler," dedi Yılmaz Bey, kalkıp merdivene doğru yürürken; "benim evimde de küçük bir canavar var... Geliyor işte!" Merdivenin dibinde eğildi. "Gümüş, oğlum benim, barıştık mı?" Gümüş'ün yanıtı belli olmadı. Yılmaz Bey doğruldu, bana baktı. "Uğur, canavarlar konusunda söylediğimi bir düşünün; düşündüklerinizi dinlemek isterim..."

Gümüş bana da pek yüz vermedi. Balkona geçti. Mümtaz Beyin kucağına sıçradı, yerinden kıpırdamamış olan Yılmaz Beye çevirdi gözlerini. Sonra yere atladı, merdivenin arkasına geçti, gözden yitti.

Yılmaz Bey, "Yirmi gündür bana dargın da..." demek gereğini duydu. Yukarı çıktı..

Gümüş beni bir daha şaşırtmıştı.

Mümtaz Bey, eliyle yanındaki sandalyeyi gösteriyordu. Yanına oturunca fısıldadı: "İhsan'ın gitmesi sorunlar yaratacak. Biz bir şey söylemeyelim İhsan onunla konuşasıya..."

"Anlıyorum." Ama anlamıyordum... "Ben de, öbür gün gidelim diye düşünmüştüm..." Durdum. "İsterseniz birlikte..." diye başlatacağım tümceyi karaladım. Yerine, "Saati herhalde İhsan'la kararlaştıracağız," dedim.

Mümtaz Bey saatine baktı, "geç mi kaldı, ne?" dedi.

"Neredeyse gelir," demem gerekiyordu. Dedim. İhsan, bu üçlünün en güç anlaşılır kişisi miydi? Ya da, Yılmaz Beyden de mi güç bir bulmacaydı?

Fincanları topladım, mutfağa götürdüm. Saatime baktım: 21:25. İhsan gecikmezdi. Merak ettim. Mutfak

penceresinde bir tıkırtı; İhsan'ın yüzü; eli beni dışarıya çağırıyor.

Çöp torbasını kaptım, çıkıp çöp kutusuna götürdüm. İhsan, "Yattı mı?" diye sordu, sönükçe bir ışık sızdıran pancurları gösterdi.

"Hıı..." dedim.

"Arabayı sessizce getireyim. Mümtaz Beye haber ver."

Karanlıkta eriyiverdi. Ardımdan kapıyı kapamadım, Mümtaz Beye haber verdim. Balkon kapısını kapadı, ışığı söndürdü.

Sokak kapısını yavaşça çektik, gelen arabaya bindik.

Kahve kalabalıkçaydı. Ama aynı masaya oturabilecektik.

Dondurmalarımız gelesiye iki masa boşaldı. Bir gece öncesini bir daha yaşayabilecek miydik?

Yarım saattir, bir şeyler yerinden oynuyordu, yeniden...

Susuyor, biribirimize bakmıyorduk.

Yakınlardan bir ishakkuşunun sesi geldi.

Kulak verdim. Mümtaz Bey, "İshakkuşu," diye fısıldadı. "Adını şimdi öğreniyorum, ama sesini geçen yıl da, bu yıl da, dinledim," diye konuştu İhsan, kendi kendine söyler gibi.

Bir düşün içindeymişçesine konuşması, bir gece önce de dikkatimi çekmişti. İhsan'ın öbür yanıydı bu. Ya da

öbür yanlarından biri... En sevecen, en tehlikeli yanı; kollanması, ama sakınılması da gereken yanı...

Aynı sesle sözünü sürdürdü: "Dile getirmekte güçlük çektiğim, dile getiremediğim bir hüzün var bu seste... Hem tatlı, hem... Nasıl söylemeli? Sanki çok görmüş geçirmiş... Acıları da sevinçleri de bilmiş... Dünya kadar eski bir... bir... bir bilgeliğin sesi bu... Evin arkasından, dereciğin oradaki ağaçlardan gelir. Her şeyi unutturur bana birkaç dakika... Güzel bir şey bırakır içimde sustuğunda, ya da, belki, ben uykuya daldığımda..."

İshakkuşu, aralıkları —her zamanki gibi— hiç şaşırmadan gözetti, bana hep kırık bir çizgi düşündüren o iki sesi dinletti. Uzun uzun...

"Canavar değil, bu küçük baykuş," diye geçirdim içimden, "uğursuz değil... O canavarlar buradan uzakta kalmış olsa gerek. Şu anda uyumakta olan biz değiliz..."

"Yazdığında Bülent diye bir arkadaşından söz ediyordun Uğur..."

Bir yerlerde bir şeyler gürültüyle parçalandı.

İhsan'a baktım. "Evet?"

"Düş, ya da gerçek... Ölümünden kendini sorumlu sayman nedendir? Anlatabilir misin?"

Mümtaz Bey şaşırmış, bir ona, bir bana bakıyordu. Ben Mümtaz Beye baktım yalnız. Düşündüm. Sonra, İhsan'a bakarak, "Amerika'da ölmüş. Kanserden dediler. Uzun süre herhangi bir haber alamamıştım kendisinden. Çalışmalarını sürdürdüğünü sanıyordum. Sonra bir arkadaşımız, lâf arasında, 'İki yıl önce ölmüş, biliyorsundur,' dedi. Sersemledim. Neden sonra, bir başka

arkadaşımızdan bilgi edinebildim. Hastalığını öğrenince deli gibi içmeğe başlamış, her türlü tedaviyi, bakımı reddetmiş; inanılır gibi değil ama, birkaç gün kimse bir şey yapamamış. Annesi gitmiş yanma. Güçlükle hastaneye yatırabilmiş. Yapılabilecek bir şey yokmuş artık zaten... Bunları anlatan arkadaşımız, 'Sana bir şey göstereceğim,' dediydi daha sonra. Hastalığını öğrendiği gün Bülent ona mektup yazmış, onu okuttu bana. Bülent, bir karar vereceğini ama bu kararın ne yolda olacağını henüz bilmediğini söylüyordu. 'Eve de o zaman yazacağım,' diyordu. Şefik, yani bu arkadaşımız, susamamış, düşünüp taşındıktan sonra ertesi gün Bülent'in ağabeyini aramış, durumu anlatmış. Annesi de o gece, hiçbir şey bilmiyormuş gibi —bir ana bunu nasıl becerebilir ki?— telefon etmiş Bülent'e. Mektubun sonuna doğru da şöyle diyordu Bülent: 'Uğur'u gücendirmiş olmam içimi kemirdi durdu; hastalığım, olsa olsa, bu duygunun nesneleşmesi. Öyle düşünmek istiyorum.' Şefik, önce, bunu bana hemen iletmek istemiş. Bülent, 'Sakın ona haber verme!' diye yazdığı halde. Sonra, Bülent'in bir isteğini zaten yerine getirmediğini düşünerek 'ikincisine saygı göstereyim,' demiş. 'Haber verseydim de hiçbir şey değişmezdi Bülent açısından. Bunu gerçi, ancak şimdi söyleyebiliyorum. Olsun!' dedi Şefik. 'Yazabilirdim,' dedim. 'Okuyamazdı,' dedi. Doğru. Yazdığımdan bile haberi olamazdı belki de... Eski filimler gibi, değil mi İhsan?"

Bu kadarını anlatmak istemezdim ama anlatıvermiştim işte.

İhsan, neredeyse soluk almadan Mümtaz Beye döndü, "Siz kendinizi iyi bir insan sayar mısınız Mümtaz Bey?" dedi.

Şaşkınlığımız, İhsan'ın davranışındaki ustalığı, kararlılığı farketmemiz için bir yirmidört saatin daha geçmesini gerektirecekmiş. Ancak ertesi gece, evde yalnız otururken bunu konuşacaktık Mümtaz Beyle...

O anda, ikimizi de şaşırtan, İhsan'ın yalnız sorusu değil, sorgucu, katı sesi olmuş, bir o kadar.

Soru karşısında Mümtaz Bey biraz sustu, önüne bakarak. Sonra "Olsa olsa, bilerek, isteyerek, kötülük etmemeğe çok dikkat ettim İhsan," dedi, "ama pek fazla bir şey demek değildir bu..."

"Uğur'u, beni, neredeyse gözettiniz diyeceğim. Yılmaz Beyin yanınıza verdiği..."

"Bunu dün konuştuk İhsan. Bak, şöyle anlatmağa çalışayım: Arkadaşlıklarda, dostluklarda, sevgilerde, karşısındakini ele geçirilecek bir ülke gibi görenler vardır. Tedirgin eder beni böyleleri. Dedikodu gibi olmasın, Yılmaz öyledir. Onu çocukluğundan bu yana tanıyor, kendisiyle yıllardan beri düşünce alışverişinde bulunuyor olmaklığım, beni, başkalarıyla ilişkilerinde çok gördüğüm bu tutuma alıştırdı. Saygılı bir barış durumudur aramızdaki.

Buna karşılık, karşısındakini tanımak isteyen, karşılıklılık gözeterek biribirilerini biribirilerine açan, veren insanların yakınlıkları, destek görmelidir; hiç değilse, benden...

Bir de pattadak çıkagelenler vardır, senden istediğini

senin rızanla alan, seni kendine bağlamasını başaranlar vardır... Günün birinde geldikleri gibi giderler. Ya alacaklarını aldıkları, bu da kendilerine yettiği için... Tabiî, bu durumda, ilk öbektekiler gibi davranmış olurlar: Yağma bitmiştir... Ya da sen onlara, kabul etmek istemedikleri bir ölçüde bağlandığın için. Yani 'başkası yağmalanır ama *ben*, başkasının kullanabileceği bir toprak değilim,' türünden bir tutum... Senden uzaklaşırken senin ne düşündüğünü hiç merak etmezler... Bunu konuşmuştuk, değil mi Uğur?...

Demin bana sorduğun gibi ben de şimdi sana sorsam İhsan... Sen bu üç kesimden hangisinde görürsün kendini?

Ama bu sorunun yanıtını bana verme. Önce kendine ver, sonra, belki, Uğur'a da verirsin... Şimdilik ikinizi de ikinci kesimde düşünmek isterim..."

İnceden bir esinti. Bir ürperti gibi...

İhsan'ın sorusu, Bülent'i içimden koparıp almıştı ama bir acılık kalmıştı geride. Belki bu acılığın etkisiyle farkına vardım: Mümtaz Beyle İhsan konuşurken söze karışmak hiç gelmiyordu usuma. "Konuşmalarını dinlemek daha... ilginç oluyor herhalde..." diye düşündüm.

İshakkuşunun sesi gelmiyordu. Birer kurabiye daha...

"Dün akşam, 'yanıtımı erteliyorum,' demiştiniz. Bu akşam?..."

"Hayır İhsan, hayır! Kendi kendime hâlâ sorduğum bir soruyu, sen sordun diye, nasıl yanıtlarım beklemeden? Seninle, uzun uzun, sorunun öncesini konuş-

madan?"

"Ama beklemek çözüm getirmiyor. Bilememenin kaygısı daha ürkütücüdür. Bilmez misiniz?"

"Benim yanıtım yetecek mi? Hiç mi tartışmayacaksın? Hattâ, bildiğini okumayacak mısın?"

"Yetmez tabiî... Haklısınız, bildiğimi okuyabilirim de... *Bildiğimi*...." Biraz sonra, en gündelik sesiyle sordu: "Yarın sabah kaçta geleyim?"

"Yarın tek başıma gezeceğim, hazırlığını yaptıktan sonra... Rıhtım kahvesine inip kitap okuyacağım... Yılmaz geldi İhsan, seni çağırırsa o çağırır..." Uzunca bir duraktan sonra da, "Ankara'ya gideceğini söyleyeceksin herhalde. Tepkisi belli olmaz... Kaçta yola çıkmak niyetindesin?"

"Sizi otobüse bindirdikten sonra... Sahi, bizimle birlikte gelmez misiniz?"

"Yarın karar veririm... Kalkalım mı çocuklar?"

Eve vardığımızda İhsan, "Yılmaz Bey beni saat onda hâlâ çağırmamışsa, sen rıhtım kahvesine in, orada buluşalım," dedi.

"Ben de kararımı vermiş olurum, Uğur iletir. Haydi İhsan, sağ ol! İyi geceler..."

"İyi geceler..."

Mümtaz Bey kapıyı yavaşça açıyordu; İhsan'la uzun uzun el sıkıştık. Gitti.

Kapıyı yavaşça örttüm. Mümtaz Bey iyi geceler diledi,

yukarı çıktı. Beş dakika bekledim, çıktım ben de.

Ev sahibi değil de, saydığımız, biraz da çekindiğimiz bir konuk gelmiş gibiydi eve.

Bu duygu, tuhaftı herhalde, ama anlaşılmayacak gibi değildi.

Goya, yatağımın üzerindeydi, bıraktığım yerde...

Dosyasına kaldırdım. Soyunup yıkandım, yattım.

Pencerenin ardından, ince ince, bir yarasa sesi geldi geçti.

*

Gözümü açtım, kulak verdim, ortalık sessiz. Saatime baktım. 8:20. "Eminanım gelir şimdi."

Kapımda bir tıkırtı. "Buyurun!" Kapı aralandı, Mümtaz Beyi gördüm. "Eminanım'a kapıyı açtım. Kahvaltı edeceğim. Sen de gel istersen."

Traş olmuş, giyinmişti.

"İkinci çayım," dedi karşısına oturduğumda.

Bir iki lokma yememi bekledi. "Tatilinden memnun musun Uğur? 'Güzeldi' diyebilecek misin soranlara?"

Yola çıkıyor olmamız onu bayağı keyiflendirmişe benziyordu.

" 'Çok güzel' de diyebilirim. Ama biri soracak olursa, galiba, 'güzel' falan değil, başka bir şey söyleyeceğim, çok sıradan bir şey. 'Çok ilginçti' diyeceğim, 'çok şey öğrendim' diyeceğim... Bir ara, değiştiğimi, çok değiştiğimi sandım. Çok geçmeden anladım değişenin ne olduğunu: Yaşamım değişmiş. Hem de şaşırtacak ölçüde... Bir

değişiklik daha var. Ona sizin ne diyeceğinizi çok merak ediyorum: Düşlerim değişti... Geçen gün, siz Yılmaz Beyle burada görüşürken gördüğüm düş, dünün patlamamış fırtınasından sonra, siz kahveye gittiğinizde — uyukladım bir ara boş evde— gördüğüm düş, bu gece, bir ara gördüğüm düş... Ölmeği beklemiyorum artık, ölmem gerektiğini söyleyen kimse yok. Ama gördüklerimden anladığım, düşün içindeyken anladığım, ölmüş olduğum... Herhangi bir şey gördüğümden değil, örneğin ölü yattığımı filân gördüğümden değil... *Anlıyorum* ki, ölmüşüm... Ne iç açıcı bir gelişme, değil mi?"

Mümtaz Bey uzun uzun güldü. "Sandığından çok daha iç açıcı. Emin ol!" Yüzü ciddileşti sonra. "Ankara'da çalışırken buna da vakit ayıralım arada bir, konuşalım. Olmaz mı?"

"Evet," niyetine başımı salladım. "Yılmaz Bey?..." diye sordum sonra.

"Herhalde biraz sonra gelir. En azından bizi, yani seni, beni uğurlamağa..." Durdu. "İhsan'ın sürücülüğüne güvenir. Sizinle birlikte gelmeme o yönden bir itirazı olmadı... Ama bana da kızdığını sanıyorum... İhsan'dan ötürü... İhsan onu çok şaşırtmış olsa gerek... Bundan da hoşlanmaz; yani... birinin kendisini şaşırtmasından. Ben de bilemiyorum artık. Şaşırmanın da ötesinde bir şey var sanki... Neyse, kendini hazırla, uğurlama faslı herhalde pek kısa sürecektir. Torban, çantan, tamam mı?... Gümüş geldiyse onunla da vedalaşalım... Biliyor musun? Sen gelmeden önce Gümüş, ara ara, gelip benim yatağımın üzerinde uyurdu..."

Mümtaz Bey bana pek çok şey öğretmiş olacak.

Gittim, Gümüş'ün tabağına baktım. Boştu. Doldurdum. Belli sesleri biraz daha fazla duyurmağa çalışarak... Görünmedi.

"Vazgeç. Anlayacağını anladı. Şimdi bize de küsmüştür."

Umudu kesmedim gene de.

Eminanım kahvaltı sofrasını kaldırdı. "Bardaklar kalsın," dedi Mümtaz Bey. Birer çay daha doldurdum. "Eminanım, iki çantamı indirir misin?" Bana gözlüğünün üzerinden baktı. "'Bir şey unutmuş olmayayım,' diyerek odamı didik didik ettim, banyoyu gözden geçirdim. Sen de git bak, çantanı, torbanı indir."

Dediğini yaptım. Goya'yı, dosyasının içinde, koltuğumun altına sıkıştırdım. Mümtaz Bey küçük çantasını açtı, "Şuraya yerleştir," dedi, "kırışmasın."

İhsan geldi, yükümüzü bagaja doldurduk; İhsan iki büyük çanta almıştı yanına. Hava bayağı sıcaktı.

İçeri girdik, çalışma odasının loşluğuna sığındık; pancurları açmamıştık bu sabah.

"Yılmaz Beyi beklemeyeceğiz herhalde..."

Mümtaz Beyin kızdığını ilk kez görüyordum. Kaşları çatıldı, ağzı büzüldü, çenesi uzadı, sonra hepsi yerine döndü, yüzü gevşedi. "Bildiğim kadar, acelemiz yok İhsan..."

"Özür dilerim efendim." İhsan, gerçekten, özür dilemekteydi. "Yanlış bir şey düşündürmüş olacağım size... Bu sabah arabayı aldım —bakımı tamam, arada söyleyivereyim— iskeleye indim; Hamdi Reis'le vedalaşmak

istiyordum. Evi ondan satınalmıştım... Bana çok yardımları oldu. Bilirsiniz, Yılmaz Bey bir yere denizden gideceği zaman hep onun motoruna biner... Hamdi Reis söyledi, lâf arasında; Yılmaz Bey dün akşam sekizde, karşıya, Gökçeköy'e geçmiş, 'yarın tam öğle vakti gel al beni,' demiş kendisine... Onun için..."

Mümtaz Beyin yüzü bir daha dalgalandı, ama gevşemesi kolay olmadı.

Telefon çaldı. Duraksamadan açtım.

"Günaydın Uğur," dedi Yılmaz Bey; "sizden bir ricam olacak... Buradaki işim bitmedi, sizleri uğurlamağa gelemeyeceğim. Odama çıkın, üç paket bulacaksınız. Hepsinin üstünde de birer zarf... Adlara bakarak Mümtaz Beyle İhsan'ınkini verir, kendinizinkini alıkoyarsınız. Yolunuz açık olsun!... Mümtaz Beyle de konuşmak isterim..."

"Hayhay," dedim; "her şeye teşekkür ederim Yılmaz Bey... İsteğinizi hemen yerine getireceğim... Sağ olun! Görüşmek üzere..."

Alıcı Mümtaz Beye uzattım, çekildim.

İhsan yüzüme bakıyordu. "Bir dakika," deyip yukarı çıktım.

Paketlerin hepsi küçüktü. İhsan'ınki oldukça ağırdı. Bizimkilerse çok hafif.

İndiğimde Mümtaz Beyin konuşması bitmişti. Renk vermeyen bir sesle, "Yola çıkabiliriz," dedi.

Paketini verdim. Parmaklarıyla yokladı, esnetti. Zarfı yırttı, içindeki mektubu okudu. Bana bakarak, "Teşekkür ederim," dedi; pakete baktı, "arabada açarım..."

Eminanım'la esenleşti, kapının önüne çıktı.

Anahtarları yazı masasının üzerine, koltuğun önüne bıraktım.

Eminanım, elinde bir maşrapa, arabaya binmemizi bekliyordu.

El salladık; dökülen suyun sesi geldi.

Üst yoldan gitmedi İhsan; yokuştan aşağı, rıhtım kahvesinin önüne indi. Kaldırıma yanaştı. "Götüreyim ağabi..." dediği yerde indik.

"İhsan'dan kahvede biraz oturalım diye rica ettim. Bir çay içecek kadar..."

Tentenin gölgesindeydik bir daha. İhsan, gömleğinin cebinden zarfı çıkarıp açtı, kendisine yazılanı yüksek sesle okudu: "Yolunuz açık olsun! Sana başarılar dilerim. Geçen ay bahçeden çıkardığın taşı armağanım olarak kabul etmeni dilerim. Yarım ağızla 'Senin olsun!' demiştim o gün. Reddetmiştin. Körlüğüme gülüyorum şimdi. Gözüm açılasıya taşı bana saklatmış oldun! İki anlamıyla da helal olsun!"

"Nasıl bir taş bu?" dedim.

"Görürsün. Şimdi açmayayım... Bir mermer kırığı. Çevresinde başka hiçbir şey bulamadık. Gökten düşmüş gibi... Üzerinde üç harf vardı." Masanın üzerine parmağıyla çizerek gösterdi: "Şöyle... Π - A - Θ... Tabiî, paketten başka bir şey çıkmazsa..."

"Bir sözcüğün parçası olsa gerek..." Arkasını getirmedim.

"Pathos... İlk düşündüğüm bu olmuştu. 'Acı'..."

Güldü. Başını kaldırdı, "Sana ne yazmış?"

"Teşekkür ediyor... Bana bırakacağını söylediği kaseti, bırakacak yerde, çantasına atıp yanına almış olduğunu uçakta farketmiş. Kaseti, o günden beri, 'hakkım' olarak görmüş, onu verdiğini söylüyor. Kasettekini görmek için herhalde uzunca bir süre beklemem gerekecek. Benim göstericim yok, biliyorsun."

Mümtaz Bey, tatlı tatlı gülümseyerek baktı bana. "Öyle ise," dedi —ama "ise"yi gereğinden pek fazla vurguladı gibime geldi— "o gecekinin düş olduğu yollu düşüncem doğrulanır, sen de rahat edersin Uğur..."

"Evet, öyle..." dedim; "Ama, sizin deyiminizle, tazesi tazesine yazdıklarımı okuduğum zaman, olan bitenin düş olması, güç görünüyor... Ya da, düş ise, 'pek tuhaf bir düşmüş,' demeden edemiyor insan. Tuhaf... Ben de bilirim düşlerin 'tuhaf' olduğunu, bilirim elbet! Ama bu tuhaflık, gene de, biraz başka... Kaseti izleyeyim hele, belki bu soruya bir yanıt bulurum. Gene de, beklemem gerekecek herhalde..."

"Yok canım," dedi İhsan. "Bu gece değil ama yarın sabah... Göstericimi burada bırakacak değildim herhalde..."

Gene alık çocuklar gibi baktım İhsan'a.

Çaylar yenilendi. İlk yudumdan sonra Mümtaz Bey, bütün hesaplarını bitirmiş, yüzü düzelmiş haliyle, İhsan'a gülümsedi: "Dün akşam, yemekten sonra Uğur'la oturup seni çekiştirdik. Gizlimiz kalmasın diye söylüyorum."

"Aşkolsun! Ben arabanın bakımı için çırpınırken, eşyamı toplamağa uğraşırken..."

"Ölçüyü kaçırıp burnunu da çeker misin diye bekledim, çekmedin. Aferin İhsan!"

Kaş çatıp yan yan bakmakla yetindi.

Adamakıllı çocuklaşmıştık. Tedirgin oldum.

"Bir bakıma övmüş olduk seni," diye sürdürdü sözünü Mümtaz Bey. "Düşündüm de, siyasete atılsan 'zehir gibi' konuşanlardan biri olabilirsin pekâlâ!..."

"Sağ olun! Bu sözleri size söyleten nedir, kestirebiliyorum sanırım. Ama benden size bir itiraf: Böyle şeyleri ancak çok sıkışık bir anda, kırk yılda bir başarabiliyorum. Kırk yılda iki olsa, neyse de..." Durdu. "Dün olan biteni merak ettiğimi söylersem..."

"Şaşmayız, değil mi Uğur?"

Mümtaz Bey, arada beni de söze katmağa dikkat eder her zaman... Gelgelelim, ben...

Canlandım birden.

"Şaşmadığımız gibi, istediğini anlatırız da... Hattâ, ilk düzlüğe geçtiğimizde, bana sormadığın bir şey üzerine konuşmak niyetindeyim," dedim.

Kimse, "Nedir o?" diye sormadı.

Mümtaz Bey, "Seni çağırdığında dokuzu geçiyordu galiba," diye söze girdi.

İhsan, "Dokuzu çeyrek geçe çağırdı. Yirmibeş geçe yanındaydım," dedi.

"İyi de, ne konuştuğunuzu biz bilmiyoruz ki!..."

"Haklısınız... İşte. Gitmek istediği yerleri saydı... Arabanın bakımda olduğunu söyledim. Uğur'u, belki sizi de —kararınızı bilmiyordum daha— Ankara'ya götüreceğimi, benim de, en az dokuz ay Ankara'da kalmağa

karar verdiğimi söyledim... Gözümün içine bakıp 'Ben seni hiç mi tanımamışım, anlamamışım?' dedi yalnız. Cıgara yaktı. Bilirsiniz, pek seyrek yapar o işi... iki üç nefes çekti, bir şey söylemeden. Sonra, 'Borcum daha çoksa, söyle,' diyerek fazlaca bir para verdi. Almak istemedim. 'Saçmalama,' dedi, 'bakımı da, Ankara yolculuğunu da karşılamak bana düşer. Mümtaz Bey —öyle dedi— seninle gitsin, içim rahat olur.' Sonra telefonu açtı, taksi çağırdı. Çekildim. Siz indiniz, 'Ben de sizinle geleceğim,' diye haber verdiniz. Ardından Uğur'la sokağa çıktık. Gerisi sizden..."

"Yanına gittiğimde Yılmaz, gözünü gözüme dikerek, 'Nedir bu kumpas?' dedi, ben yüzüne nasıl bakmışsam, üstelemedi. 'Onlarla mı gideceksiniz?' dedi sonra. 'Evet, şimdi haber verdim,' dedim. Hayırlı yolculuklar diledi. İşleriyle uğraşmak üzere yola çıkacağını, akşam herhalde çok geç kalacağını söyledi. 'Beni yemeğe beklemeyin,' dedi. Araba gelmişti zaten. Kapıya doğru giderken döndü baktı bana, 'İhsan beni çok şaşırttı,' dedi, 'böyle bir şey yapacağını hiç düşünmezdim. Oyuncu olması gerekirmiş!...' Gücenmişti, onu dile getiriyordu; ama bir yandan da beni uyarıyor gibiydi... Söylemiştim, birinin kendisini şaşırtması, Yılmaz'ın en gücüne giden şeydir belki... Ne var ki, şaşıracağını, ben, bildiklerime bakarak söylüyordum. Anlaşıldığı kadarıyla o, bildiğimi bilecek durumda olmadığı halde, şaşırdı. Ben de bunu anlayamadım işte! Çıktı; çıkış o çıkış. Uğur döndü, ben kitabımı aldım, buraya indim; eve döndüm sonra. Yedide, 'Akşam dönemezsem, sabah sizi uğurlamağa geli-

rim,' diye telefon etti. Demin de telefonda, karşıda olduğunu, işinin bitmediğini söyleyerek özür diledi. Bu noktada, sanırım, herkes her şeyi öğrenmiş durumda..."

"Öğrenebileceği ölçüde her şeyi," dedi İhsan, dalgın bir yüz, kısık bir sesle.

"Yola çıksak?" dedim.

Kalktık. Arabaya doğru giderken Mümtaz Bey birden durdu.

"Bu paketler, mektuplar... Yılmaz için bile gene de on - onbeş dakikalık iştir... Nerede duruyordu bunlar Uğur?"

"Yatağının üstünde."

"Yatağı yapılmıştı; değil mi?"

"Tabiî..."

Anladım. Mümtaz Beye baktım. "Dün, saat onbirden önce eve dönmüştüm ben... Eminanım, ben döndükten sonra yukarı çıktı, Yılmaz Beyinkinden başlayarak yatakları havalandırdı, temizliğini bitirdi, yatakları yaptı. 'Yılmaz Beyin başucuna bırak,' dediğiniz kitabı götürdüğümde yatağın üstünde bir şey yoktu... Sahi, kitap yoktu bıraktığım yerde, paketleri alınağa gittiğimde. O sırada Eminanım yukarıya çıkmamıştı daha..."

"Ben kahveye indikten sonra sen sokağa çıktın mı dün?"

"Havuza indim. Saat bir buçuğa doğru... Yarım saat kadar kaldım. Sonra odama çıkıp kestirdim bir ara, söyledim galiba..."

"Ben de altıya doğru döndüm, okuduğum kitabı bitirip... Peki, Emine kaçta gitti? Farkında mısın?"

"Ben havuza inmeden önce."

Bakıştık. Arabaya bindik.

Turunçlu'ya baktım uzun uzun. Uzaktan, prova yapan bir bandonun sesi geliyordu.

"Yarın 30 ağustos," dedi Mümtaz Bey.

İhsan ölçülü bir hızla karayoluna çıktı.

*

Yola çıktıktan az sonraydı. İhsan, sıradan bir şey söyleyecekmiş gibi düz bir sesle, "Biliyor musunuz Mümtaz Bey, " dedi, "bir ara, sizin birtakım intiharlardan, ya da intihara benzer kazalardan, bir ölçüde, sorumlu olabileceğinizi düşündüm."

"Pes!" dedim içimden; İhsan'ı beğenerek; bir yandan da, usu boşlamış uykuların doğurduğu canavarları anımsayarak...

Mümtaz Bey'in "Nasıl, nasıl, İhsan?"ında, kulağına güvenememe de vardı, "bu ne biçim şaka?", "çıldırdın mı yavrum?" da vardı; ama her şeyden çok, "ne intiharı? Kim intihar etmiş?" vardı galiba.

"Geçen yaz," diye başladı İhsan; sırası geldiğinde Mümtaz Beye anlatabileceği şeyi anlatmayıp ertelediği için ondan özür dileyerek... Bana anlattıklarını anlattı ona da. Kurduğu bağların kolay savunulamayacağını bildiğini de ekledi. Sustu.

"Aklıma ilk gelen sözü söylesem, 'garip' diyeceğim," dedi Mümtaz Bey; "ama biliyorum, belli bir bağıntıyı kurduktan sonra, iki olguyu —herhangi bir gariplik

görmeden— yaklaştırabiliriz biribirine.

Geçen yılki karşılaşmaları hatırlıyorum. Bu yıl, herhangi bir Norveçli ile konuşmadım. Kahveye bile —düne değin— inmedim desem yeri... Norveçlinin konuştuğu profesörü başka yerlerde araman gerekecek İhsan. O olayı, Yılmaz, yola çıkmadan önce, Teber'e telefon ettiğinde anlattıydı. Ne olmuş, niçin olmuş, anlaşılamadı galiba. Ötekilerin intiharını senden öğrendim şimdi. Onlarla konuştuklarımıza gelince...

İlkini, buraya gelmeden az önce, Ankara'da tanımıştım; ortaçağ masallarında kavuşmaları engellenen âşıkların ölümü izleği üzerinde çalışıyor, doğu masallarıyla batı masallarını karşılaştırmağı tasarlıyordu... Hoşbeş faslından sonra, buraları pek sevdiğini, bir süre daha kalmak istediğini söyledi. Bilirsin, böyle şeyler söylenmesi —kendimize güvenimizi artırdığı için midir, nedir?— pek hoşumuza gider. Gezmenler de bunu öğreneli bu tür övgülerini hiç eksik etmezler. Bununsa gözleri parlıyordu bunları söylerken, dikkatimi çekti. Bir ara çalışmalarını sordum sanırım; çünkü hayal meyal de olsa, 'şimdi dinleniyorum, kavuşamayan âşıklar yoktur buralarda,' gibi bir şey söylediğini anımsayabiliyorum.

İkincisi ise 'İtalyan mısınız?' diyerek yanaştıydı; nasıl kalmaz aklımda? 'Oturabilir miyim?' dediğinde oturmuştu bile. Konuşacak adam arar gibi bir hali vardı; hiç tanımadığı bir insanla konuşmak, kimine pek rahatlatıcı gelir..."

İhsan'ın gülümseyip gülümsemediğini merak ettim.

Eğilip baktım. Gülümsüyordu. Tabiî. Benim gibi.

"İsviçreli olduğunu söyledi. Ben de, bir gün önce bir yurttaşıyla sohbet ettiğimi söyledim. Bu kez o şaşırdı... Bu konuşmanın anısı daha bir canlı, nedense... Burada çok mutluymuş. 'Mutlu' sözcüğünü kullandığına dikkat ettiydim, unutmuyorum. Biraz sonra da, 'insanın burada ölmesi ne güzel olurdu!...' dedi. İtiraz ettim, 'yaşamak daha güzel olmaz mı?' türünden bir şeyler söyledim. Yüzüme uzun uzun baktı. 'Anlamıyorsunuz!' dedi. Üstelemedim. Kalkıp gitti biraz sonra...

Görüyorsun ya, İhsan, mutluluğun kimi insana ölümü düşündürdüğünü bilmez değilim. Öldüğünü... öldüklerini söylüyorsun... Biri kararını vermişti belki. Öteki, hiç de böyle bir şey düşünür görünmemişti.

Sen de böyle bir şey sordun geçen gün... İsviçrelileri bilmeden, tepki gösterdim. Sana bunu sorduran nedir? Şimdi sorabilirim artık... Ama, ne olursun, bunu şimdi konuşmayalım, tartışmayalım. İleride, Ankara'da, bir güz gecesi belki daha uygun olur!..."

"Mümtaz Bey, üçüncü kezdir bu sorunun sizi kaygılara saldığını görüyorum. Kaygınız sanki her konuşmamızda biraz daha büyük... Dört gündür sizi biraz daha yakından görüyor, tanıyorum. Tepkinizi aşırı, ya da yersiz bulmak, küstahlık olurdu. Tepkinizin nedenini sormak da, hemen hemen öyle. Ama 'gözlemimde yanılmadığını sanıyorum,' desem, 'doğru' der misiniz?"

"Doğru İhsan, yanılmıyorsun." Konuşacak gibiydi, sustu, arkasına yaslandı.

"Ne olur, güzü beklemeyelim. Ankara'da diyorsunuz; birkaç gün sonra olur mu?"

Mümtaz Bey iç geçirdi, başını salladı.

Sonra, daha kısık bir sesle, "İki gün önce," dedi, "sana bu konuda söyleyebileceklerimi toparlamak üzere bir kâğıda birkaç not yazdım hattâ... Uğur'la, Yılmaz eve dönmeden önce topladığımız, kaldırdığımız kâğıtlar arasında o da vardı..." Duraksadı. "Bu konu Yılmaz'ı çok düşündürmüştür." Sustu.

Yılmaz Beye kırılmış gibiydi. Sanki —istemeye istemeye de olsa— Yılmaz Beyin kusurlarını anlatarak, bilmediğimiz özelliklerinden açarak, bize yaklaşıyordu.

Ama böyle düşünmem bile, durumu —kendi açımdan bakarak— çarpıtmak değil miydi?

Yılmaz Beyi çok düşündürmüş bir konuda tuttuğu notları —İhsan'ı düşünerek tuttuğu notları— onun görmesini istememişti. Öyle düşünülebilir miydi? Görmesinden çekinmişti belki... "Eve dönelim," diyerek gösterdiği telâş...

Peki Yılmaz Bey, bir ara, İhsan'la bunları konuşmuş olabilir miydi?

Oyunun her şeyden habersiz taşı değil miydim bir daha?

"İhsan..." Gözlerimiz dikiz aynasında karşılaştı. "Beni dinlerken yalnız yola bakacağına söz ver." Verdi. "Düzlüğe varmağı beklemeden söyleyeceğim sözü-

mü..." Mümtaz Bey bana doğru dönmüş, bekliyordu.

"Mümtaz Bey ne der, bilmem," dedim; "düşündüğünü söyleyecektir zaten... Öyle sanıyorum ki, en azından kimi insan, canına kıymağa karar vermişse —buna ne zaman, hangi durumda *karar* denebilir? Orasını bir yana bırakıyorum...— evet, karar vermişse, mutlu olduğu, mutluluktan soluğunun kesildiğini duyduğu bir anda, bu kararını uygular... Belki bu mutluluktan geri dönüşe dayanamayacağını duyduğu için; belki, o anda, ancak o anda canına kıymak anlam taşıyacağı için... Ne var ki, bu durumda bile, ancak bir kez yapılabilecek bir şeyin 'vakti gelmişliği'ne karar vermek güç olsa gerek. Kaldı ki canına kıymayanın, kıymadığı sürece de olsa, canına kıyandan uzaklığı, hiçbir zaman kapanmayacak, kapanmak ne!, hiç kısalmayacak bir aralık... Bilmemiz, olanaksız bir şey. Bildiğimizde de..."

"Uğur, benim adıma da konuşuyor olabilirdin... Ama rica ediyorum ikinizden de, şu sözü şuracıkta keselim. Senden öğrendiğimi uyguluyorum İhsan. Hem de açık açık. Yılmaz ile ilişkiniz gerçekten bu kadar ciddî miydi? Yoksa Yılmaz'ın 'koyduğum kurallara uymayanı çevremde yaşatmam!' ilkesini çiğnemekle mi kaldın?"

İhsan uzunca bir süre sustu.

Biraz hızlanıyormuşuz gibi geldi bana. Sonra, baştan beri sürdürdüğü hıza geçti gene. Kısık bir sesle, "Her ikisi elbet, ama daha çok... ilki galiba," dedi.

Yılmaz Beyden hepimiz çekiniyorduk, anlaşılan... Çoğumuz da —en azından ara ara— kimi şeyi gizliyor,

"doğru söylüyorum" derken doğruyu söylemiyorduk... Yoksa, "hepimiz" mi demeliyim?

Hiçbirimizden ses çıkmadı. Dakikalarca.

Bu sessizliği bozmuş olmak için ağzımı açtım sanki.

Ama ağzımdan çıkan, beni de şaşırttı.

"Dün, Yılmaz Bey eve geldi; eminim," deyiverdim; "ben de evdeydim..."

Mümtaz Bey sertçe döndü bana doğru. "Bunu gizlemen gereksizdi Uğur; şimdi açığa vurmanın da anlamı yok. Meğer... Meğer..." arkasını getirmek istemedi. Dilinin ucuna geleni yuttu. Belliydi.

İhsan gaza basıyordu.

Yüzümün kızardığını duydum. "Hayır, hayır, bir dakika, öyle anlamayın," demeğe çalıştım, ama kekeliyordum. Derin bir soluk aldım. Mümtaz Bey yola bakıyordu. Benden yüz çevirmişti. "Deminden beri buna takılmış olacağım. Birden anladım olanı biteni. Ya da, anladığımı sanıyorum. Lûtfen, Mümtaz Bey, bir şey gizlemiş değilim..."

İhsan yavaşladı. "Cıgara yakar mısın bana Uğur?" dedi. Gözlerimiz dikiz aynasında karşılaştı bir an. Cıgarayı yakıp uzattım.

"Size, bir ara odama çıkıp biraz kestirdiğimi söylemiştim... Anımsadığım şu: Telefon çalıyordu. Çalıp duruyordu. Yerimden sıçrayarak uyandım; kulak verdim, ses yoktu. 'Düş,' deyip uykuya dalmış olacağım gene. Bir ara kapıda Yılmaz Bey duruyordu. Gülümser gibiydi. 'Sus, uyu, beni görmedin zaten,' dedi. 'Görmedim tabiî,' dedim düşümde. 'Ölüyüm. Nasıl görürüm?' Size an-

lattım bu son günlerde hep böyle düşler gördüğümü... Kalktığımda saat üç buçuk falandı. Ancak şimdi, birdenbire, anladım gördüğümün düş olmayabileceğini..."

Ben de bir cıgara yakmak istedim ansızın.

Mümtaz Bey gülümsüyordu. Başını sallıyordu hafif hafif.

"Bugün, ikinci kez, aynı hatayı işledim. Bekleyecek yerde sinirlendim... İkinizden de özür dilerim... Ama Uğur, öyle bir başladın ki söze... Ne bileyim..."

"Haklısınız. Söylediğime ben de şaştım. Neyse, bu konuda söylenecek bir şey kalmamış olsa gerek... Belki düşle uyanıklığı, sandığımdan da fazla karıştırıyorum..."

Mümtaz Bey biraz kaygıyla bakar gibiydi ama, "Merak etme!" dedi. Avutulmam gerekiyor muydu?

İhsan, alaycı bir sesle, "Bilmem, bana sorarsanız, hepimiz, belki değişik ölçülerde, biraz karıştırdık galiba kimi şeyi..." dedi.

Sesi biraz daha kısıktı şimdi: "Sanki her şey, birinin, örneğin Uğur'un düşlerinden birinde olup bitiyor; sakın alınma Uğur, benim düşüm, ya da Mümtaz Beyin düşü de olabilirdi bu dediğim... Ama pek garip bir yerlerden geçiriliyor gibiyiz... Bir... Bir... Bir picama lastiği gibi!"

Kendi sözüne uzun uzun güldü. Gülüşü bize de bulaştı.

"Nereden çıktı bu şimdi?" dedi Mümtaz Bey.

"Bilmem. Gözümün önüne geldi öyle... Bir çengelli iğneye takılmış bir lastik... Bir el var, hızlı, uz... Kı-

lavuzu iter kumaşın içinde..." Birden ciddileşti. "Acaba çok saçmalamış sayılır mıyım gerçekten?"

Ne ben bir şey söyleyebildim, ne de Mümtaz Bey...

İhsan gene kendi kendine konuşur gibi, "Birinin düşünde olmak..." dedi. "Kaç yazar, dönüp dolaşıp, bu noktada buluşmuştur! Öyle değil mi?"

Mümtaz Bey başını sallıyordu.

*

Düze çıkıyorduk artık. Güneş hanidir tepemizi yumrukluyordu. Yanımızdan irikıyım bir araç, bir kabadayılık havası içinde, İhsan'ı sertçe fren yapmak zorunda bırakarak geçti. Sarsıntının içinde bir çatırtı geldi kulağıma.

"Özür dilerim," dedi İhsan.

Bir ağızdan, "Deli misin?" dedik. Sonra, irikıyımın çılgınlığı, İhsan'ın ustalığı üzerine birkaç söz...

"Bir çatırtı geldi, ama arabanın içinden..." dedi İhsan.

Bakındım. "Suç bende..." dedim. Ölüm haberi verir gibi.

Mümtaz Bey dönüp baktı. "İhsan'ın taşını arkaya koymuştum," dedim, "yanımda tuttuğum kasetin üzerine düşmüş..."

"Kutusu kırılmıştır," dedi İhsan.

"Paketi açmıştım. Kutusu yoktu," dedim.

"Durum kötü mü?" dedi.

"Çok kötü..."

"Kısmet değilmiş," dedi Mümtaz Bey. "Meraktan

kurtulamayacağız anlaşılan..." Uzunca bir suskunluktan sonra, "Mola verelim mi?" dedi.

"İyi olur," dedi İhsan. "Dağlar geride kaldı. Sayfayı çevirdik belki... Uğur, sana sormadığım bir şey kalmış gene de... Araba sürebilir misin?"

"Sürerim ama, pek acemi sayılırım; hele senin yanında... Niye sordun?"

"Hiç... Öyle soruverdim işte. Merak ettim de..."

"Bir ara, ustaca araba sürerdim düşlerimde... Sonra vazgeçmiş olacağım..."

"Düşlerden değil de, araba sürmekten tabiî!..."

Arabayı bir lokantanın önüne çekti.

Her birimiz ayrı şeyler yedik, ayrı şeyler içtik.

"Aşağı yukarı kaçta varırız İhsan?"

"Hızımızı biraz artırırız bundan sonra... Dört saat tutmaz, Mümtaz Bey."

"Sizi yemeğe götüreceğim. Lokantaya tabiî. Evde yemek ne gezer bu akşam! Ondan sonra ben evime... Siz nereye?"

"Dayımlar beni yarından sonra beklerler herhalde. Benim evim çok tozlanmış olamaz. Bize gideriz, ne dersin İhsan?"

"İyi derim. Kasete bakma işini programdan çıkarmış olduk... Ev işlerini ele alırız... Taşınman kolay olur mu? Eşyanı eve nasıl yerleştireceğiz? Kitaplar... İşimiz var ama vaktimiz de var... Taşı bu akşam görürsün..." Duraksadı. "Armağanınıza baktınız mı Mümtaz Bey?"

"Şimdi bakarım. Uğur, sen öne geç. Ben belki biraz kestiririm arkada..."

Yola çıktık. Mümtaz Bey paketini açtı. Deri kaplı küçük bir defter gördüm ona doğru baktığımda. Hemen önüme çevirdim başımı.

"Bir günce, bir yazı, bir fotoğraf... Paketten bunlar çıktı. Okuduktan, inceledikten sonra, iletilecek bir şey varsa size de, anlatırım."

Bu sözler kararsız, Mümtaz Beyin her zamanki sesinden biraz başka bir sesle söylenmişti. Yadırgadım.

Mümtaz Bey biraz sonra, hiçbir bağlantı kurmağa çalışmadan, dalgın —ama bildiğim— bir sesle, "Yaşlanmış olmanın bir iyi yanı var," dedi; "insanın bir yaşam boyu gözettiği, o insanı bir yaşam boyu tanımlamış olan birtakım sınırlar, gerileyiverir, siliniverir... Önemsizleşiverir... O yaşlıya bakan gençler, bu durumu 'düşmek', 'düşkünleşmek', sırasında 'kendini rezil etmek' diye nitelerler çoğu zaman... Oysa, öyle değildir pek... 'Düşmemek', belki bir süre daha, önemli görünür yaşlıya. Sonra bu önem de yiter... Yitebilir..."

İhsan hızını düşürdü.

"Vakit azalmaktadır. Her şeye biraz daha, biraz daha uzaktan bakılmaktadır... İnsanı vaktiyle yıldırmış olan şeylerde bile, gülünesi özellikler seçilmeğe başlanır... Ölçütler değişir... Gizlilik, olsa olsa, henüz yaşlanmamış olanların korunması için gerekli olabilir, önemli görünebilir... Ama *koruma* söz konusu değilse..."

Bekledik. Ardı gelmedi. Başımı çevirdim. "Uyuyor," dedim.

İhsan yeniden hızlandı. "Nereye vardıracaktı sözü?..."

*

Güneş alçalıyordu.

İhsan fısıldadı: "Kemerini yokla. Gevşek gibi duruyor."

Yokladım. "Tamam."

"İnsan bulmuşken yitirmek istemez."

"Kendi kemerin?..."

"Çok dikkat ederim."

Biraz sonra, "Asıl mutluluk bu olsa gerek," dedi, "ulaşmağa can attığımızın biraz öncesi..."

"Galiba..."

Mümtaz Bey iç geçirdi. "Amma uyumuşum. Niye seslenmediniz çocuklar?"

"Az kaldı efendim, Hangi lokantanın önünde duracağım?"

"Ne zamandır Ankara'ya gelmemişsin. Yolu nereden bileceksin, Turunçlulu?... Hele Ankara görünsün, ben sana tarif etmeğe başlarım... Yahu, bir çay içsek mi?"

"Hemen önüne geldik zaten çayevinin!" dedi İhsan.

"Oturmadan önce bacaklarımızı biraz işletelim," dedi Mümtaz Bey.

*

Gene önde oturuyordum. Ankara'ya yaklaşıyorduk.

"Uğur, Yılmaz'ın Bülent'e benzediğini düşünüyor musun hâlâ?"

Bunu beklemiyordum.

İkircikliydi sesim: "Bilemiyorum. Daha doğrusu o benzerlik işini unutmağa çalıştım galiba... Bir benzerlik var sanırım. Gözlerde... Bakışta, belki de... Bir de sesin —dile getiremiyorum ya— *bir* niteliğinde. Bülent'in sesi, yanılmıyorsam, daha tiz, daha... sinirliydi. Bilemiyorum. Niye sordunuz?"

Kötü bir şey, canımı sıkacak bir şey bekliyordum. Gelecekmiş.

"Yazını okuduğumda, anlamıştım. Sen Bülent'in hastalığını anlattığında her şey apaçıktı artık. Söylemem gerekir miydi? 'Yılmaz gelsin de...' diyerek erteledim sorunu. Elimdeki, Bülent'in Amerika'da tuttuğu günce, cüzdanında bulunmuş fotoğrafın, Yılmaz'ın bana yazdığı bir mektup... Senin haberin olmasın istiyor. Ben, kendimce, söyleyebileceğim kadarını söylemek istiyorum... Farkına varmamışsın ama ilânı görüp Bükönü'nden telefon ettiğinde adını söylemişsin. Geldiğinde, Yılmaz, fotoğraftaki adam olduğunu görmüş. Anlattıklarını, o da biliyor. Kardeşinin bu kadar yakını olmuş bir arkadaşına, gerektiğinde, ulaşabilmek istiyor. Bu kadar. Başka şey sorma. İleride gene konuşuruz belki..."

İhsan gaza bastı. Yüzü gergindi.

Açıklananlar, çözmüyor, bağlıyordu; soruları artırıyordu. Kafamda bir uğultu. Saçmalamamalıydım.

İhsan'ın koluna yavaşça dokundum.

Yavaşlamağa başladık.

"Haklı çıkacağımı nasıl bilebilirdim?" dedi.

Ne demek istediğini anlayamadım.

Karşımdaki büklümün ardından bana doğru gelen, büyüyen bir şey gördüm.

Düş değildi bu. Bir araba bize doğru geliyordu. Yolun sağındaydık. Karşıdaki kendi solundaydı, yani bizim karşımızda. Yaklaşıyordu.

İhsan gerildi. Dilim tutuldu. Elimi uzattım.

İhsan bana yaklaştı; ayaklarımı bütün gücümle dayıyordum karşıma... Yere, karşıdan gelene...

İhsan durdu. Araba yolun kıyısında duruyordu.

İhsan bir şeyler oldu. Koluyla yüzünü örttü. Kolumla yüzümü örttüm. Garip gürültüler geliyordu her yandan, arkama gömülürken. Bir şangırtı seçtim. İğne iğne ateşler batıyordu orama burama.

Sonra anlamağa başladım. Her şey hızlandı.

* * *

İstediğinizi yerine getirmeğe çalıştım.

Okuduklarım, bildiklerim, kaza anına dek olanı biteni anlatmama yardım etti. Kazayı ancak duyduklarımı düşünerek anlatmak zorunda kaldım. Bilmem, okuyana bir parçacık olsun bir şey iletebiliyor muyum?

Kaza sonrasından pek bölük pörçük imgeler kalmış bende. Yazmağa kalkışamam.

Örneğin, arabayı sürdüğümü biliyorum. Kendimi, ön camı olmayan bir arabanın direksiyonunda görüyorum. Nereye gittim?

"Mümtaz Bey arabadan birtakım şeyler çıkardı, aldı. Bagajı boşalttık, her şeyi yukarı taşıdık," diyebilirim. Ne

zaman? Nereye?

Bir araba yolculuğu daha var... İki, belki de üç...

"Saat, asıl, İhsan'ın yanına döndüğüm zaman işlemeğe başladı," diyebilirim. İhsan'ın yanı, yani hastane... Bana da mı ilâç verdiler? Uyumuş olmalıyım. Bu, ilki değildi hastanelerin, ikincisiydi...

"Taburcu edildik. Evime gittik. Arabadan aldıklarımız oradaydı. İhsan'ı yatırdım. Pazartesiymiş. Mümtaz Bey gelince söyledi. Mümtaz Beyle arada da konuşmuştum. Telefonda mı? Bir kadın temizlik yapıyordu, gitti. Yüzümde, kolumda, ufak ufak gaz bezleriyle dolaşıyordum. Sonra çorba pişirdim. Dayımlara gittim. Onlarla birlikte eve döndüm."

Bakın, şu yazdıklarımı okudum, inandırıcı bulmuyorum.

Neredeyse yara bere almadan, eninde sonunda pek hafif sayılacak bir kazadan kurtulmuş, ardından pek çok işi becerebilmiş bir insan niye öyle —bir düş içindeymişcesine— yaşasın sonraki iki günü? İkinci günü hele?

Ama gerçekten, ancak böyle anlatabilirim o günü, ya da, o günden kalanı.

"Bugün çarşamba. Aylar sürmüş bir yolculuktan dönmüş gibiyim. Her şey geride kalmış, karşı kıyıya varmışım. Evime *dönmüş* olmam bir şey değiştirmez. Yepyeni bir ülkeye varmış gibiyim."

Öyle yazmışım, Turunçlu güncesinin bittiği yerin biraz altına. "Yepyeni ülke" eskisine ne kadar yakın! Ne kadar da uzak ondan!

O satırların altında şu var: "Bir hastaya bakıyorum.

Çabasına karşın, biraz sinirli, biraz (çok?) kaygılı olduğunu gizleyemeyen bir hastaya..."

Ağrıyı çok yaşadım; nedir, bilirim. Başağrısının çeşitlerini, örneğin. Öteki ağrılardan biraz daha *yakın* bir ağrıdır o. Ne demekse bu; *neye* yakın? Yüz ağrısını bilmiyorum. Nasıl yaşanır?

Bir yeri ağrıyanın karşısındaki çaresizliğimizi, anlamsızlığımızı hep biliriz. O kişi sevdiğimiz bir insansa büsbütün işe yaramaz görünür ellerimiz, sözlerimiz; çırpınıp dursak da...

Ama dudaklarımız büsbütün işe yaramaz değil; öğreniyorum... Yeniden... Öncelikle konabilecekleri yüzü, sargılar yoketmişse hele, "yeniden öğrenme" boş söz değil.

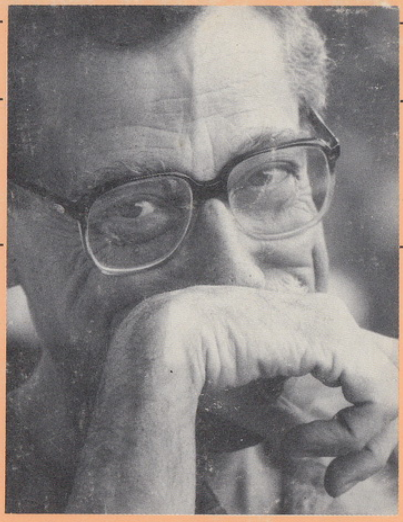
Gözlerinin kurtulması ne devlet! Ancak, bu şiş, gergin, acıyan, değilmez yüzün, sargılar çıkarıldıktan sonra ona, ya da bana, tanıdık, bildik görünüp görünmeyeceği o kadar önemsiz olmasa gerek. Yarın, önemli bir gün.

"Bizden başkalarının okuyacağı bir öykü" gibi bunları oturup yazmamı, niye istediniz, kestiremedim. Gene de yazdım. Yanından ayrılmadım; bir işle uğraştım, onu yormadım. Her gün arayıp haber aldığınızı biliyor. Çoğu zaman, konuşmanın güçlüğünü göze alamadığı için, ben söylüyorum, o elleriyle, daha doğrusu, sağ eliyle yanıtlıyor. Eliyle teşekkür etti size. Bir ek dilimiz var şimdi.

Öykü, kazayla bitti. Bunları, *size* yazıyorum. Beceriksizliğimin farkındayım. Yarın, sargılar alındıktan sonra, eve dönerken postalayacağım.

Şu anda, İhsan'ın küçük evindeki gecenin karşılığını yaşar gibiyiz. Birkaç gün sonra onun evine geçeceğiz; burayı boşaltacağım. Çalışmalarımıza belki İhsan da katılmak ister... Bütün bütün düzelesiye...

1989 - 1990

Bilge Karasu
Bütün Yapıtları 3

" Yazmasaydım unutup gidecektim belki, çoğunu... Oysa şimdi geviş getirip duruyorum. Şu 'aracı olmak', 'araç olmak', 'bir oyunun taşı, ya da taşları olmak'...

...İşin tümü bir oyun belki, ama bu oyundaki taşlardan biri, yalnız biri, ben, neyi oynadığımı bilmiyorum. Oyundaki yerimi bilmek şöyle dursun, birilerinin beni oynatıp oynatmadığını da kestiremiyorum.

Ölümden de kaygılandırıcı olan, dönülmez olan durum, bu muydu acaba?"

Ön Kapak Resmi: Conrad Marca-Relli, *Karatahta*, 1961.

Metis Edebiyat
ISBN 975-342-005-6

9 789753 420051

Metis Yayınları
Başmusahip Sok. 3/2, Cağaloğlu / İstanbul